OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN DEĞERLER

(Marinko Irena, Marinko Jurij, Istenič Vesna, Alič Cirila, Benec Čuk Ema, Burjek Janja, Emeršič Metod, Ipavec Nina, Jerina Martina, Kržič Katarina, Le Roux Neža, Nidorfer Anja, Opeka Tina, Rezan Gültekin Rabia, Slakan Urška, Ünlükahraman Güllü, Zori Nalan, Zrimšek Pavlina tarafından hazırlanmıştır)

Bu araştırma 'Okul Öncesi Çocukları İçin Etik Değerler' isimli Erasmus+ projesinin bir parçası olarak yazılmış ve bu kapsamda finanse edilmiştir.

Feragat

Bu araştırmadaki bilgiler tamamen ve sadece genel eğitim amaçlıdır. Bilgiler güncel ve doğru bir şekilde tutulmaya gayret edilmiştir fakat bu bilgilerin tamlığı, doğruluğu, güvenirliliği, uygunluğu ya da geçerliliği ile ilgili herhangi bir garanti verilemez. Bu bilgilere güvenmek ile ilgili risk tamamen kişinin kendisine aittir. Hiç bir durumda sınırlama olmaksızın herhangi bir kayıp veya zarar, dolaylı veya buna bağlı kayıp veya zarar ya da bu el kitabının kullanımı ile bağlantılı veri kaybından kaynaklanan herhangi bir kayıp veya zarardan sorumlu tutulamayız.

Telif Hakkı

Bu sitedeki materyaller, metin ve görseller dahil olmak üzere, telif hakkı ile korunmaktadır. Ticari olmayan kişisel kullanımlarınız hariç, hiçbir şekilde kopyalanamaz, yeniden üretilemez, yeniden basılamaz, yüklenemez, başkasına gönderilemez, yayımlanamaz ve iletilemez. Materyallerin diğer kullanımları için telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni alınmalıdır. Bu sitenin veya alt-alanlarının hiçbir bölümü herhangi bir ticari amaçla dağıtılamaz veya çoğaltılamaz.

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN ETİK DEĞERLER: ARAŞTIRMA ÇALIŞMASI

(Marinko Irena, Marinko Jurij, Istenič Vesna, Alič Cirila, Benec Čuk Ema, Burjek Janja, Emeršič Metod, Ipavec Nina, Jerina Martina, Kržič Katarina, Le Roux Neža, Nidorfer Anja, Opeka Tina, Rezan Gültekin Rabia, Slakan Urška, Ünlükahraman Güllü, Zori Nalan, Zrimšek Pavlina tarafından hazırlanmıştır)

ÖZET

Bu çalışma, *Okul Öncesi Çocuklar İçin Etik Değerler* isimli Erasmus + projesinin bir parçasıdır. Okul öncesi çocuklarına verilmesi gereken değerlere katkıda bulunmayı amaçlar ve anaokulu öğretmenleri, okul öncesi çocukların ebeveynleri (velileri), hükümetler ve kaliteli okul öncesi eğitime destek veren herkes içindir.

Araştırmanın teorik kısmı okul öncesi eğitimdeki etik değerler ile ilgili eleştirel bir literatür taramasını, bir kaç anaokulu müfredatındaki etik konuların karşılaştırmalı analizini ve okul öncesi öğretmenlerine sunulan eğitim programlarının karşılaştırmalı bir analizini içerir. Literatür taraması okuyucuları, etik değerleri okul öncesi çocuklara aktarma alanındaki çağdaş bulgularla tanıştırır; anaokulu müfredatı analizi değerlerin çocukların eğitimine ne derece dahil edildiğini gösterir, ve okul öncesi öğretmenleri için eğitim programları analizi okul öncesi öğretmenlerinin eğitimleri boyunca etik değerlerle tanışmadığını kanıtlamaktadır.

Araştırmanın deneysel kısmı Slovenya ve Türkiye'deki okul öncesi çocukları, okul öncesi çocuklarının ebeveynleri (velileri) ve anaokulu öğretmenlerinin değerlerini araştırmaktadır. Çocuklarla yapılan röportaj çocukların anaokulu hayatının bir parçası olan değerlerin farkında olduklarını göstermiştir. Ebeveynler arasındaki değerler araştırması ebeveynler için en önemli olan değerler ile ilgili bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin değerleri araştırması ise onların etik ile ilgili ne düşündüğünü ve değerleri çocuklara nasıl aktarmaya çalıştıklarını göstermiştir.

Araştırma metodolojisi eleştirel çağdaş literatür taramasını, anaokulu müfredatlarının karşılaştırmalı analizini, öğretmenlerin ders programlarının karşılaştırmalı analizini, çocuklarla yapılan röportajın istatistiksel analizini, ve okul öncesi çocukların öğretmenleri ve ebeveynleri tarafından doldurulan anketleri içermektedir. Araştırmanın çıktıları çeşitli

yazarlar ve üç anaokulunun (Biri dine dayalı olmayan Sloven anaokulu, bir diğeri Katolik olan bir Sloven anaokulu ve diğeri ise Müslüman olan fakat dini eğitim vermeyen Türk anaokulu) öğretmenleri ve ebeveynleri tarafından tavsiye edilen değerleri göstermektedir.
Anahtar Kelimeler: Etik, değerler, okul öncesi eğitimi, okul öncesi çocukları, anaokulu öğretmenleri, ebeveynler.

POVZETEK

Ta raziskava je del projekta Erasmus+, Etične vrednote za predšolske otroke. Cilj raziskave je prispevati k vrednotam, ki naj bi jih posredovali predšolskim otrokom. Namenjena je predvsem vzgojiteljem in staršem predšolskih otrok, pa tudi vsem drugim, ki si prizadevajo za kvalitetno predšolsko izobraževanje.

Teoretični del raziskave vsebuje kritični pregled literature o vrednotah med predšolskimi otroci in o vlogi staršev in vzgojiteljev pri razvijanju vrednot, analizo vrednot v treh kurikulih za vrtce in analizo visokošolskih študijskih programov za vzgojitelje v sodelujočih državah. Pregled literature nam predstavi mnenja relevantnih raziskovalcev o vrednotah med predšolskimi otroci; analiza kurikulov za vrtce prikaže, da so vrednote sicer vključene v izobraževanje predšolskih otrok, vendar v glavnem kot načela in cilji, medtem ko manjkajo dejavnosti za posredovanje etike. Analiza visokošolskih programov za vzgojitelje pa dokazuje, da se ti tekom študija bolj malo seznanijo z etiko.

Empirični del raziskave daje vpogled v mnenja o vrednotah med predšolskimi otroci, starši predšolskih otrok in vzgojitelji v Sloveniji in v Turčiji. Intervjuji, opravljeni z otroci v vrtcih sodelujočih organizacij, kažejo, da se otroci zavedajo številnih vrednot, ki so del vsakdanjega življenja v vrtcu. Raziskava med starši prikazuje, katere vrednote se zdijo staršem najpomembnejše. Raziskava vrednot med vzgojitelji pa kaže, kako o vrednotah razmišljajo vzgojitelji in kako jih skušajo posredovati otrokom. Empirične raziskave so bile opravljene na manjših vzorcih, ki niso reprezentativni, vendar pa z njihovo pomočjo vidimo, kako o vrednotah razmišljajo v vrtcih, ki so vključeni v projekt.

Raziskovalna študija se zaključi s smernicami za možne izboljšave kurikulov s pomočjo dejavnosti, ki lahko prispevajo k izobraževanju predšolskih otrok na področju moralne vzgoje in s predlogom za uvedbo etike v visokošolsko izobraževanje vzgojiteljev.

Raziskovalna metodologija vključuje kritičen pregled literature, analizo kurikulov v vrtcih, analizo visokošolskih učnih načrtov za vzgojitelje, statistično analizo intervjujev z otroci ter vprašalnikov, ki so jih izpolnili starši in vzgojitelji otrok v vrtcih.

Ključne besede: etika, vrednote, predšolsko izobraževanje, predšolski otroci, vzgojitelji, starši predšolskih otrok

İÇİNDEKİLER

ÖZET 2
1.1. GİRİŞ 6
1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DEĞERLER 10
1.3. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARINDA DEĞER GELİŞİMİNDE EBEVEYNLERİN ROLÜ 15
1.4. KÜÇÜK ÇOCUKLARDA DEĞER GELİŞİMİNDE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ 21
2 ANAOKULU MÜFREDATLARINDA DEĞERLER 27
2.1. SLOVEN ANAOKULU MÜFREDATLARININ ANALİZİ 27
2.2. MONTESORI PROGRAMININ ANALİZİ (ANGELA'S KINDERGARTEN) 31
2.3. TÜRK OKUL ÖNCESİ PROGRAMININ ANALİZİ 34
2.4. ÜÇ OKUL ÖNCESİ MÜFREDATINDAKİ DEĞERLERİN KARŞILAŞTIRILMASI 37
3 OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ İÇİN EĞİTİM PROGRAMLARI 40
3.1. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİM PROGRAMLARI İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER 40
3.2. SLOVEN VE TÜRK LİSANS PROGRAMLARINDA ETİK İLE İLGİLİ DERSLER (2015 YILI) 48
4 ÇOCUKLARLA YAPILAN RÖPORTAJIN ANALİZİ 54
5 EBEVEYNLERE UYGULANAN ANKETİN ANALİZİ 81
6 ANAOKULU ÖĞRETMENLERİNE UYGULANAN ANKETLERİN ANALİZİ 105
7 OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA DEĞER GELİŞİMİ İÇİN ÖNERİLER 146
7.1. ANAOKULLARINDA DEĞERLER EĞİTİMİ SWOT ANALİZİ 146
7.2. DAHA FAZLA GELİŞİM İÇİN ÖNERİLER 149
8 SONUÇLAR 152
KAYNAKÇA 158

1 LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

1.1 GİRİŞ

Bu araştırma 'Okul Öncesinde Etik Değerler' isimli Erasmus+ projesinin bir parçasıdır. Bu araştırmanın sonuçları genel olarak okul öncesi çağdaki çocukları, okul öncesi öğretmenlerini ve bu çocukların ebeveynlerini etkileyecektir. Proje dört önemli sonuç içermektedir. Bunlar, araştırma çalışması, küçük yaştaki çocukları değerlerle tanıştıracak etkinlikleri içeren bir el kitabı, anaokulu öğretmenlerine yönelik yeni muhtemel etik derslerin sunumu ve çocukların ahlaki gelişimi hakkında öğretmen ve ebeveynlerin eğitilmesi için çevrimiçi bir kurstan oluşmaktadır.

Araştırma çalışması okul öncesi çocukları için değerler ve bu değerlerin geliştirilmesinde ebeveyn ve öğretmenlerin rolleri hakkında ilgili yazarların görüşlerini sunar, üç katılımcı ülkenin müfredatını inceler, etiğin okul öncesi eğitim öğrencilerine nasıl aktarılması gerektiğini gösterir ve sonunda çocukların, ebeveynlerin ve okul öncesi öğretmenlerinin değerler ile ilgili görüşleri hakkında bilgiler verir.

Okul öncesi çocukları için değerler ile ilgili kitapçık, ebeveyn ve okul öncesi öğretmenlerine çocuklarına ahlaki gelişimi vermelerinde yardımcı olacak bir dizi etkinlikler ihtiva etmektedir. Projede üç farklı anaokulu işbirliği içerisinde oldukları için, etkinlikler bağlı oldukları müfredata uyumlu olacak ve/veya kendi düşüncelerini göz önüne alarak bunları faydalı bulan kişilerin istifadesine sunulmuş örnekler olarak düşünülmüştür

Araştırma ABD veya Birleşik Krallık gibi gelişmiş ülkelerin bile okul öncesi öğretmenlerini etik ve ahlaki gelişimi nasıl öğretebilecekleri konusu ile tanıştıran fazla sayıda ders sunmadığını göstermektedir. Fakat yine de yazarlar bazı ilgi çekici noktalar bulmuş, açıklamış ve bunların Sloven ve Türk okul öncesi öğretmenliği lisans programları için nasıl uyarlanabileceği ile ilgili tavsiyelerde bulunmuştur. Yazarlar ayrıca okul öncesi öğretmenliği bölümü mezunu olup daha önce hiç etik dersi almamış olan anaokulu öğretmenleri için kısa bir eğitim hazırlamıştır.

Okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynleri için çevrimiçi kurs sorumluluk, saygı, neyin yanlış ve doğru olduğunu anlama, özgüven, nezaket, insanlara yardımcı olma, işbirliği, dostluk, hayal gücü, dürüstlük, sevgi ve minnettarlık gibi değerleri öğretmede yardımcı olacak bir dizi etkinlikler içermektedir.

Araştırma çalışması, kitapçık, okul öncesi öğretmenliği lisans programlarının analizi ve çevrimiçi eğitim okul öncesi çocuklarını değerlerle tanıştırmak ve öğretmen ve ebeveynleri bunu nasıl yapacakları hakkında bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma bulgularına dayanarak bizler okul öncesi eğitim alanındaki gelişmelerle ilgilenen kamu sektörü çalışanları dahil olmak üzere okul öncesi müfredatında değişiklik yapılması için teklifler göndereceğiz.

Araştırma çalışması öğretmenlerin okul öncesi çocuklarına aktarması ve bu yolla değerler eğitimini uygulaması gereken etik, ahlak ve/veya değerlerin anlamı hakkında ilgili yazarların çeşitli görüşlerinden alıntılar yapmaktadır. Anaokulu öğretmenleri sıklıkla günlük etkinliklere ahlaki gelişimi nasıl daha fazla dahil etmeleri gerektiğini sorarlar çünkü etik değerleri öğretmek için matematik, toplum ve doğa bilimleri, sanat ve spor vb derslere göre daha az eğitimleri ve daha az araçları bulunmaktadır. İlerleyen bölümlerde görüleceği gibi, üniversitelerin okul öncesi eğitim bölümü öğrencilerinin genç çocuklarda değerler ve/veya ahlaki gelişim ile ilgili eğitim almak için fazla fırsatları yoktur çünkü okul öncesi eğitim lisans programlarında bu konuda çok az sayıda ders bulunmaktadır ve bunlarda zorunlu dersler değildir. Slovenya ve Türkiye'deki anaokulu müfredatları hedef ve ilkeler olarak değerlerden sık sık bahsetmekle beraber çocuklarla günlük çalışmalarda kullanılabilecek etkinlikler içermemektedir. Okul öncesi eğitim bölümü öğrencileri de etik, ahlak, değerler, ahlaki gelişim vb alanlarda yeterince eğitim alamadığı ve anaokulu müfredatları değerleri öğretecek etkinlikler içermediği için, sadece çok az sayıda öğretmen değerlerin planlı olarak öğretimini yapabilmektedir. Sloven yazar Kroflic (1997) okul öncesi öğretmenlerinin ahlaki gelişimin temel kurallarını ve uygun pedogojik yöntemleri bilmediğinden bahsetmiştir.
Araştırma değerler, ahlak, etik, ahlak oluşum süreci, değerler eğitimi, ahlaki eğitim vb gibi ifadeleri sıklıkla kullandığından öncelikle en çok kullanılan bu kavramların kısa tanımlarını verilmektedir. Her bir kavramın farklı muhtemel anlamları tartışılmamaktadır çünkü bu mesele bu araştırmanın konusu değildir. Bu araştırma, okul öncesi çocuklarına hangi değerlerin verilmesi gerektiğini, ebeveyn ve öğretmenlerinin değerler hakkında ne düşündüklerini ve okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminin üniversitedeki eğitimlerinde ve anaokulu müfredatlarında nasıl aktarıldığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırma, Hoffman'ın empati ve empatinin toplumsal davranış ve ahlaki ilkelerle ilişkisini ve/veya onun kişinin diğer insanların duygularını anlama yeteneği ve başkalarına olan ilgisi insan yaşamı için vazgeçilmezdir ve bunlar yaşam kalitesine ve toplumsal etkileşimlere

katkıda bulunur (Hoffman, 2000, 3- 4) fikrini göz önünde bulundurmuştur. Erken olumlu sosyal davranışlar çocukların empatiden kaynaklanan acıyı azaltma isteklerinden doğan benmerkezcilik ile güdülenir. Çocuklar büyüyüp başkalarının duygu ve ihtiyaçlarını anlar hale geldiklerinde daha prososyal ve fedakar olmaya başlarlar. Tomasello ve Vaish gelişme anlamındaki ahlakiliğin bireylerin şahsi çıkarlarını bastırmalarını ya da bu çıkarları başkalarının çıkarlarıyla eşit olacak şekilde uyarlamalarını gerektiren işbirliğini temsil ettiğini alıntılamaktadır. (Tomasello, M. in Vaish, A., 2012)

Değerler bireylerin veya toplumsal grupların kendilerini ve içinde yaşadıkları çevreyi değerlendirdikleri yaşam hedefleri, kılavuzları ve ahlaki rehberleridir. Bireylerin yaşam biçimlerine katkıda bulunur, neyin önemli ve zahmete değer olduğunu tanımlarlar. Onlar, toplum için hayati öneme sahiptir çünkü insanların davranışlarına yön verirler (Priporočila o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta osnovne šole, 2008).

Vukasovič (1993, 19-24)' e göre ahlak, bireylerin ve toplumun davranışlarını , tutumlarını, iş ve hükümlerini içine alan bir dizi kurallar, kılavuzlar, adetler, idealler silsilesi olarak ortaya çıkan insanların temel yaşam ihtiyaçlarından biridir. Bu araştırma ahlak ve etik kavramlarını aynı anlamda kullanmıştır (Šter, 1994, 5 tarafından ifade edildiği gibi)
Anaokullarında ahlaki eğitim çocukların kişisel potansiyellerinin en üst gelişimlerine katkıda bulunan ve onların güvenlik, kabul ve diğer kişilik gelişimi ve aşamalı bağımsızlık kazanımının teşvik edilmesi gibi temel psikolojik haklarını göz önünde bulunduran yaşam ve öğrenme koşullarının temin edilmesi anlamına gelmektedir (Kroflič, 1997). Süreç geliştirme modeline göre (Kroflič et al., 1997) okul öncesi öğretmenleri çocukları kendi düşünce ve yaratıcılıklarını kullanabilmeyi öğrenecek şekilde idare etmekte ve yönlendirmektedir.
Çocuklar ve ebeveynleri eğitimin hedeflerinden haberdardır. Okul öncesi öğretmenleri yönlendirici olmayan öğretim metodlarını ve çocukların doğruları etkin ve sorumlu olarak keşfedip ahlaki ilkeleri araştırmasını teşvik eden ve çocukların kendi ilgi ve anlayışlarına göre konu ve öğretim metolarını seçmesine imkan tanıyan eğitim yöntemini kullanır. Ahlaki gelişim süreci bir bütün olarak düşünülmelidir ve sadece çocukları etik konularla tanıştırma ile sınırlandırılammalıdır. Ahlaki gelişimin görevi yalnızca beyin gelişimi değil ayrıca manevidir. Marentič Požarnik da sadece belirli değerleri vurgulamayan bir eğitimi desteklemenin gerekli olduğunu ileri sürmektedir (Marentič Požarnik, 2000).

Bu proje ve araştırma çalışmasının bazı bölümleri ana hatlarıyla değerler hakkındaki görüşleri, oldukça farklı tarih, kültür, din ve ekonomi yapısına sahip iki ülke olan Slovenya ve Türkiye'deki anaokulu müfredatları ve okul öncesi öğretmenlerinin eğitimini ele almaktadır. Dünya Değerleri Araştırması'na göre bu ayrıca Sloven ve Türk çocuk yetiştirme değerleri arasında da farklılıklara sebep olmaktadır. Bazı yazarlar, entellektüel özerklik ve hayal gücünün Türk ebeveynleri için çok önemli olarak görülmediğine ve Türkiye'deki en önemli çocuk yetiştirme değerlerinin itaat ve iyi huylar olduğuna inanmaktadırlar (Acevedo et al., 2013). Slovenya'daki en önemli çocuk yetiştirme değerleri bağımsızlık, hoşgörü, sorumluluk, kararlılık/direnme ve hayal gücü iken iyi huylar çok önemli olarak görülmemektedir (Turnšek et al., 2010). Fakat yine de bu farklılıklar bizim projemizde ve araştırma çalışmamızda çok fazla etkiye sahip olmamıştır. Bir yandan araştırma çalışması sadece Türkiye ve Slovenya'dan araştırmacıları değil bütün dünyadan literatürü içermektedir. Diğer yandan değerler eğitimi örnekleri anaokulu öğretmenleri, ebeveynleri ve diğer okuyucuları hangi değerleri göz önüne almaları gerektiği ile ilgili yönlendirmemekte ve seçim kararını onlara bırakmaktadır.

Dinin çocukların eğitimini etkilediğini gösteren araştırma çalışmaları bulunmaktadır (Acevedo et al., 2013), fakat bu araştırma dinin ahlak üzerinde ne gibi etkileri olabileceğini irdelememektedir. Araştırma çalışması proje ile ilgili ileri çalışmalar için (özellikle çocukları değerlerle nasıl tanıştıracakları ile ilgili öğretmen ve ebeveynlere örnekler sunan kitapçık için) temel oluşturmaktadır.

1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DEĞERLER

Bu bölüm, değerleri okul öncesi çağındaki çocuklara aktaran iki ana sosyal kurumun aile ve anaokulu olduğunu göstermektedir. Bu bölümde okul öncesi çağındaki çocuklar arasındaki farklı değerleri araştırmış olan konuyla ilgili yazarların görüşleri alıntılanmıştır ve çocukların bakış açısını da hesaba katmanın önemi vurgulanmıştır.

Değerleri çocuklara aktaran iki ana sosyal kurum aile ve anaokuludur. Bireyler, toplum ve insanlık değerlere saygı duyar ve onları fark ederse varolur, uyum ve barış içinde yaşayabilir ve varlığını sürdürebilirler (Aydin and Akyol Gurler, 2012; Hokelekli, 2011; Oksuz, 2011 in Nesliturk, 2014). Davranışlarımıza rehberlik eden inanç ve kurallar olarak tanımlanan değerler (Hestead and Taylor, 2000 in Nesliturk, 2014) bireylerin düşünme tarzını oluşturmasını, dünyayı anlamasını ve sosyal çevrede meydana gelen gelişmeleri anlamlandırmasına yardım ederler. Değerleri koruyup onları nesilden nesile aktarmak hayatın kalitesi açısından çok önemlidir. Değerler birçok kurum ve şahıs tarafından nesilden nesile aktarılmaktadır. İnsanın doğup büyüdüğü, bakıldığı ve korunduğu ilk sosyal yapı olan aile değerleri nesilden nesile aktaran ve çocukları toplumdaki hayatına hazırlayan en temel kurumdur (Akkaya, 2008; Sengun, 2013 in Nesliturk, 2014). Ayrıca anaokulu da çocuğun gelişimi için önemlidir (Arslan, 2010). Anaokullarında çocuklar sosyalleşirler ve kendilerinden beklenen toplumsal değerleri, tutum ve darvanışları edinmeye başlarlar (Dinc, 2011). Bu dönemde çocuklar ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin davranışlarını taklit ederler ve onları model olarak alırlar. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin model olan davranışları ve çocuklara karşı tutumları çocuklar için en önemli bilgi kaynakları arasındadır (Nesliturk, 2014) Schultz et al. (2011) erken çocukluktaki sosyal-duygusal öğrenmenin çocukların okuldaki sonraki davranışlarının temelini oluşturduğunu ortaya koymuştur. Onların araştırmalarının sonuçları çocukların bu alanda öğrendiklerinin davranışlarında olumlu değişikliklere neden olduğunu göstermiştir.

Bazı yazarlar (Johansson et al., 2014) değerler eğitiminin okul öncesi yıllarında başlaması gerektiğini çünkü bunun hoşgörülü ve sorumlu bir toplum için önemli olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu fikri ilk savunan en önemli yazarlar Piaget ve Kohlberg'dir. Kohlberg çocukların değerleri ahlaki ikilemler yoluyla öğrenmeleri gerektiğine ve öğretmenlerin ahlaki eğitimde çok önemli bir rol oynadıklarına inanmıştır (Kohlberg, 1978). Öğretmenler iyi modeller olmalı ve çocukları yaratıcı şekillerde eğitmeli, çocuklara ahlaki meseleleri yapıcı bir şekilde keşfedebilecekleri bir ortam sağlamalıdır çünkü çocuklar kolayca etkilenebirler ve hayran oldukları insanları taklit ederler. Kohlberg'in ahlaki gelişim teorisi hala A.B.D.'de ve

bazı Avrupa ülkelerinde ahlaki eğitimi (Devjak, 2005, 60) planlamanın temelini temsil eder. Ayrıca süreç gelişim modeli (Kroflič, 1997) Kohlberg'in haklı toplum modeli ile bağlantılıdır. Alpoge (2011), okul öncesi dönemde değerleri edinen çocukların daha fazla özgüvene sahip olduğunu, karar verebildiklerini, problemlerini çözebildiklerini ve bu durumun onların daha mutlu bireyler olmasına yardımcı olduğunu ileri sürmektedir. Kroflič erken çocukluk döneminde ahlaki eğitimin özel bir önemi olduğunu söylemiştir çünkü okul öncesi çocukları ahlaki eylemler için çok önemli olan bazı özellikleri bu dönemde geliştirler. Ayrıca Jarc (2014) üç yıldan altı yıla kadar okul öncesi çocuklarının karakter ve davranış gelişimine son derece duyarlı olduğunu belirtmektedir. Montessori anaokulları diğer çocukların çalışmalarına saygı duymayı ve istedikleri nesneyi alana kadar beklemeyi çocuklara öğretir. Bu, çocuğun değişim ve adaptasyonunu ve toplumsal yaşamının başlangıcını temsil eder. Toplum bireysel isteklere değil, bekleme, sabır, geri çekilme, disiplin gerektiren çeşitli etkinliklere bağlıdır (Montessori, 2011)

Başkalarının iyiliği için endişe duymasını ima eder. Çocuklar yanlış yapmak ile ilgili konuştuklarında sıklıkla başkalarına zarar vermemeğe atıfta bulunmuşlardır. Ayrıca karşılıklı yardımlaşma ve paylaşmayı tarif etmişler ve karşılıklılığı önemli bir ahlaki değer olarak belirtmişlerdir. Başkalarını incitmemek ahlaki temellerle açıklanmış ve kavga etmek ve vurmak acıtır, başkalarını incitmek güzel bir şey değildir düşüncesi temelinde tanımlanmıştır. Okulların birinde başkalarını incitmeme kuralı başkalarının duygularını bile incitmemek olarak yorumlanmıştır. Yanlış yapmak hakkında konuşulduğunda çocuklar vurmak, itmek, adi olmak, muziplik, başkalarının eşyalarını tahrip etmek, yumruklamak, vurmak, çizmek, vb davranışlardan bahsetmişlerdir. Adalet hakkında konuşulduğunda çocuklar kibar ve iyi olmak, başkalarına yardım etmekten bahsetmişlerdir. Çocuklar kibar olmak, güzel sözler söylemek, sınıfta beklenen hareketi yapmak, elinden gelenin en iyisini yapmak gibi toplumsal gelenekler ve tavırlardan bahsetmiştir. Doğru şeyi yapmak paylaşmak, dost edinmek, başkalarını oyununa dahil etmek demektir. Çocuklar altın kuralı zaten anlamışlardı: Başkalarına kendin gibi davranma- karşılıklılık.

Peterson and Siegal (2002) **okul öncesi çocukların yalanları** ve hataları anlama sorununa odaklanmıştır çünkü toplumsal ilişkiler açık iletişime dayalıdır. Eğer çocuklar yalan söylemezse, onlar başkalarından güven ve dostane ilişkiler bekleyebilirler. Araştırmacılar 3 yaşındaki çocukların yanlış ve yalanı birbirinden doğru bir şekilde ayırabildiklerini keşfetmişlerdir (beklenenden daha iyi bir şekilde). Okul öncesi çağındaki çocuklar bilgi verilmiş fakat kasten aldatan kişide doğruyu söylediğine inanan bilgi verilmemiş kişiye göre daha fazla suç bulmuşlardır. Peterson ve Siegal, yalanın anlamı konusunda benzer yüksek farkındalık seviyesinin bir grup İtalyan okul öncesi çocuğunu teste tabi tutan Gilli, Marchetti, Siegal, ve Peterson tarafından yapılan başka bir çalışma tarafından tesbit edildiğinden bahsetmişlerdir.

Avustralya'da yapılan bir çalışma genç çocukların oyunlarına başkalarını dahil etme konusundaki inançlarını araştırmıştır (Wainman et al., 2012). Bu çalışmada yazarlar 5-8 yaş arası çocukların cinsiyet ve etnisite temelinde dahil etme/ dışlama konusunda nasıl düşündüklerini, ve çocukların kararlarını nasıl savunduklarını araştırmışlardır. Araştırmacılar çocuklara farklı deri rengine sahip bir kişiyle oynamak isteyip istemediğini ve tüm çocuklara bu çocuğun oyuna alınması mı yoksa alınmaması mı gerektiğini ve neden bu şekilde cevap verdiklerini sormuşlardır. Bulgular cinsiyet veya etnisiteye dayalı dışlamanın katılımcıların çoğunluğu tarafından yanlış görüldüğünü; fakat çocukların bu iki tür dışlama arasında bir ayrım yaptıklarını göstermiştir. Önceki araştırma ile paralel olarak, çalışmadaki çocuklar cinsiyete dayalı dışlamanın etnisiteye dayalı dışlamaya göre daha meşru olduğu hükmüne varmışlardır. Araştırma çocukların çoğunluğunun kapsayıcı olduğunu ve farklı cinsiyet ve renkten olan kişilerle oynamama düşüncesini reddettiklerini göstermiştir.

Kopnina (2013) çevre eğitimine katkıda bulunmak amacıyla Hollandalı çocukların (bu araştırma okul öncesi çocukları değil 7-9 yaşlarındaki üst ilköğretim seviyesindeki çocuklar üzerinde yapılmıştır) tüketime yönelik tutumlarını araştırmıştır. Tüketim günümüzdeki çevresel krize en çok katkı sağlayan unsurlardan biridir çünkü dünya kendini idame etmek için çok fazla enerji ve materyal kullanmaktadır. Çevreyi korumak eğitimin önemli bir parçası olmuştur fakat aşırı tüketim okul öncesi eğitimde hala çok nadir rastlanan bir konudur. Kopnina tüketimin azaltılması (sürdürülebilir, sorumlu, yeşil) için eğitim modülleri ve/veya eğitim programlarının hala geliştirilmeyi beklediğini ifade etmektedir. Çocukların ve ebeveynlerinin tüketime yönelik tutumlarını araştıran Kopnina'nın bu çalışması çocukların çevresel problemlerle ilgili genellikle tüketimi tartıştıklarını ve

göreceli olarak yüksek çevre endişesi ifade ettiklerini ortaya koymuştur. Çocuklar 'sürdürülebilir tüketimi' algılanan problemlerin tek çözümü olarak görmüşlerdir. Ancak, Kopnina üç farklı çocuk grubu arasında farklılıklar bulmuştur. Nispeten zengin toplumlara mensup olanlar aşırı tüketimden dolayı kendilerini suçlu hissederken, başlıca göçmenleri içeren bir grup tüketimi istenen bir şey olarak görmüşlerdir.

Ojala ve Talts (2007) Fin ve Estonya anaokulları arasında diğer konuların yanı sıra etik alanında da çocukların öğrenme başarılarını karşılaştırmıştır. Etik alanında Helsinki'deki çocuklar Tallinn'deki çocuklara nazaran çok daha yüksek skorlar elde etmiştir. Fin okul öncesi müfredat yönergeleri çocukların olumlu özbenliklerini ve beceri öğrenme yeteneklerini güçlendirmeye ve çocukları neyin doğru neyin yanlış olduğu üzerinde düşünmeye teşvik etmeye, çocukların doğa ve insan yapımı çevreye karşı hislerini geliştirmeye atıfta bulunur. Pedagojik yaklaşım çocuk merkezli bir yaklaşımın önemini vurgular. Estonya Okul Öncesi Eğitim Çerçeve Müfredatı özellikle çocukların okula başlamadan önce yerine getirmesi gereken yükümlülük olarak görülen entellektüel, sosyal, fiziksel gelişimi vurgular. Çok fazla miktarda sürekli olarak rakam, harf, yazı vb. alıştırmaları vardır. Her iki müfredat da yabancı dil, etkileşim, matematik, etik değerler ve felsefe, sağlık, fiziksel ve motor gelişim, ve resim ve kültür gibi temel becerilerin öğrenilmesini vurgulamaktadır. Fakat, Fin müfredatı olumlu özbenlik, aktif öğrenme yetenekleri, öğrenmeyle ilgili olma, etkinliğe odaklanmaya daha fazla dikkat çekmektedir. Estonya müfredatı ise okuma ve yazma, matematik ve doğal bilimler gibi derse özel bilgiyi edinmeyi daha fazla vurgulamaktadır. Fin okul öncesi çocukları etik dersinde Estonya'daki çocuklara (özellikle kızlara) göre çok daha fazla ortalama skorlar almıştır. Estonya okul öncesinde bilim ve çevre alanında öğrenme başarıları, sağlıklı özgüven duygusu ve fiziksel ve motor gelişimi daha yüksekti. Yazarlar etik değerleri öğretmenin Estonya müfredatı için Fin müfredatına göre daha zor bir görev olduğunu düşünmüşlerdir çünkü Estonya okul öncesi eğitimi yeni totaliter toplum özellikleri ile hızla ileri toplumlar seviyesine ulaşmak girişimini birleştirmektedir. Yine de bunun gerçekten böyle olup olmadığını sorarlar çünkü Finlandiya'da öğretmen eğitimi etik gibi belli alanlarda daha fazla bilgi verir.

Craig (2009) okul öncesi çocuklarının başkalarıyla paylaşma, saygı, hoşgörü gibi diğer bireylerle etkileşime katkıda bulunan temel değerlerle tanıştırılabileceğini ifade etmektedir.

Cavaletti (2008) ahlaki gelişimde dini deneyimin de önemli olduğunu ve okul öncesi eğitimin çocukların uyumlu gelişimine katkıda bulunduğunu ve çocukları sonraki yıllara hazırladığını ileri sürmüştür.

Okul öncesi eğitimindeki değerler ve kurallarla ilgili bazı çağdaş araştırmalar çocukların bakış açısından değerler araştırması yaparlar. Aktif özneler olarak çocukların kendi değer sistemlerini inşa etmesi fikri son yıllarda uluslararası kamuoyunun dikkatini kendine çekmiştir (Corsaro, 2009; Johansson, 2011). Broström (2012) çocukların Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde meşru bir temeli olan aktif özneler ve katılımcılar olduğunu iddia etmiştir. Fakat, çocukların sesi her zaman olması gerektiği gibi çıkmamıştır.
Hreinsdottir ve Davidsdottir (2012) Anaokulları için İzlanda Ulusal Müfredat Rehberi çocukların okul öncesi kurumlarında planlama ve değerlendirmede aktif katılımını vurgular, fakat çocukların genelde gücü yoktur ve yetişkinleri dinlemek zorundadır.

Bu bölüm, okul öncesi çocuklarını etkileyen ana toplumsal kurumların aile ve anaokulu olduğunu gösterir ve değerleri çocuklara aktarmanın önemini vurgulayan ilgili bazı yazarlardan alıntı yapar. Okul öncesi dönemde etik ile ilgilenen ilk iki araştırmacı Piaget ve Kohlberg'dir; bugünlerde okul öncesi çocuklara hangi değerlerin nasıl aktarılması gerektiğini ileri süren dünyanın farklı bölgelerinden birçok bilim adamı vardır. Bu değerler; diğer çocukların çalışmasına saygı duyma, bekleme, sabır, çekilme, disiplin (Montessori), doğru ve yanlışı ayırt etme, dürüstlük (Thompson), başkalarına nasıl muamele etme, adalet ve haklar iel ilgili,: başkalarını incitmeme, karşılıklı yardım ve paylaşma, nazik olma, sınıfta beklenen şeyi yapma, elinden gelenin en iyisini yapma, dost edinme, oyuna başkalarını dahil etme (Johansson et al.), yalanları anlama (Peterson and Siegal), çocukları doğru ve yanlış davranış üzerinde düşünmeye teşvik etme, çocukların doğa ve insan yapımı çevreye karşı hislerini geliştirme (Ojala and Talts), güven, saygı, dürüstlük, sorumluluk, adalet, merhamet, ve özkontrol (Nowak-Fabrykowski), cinsiyet ve etnisiteye dayalı içerme/dışlama hakkında (Wainman et al), aşırı tüketim (Kopnina), ve dini tecrübedir (Cavalletti).

Yukarda bahsedilen değerler bu araştırmanın ikinci bölümündeki deneysel araştırmamız ve projedeki gelecek çalışmalar için temel olarak kullanılmıştır

1.3 OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARINDA DEĞER GELİŞİMİNDE EBEVEYNLERİN ROLÜ

Bu bölüm okul öncesi öğrencilerin ahlaki gelişimi hakkında ebeveynlerin rolü ile ilgili yazarların görüşlerine yer verir. Ebeveynler için hangi değerlerin önemli olduğunu, ebeveynlerin hangi yollarla değerleri okul öncesi çocuklarına aktarabildiklerini, çocukların değerler eğitiminde onlara yardımcı olacak ebeveyn eğitimi yöntemlerini ve ebeveyn ve okul öncesi öğretmenleri arasındaki işbirliğinin de önemli olduğunu açıklar.

Malti et al. (2013) **ebeveynlerin çocukların ahlaki duygularının gelişimlerinde önemli bir rol oynadıklarını** ve çocukların ebeveynlerinin desteğini hissetmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveynler çocuklarının etik eğitimleri için önemlidir çünkü onlar çocuklar için rol modeller oluştururlar. Ebeveynler çocuklara nasıl davranılması gerektiğini öğretir ve bu öğretme onların ahlak ile ilgili kendi inançlarına bağlıdır (Camodeca, 2015). White ve Matawie (2004) velilerin ahlaki düşüncelerinin çocuklarının ahlakını tahmin ettiğini ve bu ilişkinin bağlılık, uyum ve olumlu iletişim gibi sosyalleşme süreçleri tarafından yumuşatıldığını ileri sürmüştür.

Kovačič Peršin (2013) çocuğun değerleri özellikle davranışı kendisi için bir model olan ebeveynlerden dolayı özümsediğini söylemiştir. Çocuk ilk etik algı dürtülerini hayatının ilk yıllarında ebeveynleri ile sevgi dolu ilişkisinden alır. Bu koşulsuz sevgi ilişkisinde çocuk kendini kabul görmüş ve güvende hisseder, bu yüzden güven ve sevgiyle karşılık verir. Ebeveyninin ilgisi çocuğu kendiliğinden başka insanlara karşı sorumlu ilişkilere yönlendirir ve sorumluluk ahlaki davranış için temeldir. Bu sevgi dolu ebeveyn ilişkisinin yerini almak neredeyse imkansızdır.

Žorž (2012) çocuğun değerleri çok somut bir düzeyde-duygusal bazda- kabul ettiğini çünkü değerlerin ebeveynlerden geldiğini ve onların talep, emir ve yasaklarına saygı gösterdiği zaman çocuğun ebeveyn şefkati göreceğini iddia etmiştir. Çocuklara değerleri öğretmek her ebeveynin bildiği basit bir şekilde başlar. Ebeveynlerin bir şeyi neden istediklerini açıklayabilmeleri ve çocuğun merakını uyandırmaları önemlidir. Çocuk soyut düşünebildiği zaman, bu açıklamaların daha manevi olması önemlidir.

Yukarıdaki alıntılara rağmen tüm araştırma çalışmaları ebeveynlerin kendi eğitimci rollerini anlayabildiklerini kanıtlamamaktadır. Zellman et al. (2013) Faslı ebeveyn odak grupları üzerinde bu ebeveynlerin okul öncesi çağındaki çocuklarının eğitimi ile ilgili kendilerini ne durumda gördükleri ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya göre ebeveynler genç çocukların deneyimlerinin onların entelektüel gelişimlerini veya

okuldaki başarılarını etkilediğine inanmamaktadırlar ve bu yüzden ebeveynler çocukların entelektüel uyarımlarının bir değer olduğunu düşünmemektedirler.

De Leon (2012) okul öncesi çocuklarında olumlu davranışlar hakkındaki araştırmasına katılan **ebeveynlerin özellikle şu değerleri takdir ettiklerini ortaya koymuştur:**
takdir etmişlerdir:

(1) Özelliklere büyüklere saygılı ve nazik olma,
(2) İtaatkar olma,
(3) Kardeşlerine karşı ilgili olma,
(4) Yardımsever olma, ve
(5) Cömert olma (Ör: Kardeşleri ve oyun arkadaşlarıyla yiyecek ve oyuncağını paylaşması..)

Ebeveynler bu özelliklerin neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar verebilecek yeterli yetişkinler olacak olan çocuklarının toplumsal olarak düzeltilmiş iyi huylu çocuklar olmasına izin vereceğine inanırlar. Bu ebeveynler evin çocukların bu özellikleri öğrenmesi gereken yer olduğunu ve bu davranışları öğretmede ana sorumlululuğun kendilerinde olduğunu kabul etmişlerdir. Ebeveynler işe koştukları bir kaç yöntem bulmuşlardır. De Leon bunları üç tipte sınıflandırmıştır, bunlar fiziksel, sözel ve bilişsel yaklaşımlardır. Fiziksel öğretme yöntemi vurma, çimcikleme, kulak çekme, tokatlama ve şaplak atma gibi bedensel cezaları içerir. Bu, çocuğun itaatsizlik, başka bir çocukla kavga etme, ya da başka bir çocuğa zarar verme gibi olumsuz davranışlarını zayıflatmak amacıyla çok sık kullanılır. Sözel yaklaşım çocukların olumlu davranışlarını güçlendirmek amacıyla onaylama sözlerinin (ör: çok iyi) ve hatırlatıcıların (ör: Teşekkür ederim, kendine gel) kullanımını ya da olumsuz davranışları zayıflatmak amacıyla sert sözler kullanımını kapsar. Bilişsel yaklaşım bir hikayedeki kıssadan hisseleri dinleme, okulda veya sokakta bir kavgaya şahit olma, TV'de hoş olmayan bir sahne izleme vb. gibi işleme durumları ve çocuklarının kendilerinin kavga ettiği ya da bir büyüklerine karşı kaba olduğu kişisel durumları içine alır. Bilişsel yaklaşım olumsuz davranışlar geliştirmeyi engellemek ya da zayıflatmak amacıyla kullanılır.

Nesliturk (2014) **anne tutumunun sorumluluk, saygı, işbirliği, doğruluk, dostluk ve paylaşma** gibi okul öncesi çağındaki çocukların değerleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçları annelerin tutumlarının;

sorumluluk,

saygı,

işbirliği,

doğruluk,

dostluk ve

paylaşma gibi değerler üzerinde etkileri olduğunu ortaya koymuştur: Çocuklar ebeveynleri tarafından gösterilen tutumları değerleri öğrenmede model olarak alır ve onları simulasyon ve teşhis gibi yöntemlerle benimserler. Bu tutumlar alışkanlığa dönüşür ve kişiliğin tamamlayıcı parçası olurlar. Bu şekilde, ebeveyn tutumları çocuk eğitiminde önemli bir bölüm teşkil eder.

Aydin ve Gurler ebeveynlerin çocuklara neyin doğru, neyin yanlış olduğunu öğrettiğini ifade etmiştir (Aydin ve Gurler, 2012 in Nesliturk, 2014).

Demokratik bir şekilde yetiştirilen çocuklar fikirlerini ifade edebilen, kuralları sorgulayan, ve alternatif problem çözme yolları geliştirebilen yaratıcı, açık ve eleştirel bireyler olurlar. Onlar yüksek seviyede öz-algılama ve çevreyle iyi iletişime sahiptir. (Pesken Akca). Aşırı baskıcı tutum çocukların sosyal becerileri ve özgüvenleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir (Roopnarine, 2006).

Çok müsamahalı ebeveyn tutumu benimseyen bir aile ortamında yetişen çocukların düşük sosyal beceri ve özgüven , yüksek benmerkezcilik, sorumsuzluk ve düşük akademik başarılar göstermesi beklenir (Afat, 2013)

Tulviste'nin çalışması (2013) şu değerleri gözlemlemiştir.

Doğruluk

Bağımsızlık

İyi tavırlar

Başkalarına saygı

Sıkı çalışma

Özgüven

Azim
Akıllılık
Hayal gücü
Hırslıhedefler
Sağlıklı yaşam tarsi
Itaat
Bencil olmama
Spor
Dini eğitim
Tutumluluk/ biriktirme
Iyi görünme.

Ebeveynler ahlaki inançlarını fıkralarla**,** kendi davranış tarzlarının niçin doğru olduğunu açıklayarak, ya da aile üyeleri arasında kendilerini ya da başkalarını kapsayan farklı durumlar hakkında günlük konuşmalar ve yorumlarla çocuklara aktarabilir.

Wyatt ve Carlo (2002 in Camodeca, 2015) ebeveynlerin beklentileri teşvik ederek ahlaki etkilerini ifade ettiklerini önermiştir. Suçu dışsallaştıran ve sorumluluk almaktan sakınan ebeveynler çocuk yetiştirme uygulamalarında bu geri çekilmeyi kolaylıkla yansıtabilirler. Bu yüzden, çocuklar umursamazlık, düşük empati, ve bencil ve saldırgan davranışları meşrulaştırma ihtimalini artıran yaramazlığın mazur görüldüğünü ve sorumluluğun yön değiştirebileceği inancını geliştirebilir.

Bazı yazarlar ebeveyn eğitiminin, çocuklarının çok daha etkili değerler eğitimi için önemini vurgulamaktadır (Kierfeld et al, 2013). Problem olan davranışı dışsallaştırma saldırgan, meydan okuyan, aşırı hareketli, dikkatsiz, düşüncesiz, ve muhalif davranışları içerir. Bu davranışlar çoğu kez hayat boyunca devam eder ve küçük ve büyük suçlar için risk faktörüdür. Problem davranışı dışsallaştırma artarak değişime dirençli olduğu için , müdahale programlarını hayatta mümkün olduğu kadar erken sunmak önemlidir. Bazı çalışmalar ebeveyni değişimin ana öznesi olarak hedefleyen davranışsal ebeveyn eğitiminin olumlu etkilerini göstermektedir . Saldırgan ve muhalif problem davranış için, davranışsal aile eğitimi problem çözme becerileri eğitimi ve öfke yönetimi gibi diğer tedavilerle kıyaslandığında daha güçlü deneysel destek almıştır. Erken ebeveyn eğitimlerinin küçük çocuklarda saldırgan ve muhalif problem davranışları düzelttiğini ve ileriki gençlik ve yetişkinlik dönemlerindeki suç oranını azalttığı ortaya çıkarılmıştır. Davranışsal ebeveyn eğitimlerinin bireysel olarak uygulanan müdahele ve grup halinde eğitimler kadar etkili olduğu ile ilgili kanıtlar mevcuttur.

Fakat, pratik ve psikolojik engeller (damgalanmış olma, seyahat süresi, çalışma programları, ve finansal giderler) ailelerin terapist öncülüğünde yüz yüze müdahelelere erişimini engeller. Bibliyoterapi yüz yüze terapi alamayacak olan kişilere (ör: kırsal kesimde ve ya fakir mahallelerde yaşayan aileler) ulaşma potansiyeline sahiptir. Aileler tedavilerinde aktif olarak müdahil olduğundan dolayı , bibliyoterapi özdenetleme ve güçlendirme hissini teşvik edebilir. Ebeveynlere verilen bibliyoterapinin ebeveyn yeterliklerini artırdığı ve muhalif, yıkıcı, saldırgan, ve hiperaktif çocuk davranışlarını azalttığı keşfedilmiştir. Telefon destekli bibliyoterapi şeklinde kendi kendine uygulanan davranışsal aile müdahalesi çocukların problem davranışlarını azaltmak ve ebeveynlik stratejilerini iyileştirip ebeveyn refahını artırmak potansiyeline sahiptir. Bu çalışma bibliyoterapinin özellikle eğitimli ebeveynler için etkili bir tedavi oluğnu göstermiştir.

Havighurst, Wilson, Harley, Prior ve Kehoe (2010) okul öncesi çağdaki çocukların ebeveynlerinin duygu sosyalleşmesi uygulamalarını geliştirmek istemiş ve okul öncesi ebeveynlik programını ebeyenlerin çocukların duygularına tepkileri ve bu duyguları eğitmelerinin çocukların duygusal ve davranışsal işlevlerini etkilediği kanıtına dayandırmıştır. Sonuçlar müdahele durumunda olan ebeveynlerin kendi duygularının farkındalığı ve düzenlemesinde önemli ölçüde gelişmeler, duygu koçluğunda artış ve duygusal olarak küçümseyen inanç ve davranışlarda azalmalar raporladığını göstermiştir.

Sad ve Gürbüztürk (2013) **ebeveyn ve okul öncesi öğretmenlerinin** uygun ortaklığının önemini ortaya çıkarmıştır. Veliler ve öğretmenler işbirliği yaparsa, çocuklar daha iyi öğrenme sonuçları elde eder, daha az davranış problemlerine daha yüksek özdeğerlendirmeye sahip olur, okulda iyi ve güvenli hisseder, ve sosyal ilişkileri gelişir.Dumčiene de (2014) ebeveynler ve eğitimciler arasındaki ortaklığın okul öncesi çocukların bütünsel gelişimi için çok önemli olduğunu iddia etmiştir. Dumčiene'nin araştırması okul öncesi eğitim kurumundaki ebeveynlerin genellikle çocuğun sağlığı ve beslenmesi (73.4%), ihtiyaçlarını karşılama (72.9%), bilgi (60.8%) ve güvenlik (59.8%) ile ilgilendiğini göstermektedir. Anupama (2010) eğitimcilerin eğitim organizasyonu sürecinde velilerin görüşlerini, önerilen değişiklikleri ya da yenilikleri göz ardı etmemesi gerektiğini öne sürmektedir.

Okul öncesi müfredatın çoğunluğu velilerin çocuğun yetiştirilmesi ve gelişmesinden sorumlu olduğunu ve okul öncesi kurumların evdeki yetiştirmeyi takviye etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Veliler okul öncesindeki etkinlikleri etkileme imkanına sahip olmalıdır. İlk iki ya da üç yıl boyunca ebeveynler çocuğun fiziksel iyiliği hakkında daha fazla iletişimde bulunurlar (ör: Çocuklar yemek yedi mi, uyudu mu vs). Çocuk büyüyünce, onun duygusal sağlığı- çocuğun sosyal hayatı, arkadaşları ve personelle ilişkileri vs daha önemli hale gelir (Sandberg, Vuorien, 2008).

Bu bölüm çocuklarının eğitiminde velilerin merkezi rolü olduğunu çünkü çocuklar çin model oluşturduklarını göstermektedir. Veliler çocuklara nasıl davranılması gerektiğini öğretir ve bu öğretme onların ahlak ile ilgili kendi inançlarına bağlıdır. Serbest velilerin çocuklarının ahlaki sorulara maruz kalmak veya ahlaki durumlarla başetmek için çok az fırsatları olabilir. Zikredilen literatür velilerin (ve özellikle annelerin) çocuklarına aktarmak istediği bir takım değerleri listelemiştir: Doğru olan ve yanlış olan nedir, zarar vermek ne demektir, adaletsizlik, özellikle büyüklere karşı nazik ve saygılı olma, itaatkar olma, kardeşlerine karşı ilgili olma, yardımsever olma, cömert olma (ör: kardeşleri ve oyun arkadaşlarıyla yiyecek ve oyuncağını paylaşması), sorumluluk, işbirliği, arkadaşlık, güvenirlilik, bağımsızlık, sıkı çalışma, özgüven, azim, akıllılık, hayal gücü, hırs, sağlıklı yaşam tarsi, spor, dini konular, tutumluluk/biriktirme, ve iyi görünme. Bu değerler bizim ileriki araştırmamız için özel bir öneme sahiptir çünkü çalışma veliler için değerlerle ilgili bir anket ve bir eğitim kursu geliştirmeyi amaçlamaktadır.

1.4 KÜÇÜK ÇOCUKLARDA DEĞER GELİŞİMİNDE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin küçük çocukların ahlaki gelişimlerindeki önemi hakkında ilgili yazarların görüşlerine, öğretmenlerin mesleki etiklerini nasıl oluşturmaları gerektiği ve okul öncesi çocuklarına değerleri uygulamada nasıl aktarmaları gerektiği ile ilgili önerilere yer verilmiştir.

Öğretmenler birçok yazarın görüşüne göre okul öncesi çocuklar arasında değerlerin gelişimine katkıda bulunabilen kilit kişiler arasındadır. Öğretmenlerin çocuklara etik değerleri aktarmasını etkileyen iki değer dizisi vardır. Öğretmenlerin kişisel değerleri ve görev yaptıkları anaokullarının etik kodlarında tanımlanan değerler. Okul öncesi öğretmenleri değerler konusunda isteseler bile tarafsız olamazlar. Değerler eğitim süreçlerinde daima en azından üstü kapalı olarak da olsa bulunmaktadır çünkü onlar her eğitimcinin şahsi yapısının bir parçasıdır. Bu sebeple öğretmenlerin çocuklara vermek istediği değerlerden haberdar olması ve çocuklarla ilişkileri yoluyla, konu ve öğretim metodları seçimleri yoluyla, materyal seçimleri yoluyla, süreç yönetimi yöntemleri, beklentilerin ifade edilmesi, farklı sorulara verilen cevaplar, değerlendirme yöntemleri, bilgilerin değerlendirilmesi, bakış açılarının ve kanaatların ifade edilmesi ve diğer yollarla nasıl bir eğitim verdikleri üzerinde düşünmesi önem arzetmektedir. (Priporočila o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta osnovne šole, 2008).

Harcourt ve Mazzoni (2012) öğretmenlerin okul öncesi çocukların hak ve sorumluluklarını teşvik etmede kilit kişiler olduğunu ve onlarla hassas ilişkiler kurmak gerektiğini iddia etmiştir. Ayrıca Arslan (2010) okul öncesi öğretmenlerinin çocukların okul öncesi yıllardaki gelişiminde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir.

Brock (2012) **uygulayıcıların bakış açılarından okul öncesi öğretmen profesyonelliğinin bir modelini** oluşturmak için çalıştı. Bir grup erken yaş eğitimcilerinin araştırması tarafından oluşturulan tipoloji profesyonelliğin yedi boyutunu içerir: 1) bilgi, 2) nitelikler, eğitim ve mesleki gelişim, 3) beceriler, 4) özerklik, 5) değerler 6) etik ve 7) ödüller. Değerlerin boyutu; uygun bilgi, eğitim ve deneyime dayalı benzer bir ideolojinin paylaşımı, oyun tabanlı müfredat yoluyla öğretme ve öğrenme ile ilgili güçlü bir inanç, çocukların ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılayan uygun hüküm için inanç ve prensipler, ahlaki ve sosyal amaçlar ve çocuk ve ailelere hesap verebilirlik üzerine kurulu profesyonel değerler ve mesleğe bağlılığı temsil eder. Etik boyutu etik ilkeleri ve çocukların eğitimi ve bakımı konusunda değerleri,

mesleki role, çocuklara ve ailelere yüksek seviyede bağlılığı, meslekdaşlarla işbirliğini, kapsayıcı olmayı, çocuklar, aileler ve toplumla ilişkilerde farklılığa değer vermeyi ve günlük pratikte uygulanan etik kuralları içerir.

Arslan (2010) okul öncesi öğretmenlerinin eğitiminin problem çözme ve iletişim becerileri gibi konuları içermesi gerektiğini önermektedir. Bireyler etkileşim içindedir ve birbirlerini etkilerler bu yüzden her kişinin başkalarının sorunlarıyla ilgilenip destekleyici olması ve yapıcı bir problem çözme yöntemi kullanması, onaylayıcı olması ve iyi iletişimi başlatıp sürdürmesi gereklidir.

Tirri ve Husu (2000) okul öncesi eğitim bağlamında öğretmenlerin, velilerin ve çocukların değerlerinin birbiriyle sürekli diyalog halinde olduğundan bahsetmektedir. Öğretmenler öğretmenlik mesleğinin etik standartlarını ve kişisel değerlerini göz önünde bulundurmalıdır. Öğretmenlerin mesleki ahlakının temel unsurları ahlaki bakım ve sorumluluk duruşudur. Bazı deneysel çalışmalar öğretmenlerin kendi ahlaki karakterlerini mesleklerinin özelliklerinden ayıramadığını göstermiştir. Yazarlar beş erdem alıntılar (Sockett tarafından tanımlanmıştır, 1993, 62): dürüstlük, cesaret, ilgi, adalet, öğretimin özü olarak pratik bilgelik ve bu şekilde araştırmalarını erdem epistemolojisine dayandırırlar. Araştırmaların deneysel kısmı Finlandiya'daki okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı 26 yazılı etik çatışma raporunu içermektedir. Ana problemler özel ve kamu menfaatleri arasındaki çatışmaya atıfta bulunur. Öğretmen ve veliler arasındaki çatışmalar yaygındır ve bu durumlarda öğretmenler mesleki kurallara göre hareket etmeliyken veliler kendi şahsi görüşlerine bağlı kalabilir. Öğretmenlerin farklı etik standartları sebebiyle kurumlarda çatışmalar olduğu da görülmüştür. Bu öğretmenlerin farklı istekleri, ihtiyaç ve hedefleri vardı ve etik muhakemeyi farklı şekillerde yorumlamışlardır.

Öztürk (2010) okul öncesi öğretmenlerin daha ileri etik gelişimleri için üç öneride bulunmaktadır: Öğretmen çocuklar için iyi bir model olmalıdır, öğretmen sınıfı çalıştığı yerin yerel kültürüne göre yönetmelidir, ve öğretmenler bu gibi durumlarda kendi kurumu ve toplumunun ilkelerine göre davranmayı bilmelidir. Okul öncesi öğretmenleri özellikle şu hususlara dikkat etmelidir:

1) Sivil haklar, eğitim politikası ve okul sistemi. Öğretmenler sorumluluklarının farkında olmalıdır.
2) Öğretmenler durumları ve koşulları kullanarak kendi etik ilkelerini belirlemelidir.
3) Öğretmenler etik ilkelerin bilincinde olmalıdır.

4) Öğretmenler etik kuralları belirlediklerinde çeşitli ahlaki teorileri göz önüne almalıdır. (Özellikle adalet, insan hakları ya da kişilere saygı, bakım etiği, merhamet, erdem teorisi, bakım, şefkat, erdem teorisi ve toplumun gelişen değerleri gibi genel ilkeler)

5) Öğretmenler, çocuklara barış ve mutluluk sağlamalı onların olumlu sosyal ilişkilerini geliştirmeli ve onların fikir ve kişiliklerine saygılı olmalıdır.

6) Öğretmenler sorumlu, işbirlikçi, dürüst olmalı, bilgi, merak, yaratıcı düşünmeye saygı duymalı ve yaşam boyunca öğrenmeye açık olmalıdır.

7) Öğretmenler, sosyal haklara saygı ve adalet gibi değerlerin farkında olmalıdır ve ayrımcılığı ortadan kaldırmalıdır.

Kovacic Persin (2013) okul öncesi öğretmenlerin uygun eğitimi alması ve ahlaki olarak güçlü kişiler olması gerektiğinden bahsetmiştir. Özellikle etik anlamda güçlü kişilik önemlidir çünkü öğretmenler genelde model olarak hareket ederler.
Ayrıca Kroflič (1997) de okul öncesi öğretmenleri için en önemli şeyin bilgi, deneyimler ve tutarlı ahlaki tutumlar olduğunu söylemiştir.

Thompson (2011) okul öncesi eğitimi yüksekokul / üniversitelerinin anaokullarında ahlaki eğitimin nasıl öğretileceği ile ilgili dersler sunması gerektiğini önermektedir. Öğretmenler hem değerleri öğretmede kendi yenilikçi metodlarını dahil etmek için müfredatı tasarlarken söz sahibi olmalı hem de hangi değerlerin aktarılması gerektiği ile ilgili ebeveynlerle müzakere etmesi gerekmektedir.
Öğretmenlerin çocuklara değerleri uygulamada nasıl aktardıklarını gösteren pratik vakalar bizim projemiz için çok önemlidir fakat bu konuda fazla sayıda araştırma bulunmamaktadır. Somut tanımlamalar Nowak-Fabrykowski (2010)'nin araştırmasında bulunmuştur ve bu nedenle onun bulguları aşağıda daha uzun bir açıklamayla sunulmuştur. Nowak-Fabrykowski öğretmenlere özel ders planları, kitaplar ve etkinlikler üzerinde durmasını, çocuklarının yardımsever göründüğü bazı bölümleri ve hikayeleri hatırlayıp hatırlamadığını, yardımsever eğilimler geliştirmek isteyen yeni öğretmenlere neler tavsiye ettiklerini sormuştur. Çok az öğretmen cevaplamış, fakat bazıları örnekler vermiştir.

Bazıları sınıfta nazik , yardımsever öğretmen olma konusunda model olmaya çalışmaktadır; çocuklarla rol play yapma, yardımseverlik ve nezaket ile ilgli hikayeler, günlük fırsatları

kullanırlar : Yapacağı çalışmayı anlamayan bir çocuğa ve sınıfta hasta olan bir çocuğa yardım etme, teşekkür ederim ve afedersin cümlelerini kullanma, hastanedeki gaziler için Sevgililer Günü kartları yapmak, özel ihtiyaç sahibi çocukları karşılamak, her çocuk fakir çocuklara peluş hayvanlar ve sağlık bakım ürünleri bağışlar, çocuklar birine ayakkabısını bağlamada yardım etmeyi teklif eder, yapıştırıcıyı paylaşır, projelerde beraber oynar, açlık merkezi ile paylaşmak için beş oyuncak getirir. Çocuklar arkadaşları hasta olduğu için gelmediğinde onları merak ederler. Okulun birinde öğretmen domuz kumbarasını boşaltıp çocuklara 20 şey veren bir çocuğun hikayesini anlattı. O her yıl 'Hep yürü, elini ve ayağını kendine sakla, kibar sözler kullan, öğretmen konuşurken sessiz ol, birşeyleri kendi başına hallet' gibi davranış kuralları hazırlamıştı. Birisi kötü birşey yaptığında ya da 'inciten sözler' kullandığında, çocuklar dizlerini birleştirir ve her biri hikayenin kendine ait kısmını söyler.

23 yıldır öğretmenlik yapan bir öğretmen ' Nezaket için balığa çıkma' tablosu uygulamaktadır. Çocuk tablonun üzerine koyması için kağıttan bir balık alır (adının yanında). Birine nazik olduğu, başkalarına yardım ettiği, paylaştığı, başkalarına iltifatta bulunduğu, lütfen ve teşekkür ederim dediği tesbit edildiğinde bir balık kazanmaktadır. Cuma günleri en çok balığa sahip olan çocuk bir ödül (oyuncak) kazanır. 28 yıllık deneyimi olan öğretmen ' Biz önemseriz' denen kuralları yerleştirmeye vurgu yapmıştır:

(1) Biz başkalarını dinleriz
(2) Ellerimiz yardıma açıktır (İçeride veya dışarıda kimseyi incitmeyiz)
(3) Söylediklerimiz ve yaptıklarımızdan sorumluyuz.
(4) Sevecen bir dil kullanırız (kibar, gerekli ve doğru sözler)
(5) Birbirimizin hislerine önem veriririz.

Bu kurallar bir tabloda günlük olarak tekrar edilmiştir. Bir kopyası eve gönderilmiştir.

Bazı öğretmenler şunları tavsiye eder:

1) Her zaman olumluyu vurgula, çocuklarla kibar bir şekilde konuş.
2) Diğer çocukların önünde iyi davranışları ve kibarlığı ve nazik davranışları öv.
3) Örnek ile göster.
4) Şahit olduğun olumlu tavırları öv.
5) Hikayeleri, duyguları okuma ve tartışmayı, hayatı kitaplarla kitapları hayatla ilişkilendirmeyi.
6) Barışçıl bir sınıf oluşturma , ellerin herkes için daha iyi bir dünya ve toplum için kalktığını

vurgulamayı.

7) Tekerlekli sandalyeye mahkum çocuklara yardım etme, kapıları açma, yolundaki sandalyeleri kaldırmayı.

8) Çok utangaç çocuklara yardım etme ve onlarla arkadaş olmayı,

9) Araba kazasına karışan çocuğa yardımcı olmak- küçük bir kardeş gibi ona sahip çıkmayı.

10) Çocuklar küçük çocuklara ayakkabılarını bağlamada yardımcı olurlar, dinlenme

minderine koyarlar, dökülen şeyleri toplarlar, birbirlerine süpürmede yardımcı olurlar, ağlayan çocuğa mendil verirler, dökülen öğle yemeği tepsisi için hademeyi çağırırlar.

11-Odamızdaki ağaca 'iyi davranış' notları eklemek. Başkaları için sen ne yapabilirsin?

12) Noel aile hediyesi yapılması (bir teneke patlamış mısır)
13) Büyükler için şarkı söyleme,
14) Üzgün veya ağlayan arkadaşına yardım etmek her iki tarafa da yardım sağlar

Çocuklar ayrıca etik noktalara değinen bir kaç kitap okurlar. Faydalı program ve etkinlikler yardımseverliği ve kibarlığı tartışmak, sınıf kuralları oluşturmaktı: içeride ve dışarıda kimseyi incitme, öğretmenin çocukların bir kibarlık gösterdiğini görürse sayım tablosuna kibarlık işareti atması, çocuklar utangaç çocuklara yardım eder arkadaş olurlar, çocuklar annelerini özleyen çocuklarla oyuncaklarını paylaşırlar. Verilen başka bir örnek de 'Nezaket tablosu'dur. Çocuklar birisi için iyi bir şey yaptıklarında her gün kalpleri doldururlar. Ebeveynler de şu kategorilerden biri veya daha fazlasını yaparsa formu doldururlar: paylaşma ve yardımseverlik, saygı; sorumluluk ve kibarlık gösterdi. Bunu sınıfta okurlar ve ebeveynler bu etkinliği severler.

27 yıl öğretmenlik deneyimi olan öğretmen ' Öğrencilerinize kendi çocuklarınıza davranılmasını istediğiniz gibi davranın. Kendinize sorun: Kendi evladınızın sınıfta olmasını ister miydiniz? Neden evet? Veya neden hayır?' demiştir. Diğer bir tavsiye de başkalarına empati göstermektedir. Eğer bu şey senin başına gelseydi nasıl hissederdin onu tartışın.

Bu bölüm okul öncesi çocuklarda değerlerin geliştirilmesinde okul öncesi öğretmenlerinin çok önemli olduğunu ve öğretmenlerin kendi değerlerini inşa etmeye gayret etmesi gerektiğini düşünen birçok ilgili yazarın görüşlerini listelemektedir. Bu bölüm ayrıca uygulamadaki somut değerler eğitimi örneklerini içeren bir araştırmayı da tarif etmektedir.

2 ANAOKULU MÜFREDATLARINDA DEĞERLER

Sloven, Türk ve Montesori müfredatları ve diğer ülkelerin okul öncesi müfredatları değerlerden anaokullarında gerçekleştirilmesi gereken önemli hedefler olarak bahsederler**.** Müfredatlardaki değerler açık olarak (tanımlanmıştır) ve üstü kapalı olarak ifade edililmiştir (Hedef, etkinlik ve konuların içerisine yedirilmiştir)**.** Okul öncesi müfredatların aşağıda verilen analizleri her üç katılımcı ülkenin müfredatlarındaki değerlerin detaylı örneklerini listelemeye çalışmakta ve son kısım değerlerin karşılaştırılmasını içine almaktadır.

2.1 SLOVEN ANAOKUL MÜFREDATININ ANALİZİ

Slovenya anaokulu müfredatı Slovenya Cumhuriyeti Profesyonel Konseyi tarafından kamu eğitimi için 1999'da kabul edilmiştir. Şu sitede yayımlanmaktadır, http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf.
Bu müfredat Sloven okul öncesi eğitimini yüksek standartlarda icra eden Sloven kamu anaokullarının çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır. Bu müfredat projedeki katılımcı kurumlardan biri olan Leila d.o.o.'nun çalışmalarının temelini oluşturmaktadır.
Sloven müfredatı giriş kısmında ahlaki gelişim, sağlık bakımı, güvenlik vb. gibi etkinliklerin okul öncesi eğitimin tüm alanlarında bulunduğunu ve anaokularında hayatın ve çalışmaların bir parçası olduğunu öne sürmüştür (Kurikulum, 1999, 4).
Anaokulu müfredatı anaokullarında hedeflerin ve etkinlik alanlarının gerçekleştirilmesi için hedef ve ilkeleri listelemiştir.

Hedefler arasında şunlar bulunur:

- Okul öncesi çocuklar için farklı programlarda açık ve esnek müfredat
- Anaokulları faaliyetlerinin tüm alanlarında çeşitli teklifler
- Okul öncesi eğitimin farklı alan ve faaliyetlerinin dengeli öneri
- Bireysellik, çeşitlilik ve seçime imkan tanıma
- Farklılıkları ifade etmek için koşullar oluşturulması (Cinsiyet, sosyal ve kültürel köken, din, milliyet, fiziksel ve zihinsel yapı konusunda ayrımcılık yapmama)
- Çocuk gizliliğine ve samimiyette saygı (spoštovanje zasebnosti)
- Kişilerarası ilişkilerde kalite artışı,
- Anaokulunda zamanın yeniden düzenlenmesi
- Yer ve malzemelerin reorganizasyonu
- Özerklik ve anaokullarının mesleki sorumlulukları,
- Anaokullarında yaşamı ve çalışmaları planlamada değerlendirmenin rolünde artış,

- Veliler ile işbirliği ve bilgi alışverişinin geliştirilmesi (Kurikulum za vrtce, 1999).

Sloven müfredatı hedefler arasında cinsiyet, sosyal ve kültürel köken, din, milliyet, fiziksel ve zihinsel yapıya dayalı ayrımcılık yapmama, çocukların mahremine ve samimiyetine saygı, kişilerarası etkileşimlerin kalitesinin artışı ve velilerle daha iyi bilgi ve işbirliği gibi değerlerden açık bir şekilde bahsetmektedir.

Hedeflerin gerçekleştirilmesi için ilkeler şunlardan oluşur:

- Demokrasi ve çoğulculuk ilkesi,
- Açık müfredat, özerklik ve anaokulunun mesleki sorumluluğu ilkesi,
- Eşit fırsatlar ve çocuklar arasındaki faklılıkları gözetme ilkesi ve çok kültürlülük ilkesi,
- Seçim ve çeşitliliğe imkan tanıma ilkesi,
- Gizlilik ve samimiyete saygı ilkesi,
- Denge ilkesi,
- Mesleki temel ilkesi,
- Müfredatın tanıtılması için koşullar ilkesi,
- Yatay bağlantı ilkesi,
- Dikey bağlantı ilkesi,
- Velilerle işbirliği ilkesi,
- Çevreyle işbriliği ilkesi,
- Takım çalışması ilkesi,
- Eleştirel değerlendirme ilkesi,
- Gelişimsel-süreç yaklaşımı ilkesi,
- Etkin öğrenme ilkesi (Kurikulum za vrtce, 1999, 5 – 9).

Bu ilkeler ayrıca özellikle çocuklar arasındaki farklılıklar, gizlilik ve samimiyete saygı, velilere, onların kültürüne, dil, din, değerler, kanatlar, gelenek ve göreneklerine saygı gibi değerleri vurgulamaktadır.

Anaokulu müfredatı ayrıca çocuklar arasındaki, çocuklar ve yetişkinler arasındaki ilişkilerden ve/veya sosyal öğrenmeden bahseder (Kurikulum za vrtce, 1999, 12): Okul öncesi öğretmenleri kibar, nazik olmalı, çocukların sorularına saygı duyup onları dinlemeli, olumlu olmalı, çatışmaları uygun bir yolla çözmeli, çocukları bağımsız olmaya teşvik etmeli vs. Öğretmenler çocuklara nazik ve saygılı bir biçimde nasıl davranılacağını öğretmelidir.

Sloven müfredatında bahsedilen okul öncesi etkinlik alanları (1999,14)

Spor /hareket

Dil

Sanat

Toplum
Doğa
Ve Matematik

Sloven müfredatı, hareket etkinliği içinde etiği ilgilendiren sadece bir şeyden bahseder, bu, çocukların hem başarı hem de başarısızlıklarıyla yüzleşmeye teşvik edilmeleridir.

Sloven müfredatı (1999, 19) yine etik/ ahlaki boyuttan dil eğitimi alanında çocukların etkinliklerinin hedeflerinden biri olarak bahseder. Dil eğitimi alanındaki etkinlik örnekleri içerisinde (1999, 20-22) çocukların değerlerini gelişitirebilecek özel etkilnikler yoktur.

Öğretmenlerin de çocukların değerlerini (22-23) geliştirmek için özel gereksinimleri yoktur.

Sanat alanında mümkün etkinlikler arasında, çocuklarda etik gelişimine katkıda bulunabilecek bir etkinlik yoktur. Tam tersine, öğretmenlerin hiç ahlaki yargılar vermemesi gerekmektedir. (1990, 30)

Toplum alanı bazı değerlerin gelişimini destekler, ör: reklamcılığa eleştirel yaklaşım (Kurikulum za vrtce, 1999, 32), temel insan hakları, demokrası, gizlilik, nazik davranış ve iletişim, takım çalışması ve bireysel kararlar, çatışmaları çözmek vb. Bu alanın küresel hedefleri alenen demokrasi ve ayrım yapmama (33), çeşitlilik, güvenli ve sağlıklı hayat ilkelerini alıntılar. Bu alanın hedefleri arasında demokrasi deneyimi, birbiriyle yardımlaşma ve işbirliği, karşı cinsi kabul etme, milliyetçilik, din, dostluğun geliştirilmesi, anaokulunda kurallarla aşina olmak ve ticari konulara eleştirel bir yaklaşım geliştirmek vardır. Mümkün etkinliklerin örnekleri arasında (Kurikulum, 34 - 36) takım çalışmasını geliştiren oyun oynama, politik ve etik soruları tartışmak için bir ipucu ve reklamlar (Kurikulum, 36) vardır. Öğretmenler ticari reklamlara, farklı ideolojik baskılara, arkadaşlığa, öz saygıya, ve sorumluluğa karşı eleştirel bir yaklaşım geliştirmesi ve milliyetçilik, ırkçılık ve cinsiyetçiliği önlemesi teşvik edilmektedir.

Müfredat, doğa alanında (Kurikulum 1999, 37) neşenin gelişimi ve doğa, bitkiler ve hayvanları gözetmeyi vurgular. Hedefler listesi çocukların kendi çevrelerini etkileyebileceğinin altını çizer (Kurikulum, 1999, 38), atıklar ve onların dönüşümü hakkında bilgil edinir; etkinlikler hijyenden bahseder (Kurikulum, 1999, 39), sınıfın organizasyonu ve bitki ve hayvanların gözlemlenmesi (Kurikulum, 1999, 40) ve atık ayrıştırmadan bahseder.

Matematik alanı da (ki çok detaylıdır) hiç etik sorular içermez.

Bu araştırma temelinde, Sloven anaokulu müfredatının hiç ahlaki-etik boyutlar içermediğini söylemek zordur. Değerler, hedefler, ilkeler içerisinde ve Matematik hariç diğer okul öncesi etkinlik alanlarının içerisinde mevcuttur. Az derecede ahlaki-etik değerleri temsil eden tek alan belli değerlerden bahseden(demokrasi, ayrım yapmama, ticari reklamlara karşı olma, takım çalışması vb.) toplum alanıdır. Fakat, bu durumda bile **öğretmenlerin ve ebeveynlerin etik konuları geliştirmesine yardım edebilecek yeterli sayıda etkinlik ve her bir etkinliği nasıl uygulanacağını gösteren tam açıklamalar bulunmamaktadır.**

Öğretmenlerin bu tür etkinlikleri kendileri geliştirip takdim etmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Fakat, Sloven okul öncesi öğretmenleri ahlaki/ etik değerler eğitimi almamışlardır. Şimdi bile bu tarz dersler nadir olup sadece seçmeli derslerdir.

2.2 MONTESORİ PROGRAMININ ANALİZİ (ANGELA'S KINDERGARTEN)

Angela's kindergarten ve başka 5 Montesori anaokulu 17 Haziran 2004'de Slovenya Cumhuriyeti Genel Eğitim Profesyonel Konseyi tarafından kontrol edilip olumlu görüş beyan edilen **Montesori müfredatını** kullanmaktadır: http://ursulinke.rkc.si/javno/gradiva/program%20montessori%20vrtca%20-%20angelin%20vrtec.pdf

Slovenya'daki diğer Montesori anaokulları yine Slovenya Cumhuriyeti Genel Eğitim Profesyonel Konseyi tarafından tanınmış olan biraz daha farklı bir Montesori müfredatı kullanmaktadır:
http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/Program_monte ssori.pdf

Bu iki müfredat arasındaki fark bir katolik anaokulu olan Angela's Kindergarten Anaokulu'nun kullandığı Montesori müfredatının çocuklarda dini yetenek ve eğitimin geliştirilmesini mümkün kılmasıdır.

Angela's Kindergarten anaokulunun müfredatındaki giriş kısmı Montesori eğitiminin Genel İnsan Hakları Deklarasyonu tarafından tarif edilen çocukların itibar, özgürlük ve haklarına saygı duymayı amaçlar. Müfredat saygı, özgürlük, sorumluluk (Program, 2004, 4) çocukların motivasyon geliştirme yetenekleri, disiplin, bağımsızlık, sistematik problem çözme yaklaşımı, ve bilgil edinme gibi değerlere vurgu yapar.

Montessori eğitiminin temel hedefleri arasında şunlar bulunmaktadır:

- Çocukların özdisiplin, öz öğrenme ve bağımsızlıklarını teşvik etme,
- Çocuklarda öğrenme hevesini teşvik etmek,
- Çocukları sistematik problem çözme yaklaşımına teşvik etmek,
- Çocukların kendilerine, diğer insanlara ve çevreye saygı duymalarını teşvik etmek,
- Çocukları barışa teşvik etmek, (Program, 2004, 5)

Montesori öğretmenlerinin sabır, mizah, geniş ilgi alanları, acele etmeden çalışma,ketum ve barışçıl bir şekilde hareket etmek gibi değerlere sahip olması gerekmektedir. Öğretmen asla bağırmamalı, kızmamalı, tartışıp, birine vurmamalıdır. Öğretmenler hoşnut, kibar, samimi, açık ve net, kararlı olması ve takım çalışması geliştirmesi gerekmektedir (Program 2004, 23)

O, uygunsuz davranışını cezayla değil anlayışla karşılamalı, çocuğu asla küçük düşürmemeli ve hakir görmemelidir. (Program, 2004, 13)

Angela's kindergarten anaokulundaki etkinlikler dört ana alana ayrılmıştır: matematik, dil, günlük yaşam ve idrak. Aynı derecede öneme sahip olan sanat, doğa bilimleri, ve spor alanları vardır. Angela's Kindergarten anaokulu dini eğitime de vurgu yapar. (Program, 2004, 4, 24)

Günlük yaşam alanının dolaylı ve dolaysız hedefleri bağımsızlık, düzen duygusu, özgüven, nezaket, saygı gibi değerlerden bahseder. 1 ve 2/3 yaşlar arasındaki çocuklar için uygun görülen etkinlikler arasında program açık olarak hijyen, çevreye özen gösterme, nezaket ve saygıyı öğrenme (selam verme, arkadaşlarla yemek yeme, sessizce konuşmak vb) değerlerinden bahseder. Daha büyük yaştaki çocuklar için önerilen etkinlikler arasında yemek hazırlama açıklamaları, temizlik yapma, anaokulunda ve bahçede bitkilerle çalışmak gibi açıklamalar bulunur. (Program, 2004, 26 - 27).

Program dil alanında kibarlık ve saygı gibi değerlerin geliştirilmesinden, müzikle hareketlenme ve sessizlik oyunu gibi alıştırmalardan bahseder. (Program, 2004, 33)

Spor/ hareket alanı (Program, 2004, 38) bağımsızlık, özgüven, kurallara saygı (başkalarına, çevreye ve güvenliğe saygı) , işbirliği, zafer ve yenilgileri kabullenme gibi değerlerden bahseder. Etkinlikler arasında program bir hat üzerindeki etkinlikler, sessizlik oyunu ve irade gibi etkinliklere yer verir (Program, 2004, 39).

Sanat alanı estetiği alıntılayan hedefleri içerir(Program, 2004, 40). Program bir dizi mümkün sanatsal ve müzik etkinliklerinden söz ederken değerlerden bahsetmemektedir.

Bilim alanı anlayış ve hoşgörü değerlerinden bahseder (yabancı kültürlerin araştırılmasına atıf yapar) ki bu anlayış ve hoşgörüye yol açar ve barışa katkıda bulunur. Botanik çerçevesi içinde program bitkilere özen gösterme değerinden bahseder. (Program, 2004, 43 – 44).

Manevi gelişim/ din alanı şu değerleri vurgular: kendini kontrol etme, daşkalarının farkında olma, bağımsız, kendinden emin, çalışmayı ve başkalarını, düzeni, konsantrasyon, sessizlik, meditasyon. (Program, 2004, 48)

Sloven anaokulu müfredatında olduğu gibi, Montesori müfredatı da hedefler, niyetler ve etkinlikler içerisinde ifade edilen birkaç değerden bahsetmektedir. Etkinlikler hakkında konuşurken , Montesori müfredatı da anaokulu öğretmenlerinin bu değerleri geliştirmesine yardımcı olacak detaylı bir şekilde tanımlanan hiç etkinliğe sahip değildir. Bu sebeple, Montesori müfredatı da sorumluluk, nezaket, saygı, doğruluk, özgüven, dostluk vb gibi değerleri geliştirmek için daha kesin etkinlik tariflerine ihtiyaç duymaktadır.

2.3 TÜRK OKUL ÖNCESİ PROGRAMININ ANALİZİ

"36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitimi Programı" 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pilot uygulaması yapılıp geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur. Ulusal ve uluslararası alan araştırmaları, uygulamadan gelen geri bildirimler ve Okul Öncesi Eğitiminin Güçlendirilmesi Projesi çalışmaları kapsamında yapılan mevcut durum analizleri dikkate alınarak 2012-2013 yılında program geliştirme çalışması yapılmıştır. Bu süreçte okul öncesi eğitimi veren bütün paydaş kurum ve kuruluşların da katkıları dikkate alınarak program geliştirme çalışmaları tamamlanmıştır.

Program http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını; Atatürk İnkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek olarak alıntılamaktadır.

Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- Onları ilkokula hazırlamak,
- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Okul Öncesi Eğitimin Genel İlkeleri (Değerler ile ilgili olan maddeler verilmiştir)

- Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.

- Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı; ona öz denetim kazandırmalıdır.

- Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.

- Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.

- Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir (Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013, 11)

Okul Öncesi Programın Temel Özellikleri

Okul öncesi program 16 temel özellikten bahsetmektedir. Bunların bir kısmı kültürel ve evrensel değerlerdir.

Müfredatta okul öncesi eğitim için aşağıdaki gibi etkinlikler bulunmaktadır:
Matematik etkinlikleri,
Drama etkinlikleri,
Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri,
Sanat etkinlikleri,
Türkçe dili etkinlikleri,
Oyun etkinlikleri,
Müzik etkinlikleri,
Fen etkinlikleri,
Hareket ve motor becerileri etkinlikleri,
Alan gezisi etkinlikleri,

Müfredatta etik değerler ayrı etkinlikler olarak tanımlanmamıştır ve yukarıda bahsedilen etkinliklerde, etik değerleri öğretmek açık açık vurgulanmamıştır. Etik değerler müfredatla iç içe geçmiştir ve bu etkinliklerin içinde oyun, şarkı ve dramalar şeklinde öğretilebilir. Fakat, yukarıda bahsedilen etkinlik ve alanlar etik konular içermezler.

Sadece sanat etkinliklerinde, bu etkinliklerin çocuğun kendisini, kültürünü ve diğer kültürleri daha iyi tanımasına imkan sağlayarak farklılıklara saygı duymasına yardımcı olduğundan bahsetmektedir. Müzik etkinliklerinde, müziksel faaliyetlerin (bireysel ya da topluluk içinde yapılan) çocukların işbirliği, dayanışma ve başkalarını dinleme gibi değerleri geliştirdiği vurgulanmıştır.

Fen etkinlikleri çocuklarda çevresel farkındalığı teşvik ederken onları yaşam gerçekliği ile tanıştırmaktadır. Çocukların çevrelerine karşı doğru tutumlar geliştirebilmeleri ve doğru davranabilmeleri için öğretmenin tutumlarının da doğru olması ve doğru davranması gerektiği unutulmamalıdır. (2013, 48)

Türk okul öncesi eğitim programı, programın kültürel ve evrensel değerleri göz önüne aldığını ifade etmektedir. Çocukların yaşadıkları toplumun değerlerini tanımaları, kültürel ve evrensel değerleri benimsemeleri onların sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmeleri açısından önemlidir. Program, bu yönüyle, farklılıklara saygı duyulmasını ve farklı özellikleri olan bireylerle uyum içinde bir arada yaşamaya dair deneyimler kazanılmasını teşvik etmektedir. Programda değerler eğitimi ayrı bir alan olarak ele alınmamış, ancak kazanım ve göstergelerde bütüncül bir şekilde vurgulanmıştır. (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013, 17)

Sonuç olarak, Türk Okul Öncesi müfredatının genel amaç ve ilkeleri okul öncesinde verilmesi gereken paylaşma, sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü ve dayanışma gibi değerlerden bahsetmektedir. Fakat, Türk anaokulu öğretmenleri bu değerleri çocuklara nasıl ve ne zaman açıklamaları gerektiği ile ilgili açık ve esaslı bir açıklamaya sahip değildir. Müfredatta çocukların etik değerlere aşina olmasını sağlayacak özel etkinlikler, yöntem ve teknikler bulunmamaktadır. Ayrıca, Türk anaokulu müfredatının öğretmenlerin çocuklarda sorumluluk, nezaket, saygı, doğruluk, özgüven, arkadaşlık, çocuklara doğrunun ve yanlışın nasıl gösterileceği, başkalarına nasıl yardım edecekleri, işbirliği yapacakları vs. gibi değerlerin gelişimine katkı sağlayabileceği detaylı etkinlik tariflerine ihtiyacı bulunmaktadır.

2.4 ÜÇ OKUL ÖNCESİ MÜFREDATINDAKİ DEĞERLERİN KARŞILAŞTIRMASI

Yukarıda verilen üç anaokuluna ait müfredat analizi müfredatların genel ilke ve hedeflerden oluştuğunu ve sonra farklı çalışma alanlarını ve her bir ana alan için etkinlikleri tanımlamaktadır (spor, dil, sanat, toplum, bilim, matematik ve diğerleri vb). İlke ve hedefler anaokulu öğretmenlerinin temel oryantasyonu için iyidir fakat konuları çocuklara aktarırken öğretmenlerin kullanabileceği en iyi araçlar ve/veya en somut yardımlar etkinliklerdir. Eğer anaokulu öğretmenlerinin sadece bir konuyu diğer derslere yedirme önerileri emrine amadeyse , bu öneriyi her biri kendi yöntemiyle yorumlayabilir veya o konuyu hiç dahil etmeyebilirler, çünkü bunun nasıl yapılacağını bilmemektedirler. Eğer ellerinde etkinlik tarifleri olsa, onları pedogojik çalışmalarına dahil edebilirler.

Sloven ulusal müfredatı, Montesori müfredatı ve Türk ulusal okul öncesi müfredatlarında bahsedilen değerler aşağıdaki gibidir.

Sloven Anaokulu Müfredatı (La petite Academy)	**Montessori müfredatı (Angela's kindergarten)**	**Türk Ulusal Müfredatı**
Sağlık, hijyen	Sağlık, hijyen	
Özgüven	Özgüven	Özgüven
Ayrım yapmama		
Bağımsızlık	Bağımsızlık	Bağımsızlık
Nezaket	Nezaket	
Başarı ve başarısızlığı kabullenme	Başarı ve başarısızlığı kabullenme	
Ticari konulara eleştirel yaklaşım		
Temel insan hakları	Çocuk hakları	
Demokrasi		
Gizliliye saygı		

İletişim		
Farklılılara saygı duyma		
Birbirine yardım etme		
İşbirliği	İşbirliği	İşbirliği

Kurallara saygı	Kurallara saygı	
Öz saygı		
Sorumluluk	Sorumluluk	Sorumluluk
Doğaya saygı	Çevreye özen gösterme	
Yaratıcılık		
Edebiyata önem verme		
Estetik	Estetik	
Hoşgörü	Hoşgörü	Hoşgörü
Problem çözme		
	Disiplin, düzen	
	Bağımsızlık	
	Bilgi edinme	İlkokula hazırlanma
	Özkontrol	Özkontrol
	Öz- öğrenme	
	Konsantrasyon	
	Zorlukları çözme	
	İnisiyatif	
	Barış	
	Sevgi	Sevgi
	Güçlü irade	

	Uluslararasılaşma	
	Dua etme, meditasyon	
	Olumlu tutumlar	
		Paylaşma
		Dayanışma
		Aile
		Doğru şeyleri yapma

Her bir değerin analizi bu üç müfredat arasında dikkate değer **farklılıkların** olduğunu ve ayrıca literatürde ve müfredatlarda bahsedilen değerler arasında da farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Bütün müfredatlarda bulunan değerler özgüven, işbirliği, sorumluluk ve hoşgörüdür. Yukarıdaki müfredatların ikisi nezaket, sağlık ve/veya hijyen, doğaya önem verme, insan/çocuk hakları, kurallara saygı, estetik, bilgi edinme, özkontrol, zaferi ve yenilgiyi kabullenme ve sevgi gibi değerlerden bahsetmektedir. Müfredatlar ayrıca diğer değerlerden de bahsetmektedir. İlginçtir ki bu araştırmanın ilk bölümündeki ilgili araştırmacılar bu müfredatlarda tanımlanan değerlerden farklı başka bir çok değerden bahsetmiştir: Başkalarına özen gösterme, neyin doğru neyin yanlış olduğu, başkalarına yardım etme, cömertlik (başkalarıyla paylaşma), dürüstlük, nezaket, ayrımcılık yapmama, doğruluk, az tüketim, sabır, din, bekleme, geri çekilme, disiplin, itaat, adalet, dostluk, güvenilirlik, bağımsızlık, sıkı çalışma, enerji, zekilik, hayal gücü, hırs, doğruculuk, empati, olumlu tutumlar, barışın tesisi, yaratıcılık, gelenek vb. Bu bazı değerlerin (özgüven, işbirliği, güvenilirlik, hoşgörü, nezaket, sağlık/hijyen, doğaya önem verme, insan/çocuk hakları, kurallara saygı, estetik, bilgi edinme, özkontrol, sevgi vb) çok daha fazla insan için önemli olduğu anlamına gelmektedir.

Her üç müfredat aynı zamanda anaokulu öğretmenlerinden bahsetmektedir. Sloven ulusal müfredatı öğretmenlerin model olması, teşvik edici, kibar, olumlu olması, çocuklara saygı duyması ve problem çözebilmesini ister. Montesori öğretmenleri sabırlı, espri anlayışı olan, acele etmeden çalışmalı, çocuklara karşı anlayışlı ve saygılı, teşvik edici, problemleri çözebilir, nazik, hoşnut, samimi, açık, samimi, net ve kararlı olması gerekmektedir. Türk müfredatı çocukları incitip baskılamaması, onları saygı duyması, destek verip yardımcı olması ve rehberlik yapması gereken öğretmenlerden bahsetmektedir.

3 OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ İÇİN EĞİTİM PROGRAMLARI

Bu bölüm her iki katılımcı ülkedeki lisans programları arasındaki farklılık ve benzerliklerden ve/veya lisans programları ve Montesori programı arasındaki benzerlik ve farklılıklardan bahsetmektedir. Ayrıca, okul öncesi eğitim bölümü öğrencilerini etik, ahlak, sürdürülebilir gelişme konularında eğiten derslerle ilgili derinlemesine bilgi içermektedir.

3.1 OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİM PROGRAMLARI İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

Bu bölüm okul öncesi öğretmenlerine yönelik dört eğitim programı hakkında temel bilgileri sunmaktadır: İki Sloven üniversitesinin biri uluslararası olmak üzere iki programı, Montesori programı ve bir Türk üniversitesi programı.

Maribor Üniversitesi tarafından verilen eğitim programı http://www.pef.um.si/205/predsolska+vzgoja 3 yıl süren ve 180 kredili olan bir lisans programıdır. Giriş kriterleri: ortaöğretim mezunu olmak (ve/veya 13 yıl eğitim almış olmak). Bu eğitim programı öğrencilere şu genel yeterlilikleri verir:

- Analiz ve sentez yeteneği,
- Çözümü ve sonuçları öngörme yeteneği,
- Bilgiye uygulamada kullanma ve eleştirel hükümler geliştirme yeteneği,
- İletişimde bulunup takım içinde çalışma yeteneği,
- Hayat boyu öğrenme inisiyatifi,
- Çevreye duyarlılık, kültürel ve milli kimlik,
- Etkinlikleri planlama ve yürütme,
- Bireyleri, değerlerini ve değer sistemlerini anlayabilme.

Öğrenciler şu zorunlu derslere sahiptir:

Pedogojik araştırma metodolojisi

Eğitim teorisi

Okul öncesi pedagojisi

Motor beceri gelişimi

Gelişim psikolojisi

Müzik öğrenimi

Uygulama (22kredi)

Didaktik

Sloven dili

Doğa bilimleri

Pedagojik psikoloji

Küçük çocuklar için edebiyat

Spor eğitimi didaktiği

Doğal çevre didaktiği

Müzik eğitimi didaktiği

Dans didaktiği

Özel pedagoji

Sosyal çevreye girişdidaktiği

Dil eğitimididaktiği

Kukla tiyatrosu eğitimi

Teknik eğitim didaktiği

Güzel sanatlar didaktiği

Matematik didaktiği

Aile ve okul öncesi çocuğu sosyolojisi

Diploma, ve

Birkaç seçmeli ders.

Seçmeliler arasında ahlaki eğitim ve etik ile alakalı olan bir ders bulunmaktadır ve bu ders sonraki bölümde detaylı olarak incelenecektir.

Ahlaki eğitim ve etik ile ilgili olan ders öğrencileri şu içeriklerle tanıştırır:

(a) Öğretme işinin ahlaki karakteri: Bir etkinlik olarak farklı öğretim anlayışlarının ahlaki eğitim için hem öğretmenin mesleki rolünde hem de çocukların ahlaki eğitiminde çeşitli yansımaları olduğu görülmekte,

(b) Etik teorisi: Büyük ahlak filozofları nesnellik problemi ya da ahlaki değerler problemiyle boğuşma girişiminde bulunmuşlarıdır.

(c) Çağdaş ahlaki teoriler şu anki ahlaki ve sosyal tartışmanın ana konturunu duyguculuk, faydacılık, deontoloji, erdem etiği, liberalism ve toplulukçuluk gibi kavramlara özel bir referans ile izlemeye girişmektedir.

(d) Değerler eğitimi: Değerler nedir, nesnel midir öznel midir? Hangi tür değerlerin eğitimsel önemi vardır?

(e) Ahlaklılık ve ahlaki eğitim : Ahlaki değerler nelerdir ? Anaokulundaki öğretmenler ahlak eğiticileri midir? Eğer böyleyse, ahlaki eğitimin düzgün formu nedir? Karakter eğitimi ve erdem etiğine vurgu yapılmaktadır.

(f) Eğitimin kuralcı karakterinin anaokulundaki ve toplumdaki nizam ve disiplin sorununa otorite ve sorumluluk ile ilgili yansımaları nelerdir? Otoriter, babaerkil, liberal,liberter ve disiplinin ve özgürlüğün diğer kavramları ile ilgili yaklaşımlar sunulacaktır.

Ljubljana Üniversitesinin eğitim Programı https://www.pef.uni-lj.si/246.html

3 yıl süren ve 180 kredisi olan bir lisans programıdır. Giriş kriterleri: Ortaöğretim mezunu olmak (ve/veya 13 yıllık eğitim almış olmak)

Öğrencileri okul öncesi çocukların eğitimine ve velilerle, meslekdaşları ve diğer kişilerle iletişime hazırlamaktadır. Öğrenciler çocukluğun ve eğitimin farklı anlayışları ile aşina olurlar ve anaokulundaki farklı çalışma alanlarından temel teorik ve pratik becerileri edinirler. Öğrenciler çocuklarla ve yetişkinlerle nasıl iletişim kurulması gerektiğini öğrenmeli ve eğitim çalışmasını planlayabilmeli, yürütebilmeli ve eleştirel olarak analiz edebilmelidir. Programın seçimlik dersleri öğrencilerin özellikle ilgli oldukları anaokulu çalışmasının alanlarına derin bir içgörü edinmelerini teşvik eder.

Öğrenciler şu zorunlu dersleri alırlar:

Kukla tiyatrosu,
Drama,
Medya
Projeler
Toplumda çocuk
Dans
Biyoloji
Fizik
Kimya
Teknik eğitim
Matematik

Bir dizi seçmeli dersler de bulunmaktadır: Yabancı dili öğretme metodları, spor, okuma yazma, kişilerarası iletişim, çocuklara hayvanları tanıtma, şiddet, yüzme, dağa çıkma, araştırma, özel pedagoji ve yukarıda bahsedilen zorunlu konularla daha özel olarak ilgilenen dersler. Görüldüğü gibi, Ljubljana Üniversitesi programının etik ve/veya değerler ile ilgili bir dersi bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı, Türkiye
www.deu.edu.tr; http://www.deu.edu.tr/ders-katalog/2015-2016/eng/boluum_1095_eng.html

Okul öncesi eğitim programı 4 yıl sürmektedir. Öğrenciler üniversite giriş sınavı ile seçilmektedir. Öğrenciler 180 kredi toplamak zorundadır.

Dersler aşağıdaki gibidir:

Atatürk İlkeleri ve İnkilap Tarihi

Bilgi Teknolojisi

Eğitim Bilimlerine Giriş

Erken Çocukluk EğitimineGiriş

İnsan Anatomisi ve Psikolojisi

Psikoloji

Türk Dili (yazılı)

Yabancı Diller: Almanca, Fransızca,

İngilizce Eğitim Felsefesi

Anne ve Çocuk Sağlığı ve İlk Yardım

Eğitim Psikolojisi

Türk Eğitim Tarihi

Öğretim Yöntem veİlkeleri

Anne ve ÇocukBeslenmesi

Erken Çocukluk DönemindeGelişim

Yaratıcılık ve Eğitim

Çocukta Oyun Gelişimi

Eğitim Sosyolojisi

Çocuk Edebiyatı

Matematik Eğitimi

Çocuk Ruh Sağlığı

Drama

Teknoloji Öğretimi ve MateryalTasarlama

Sınıf Yönetimi

Beden Eğitimi ve OyunlarıÖğretme

Müzik Eğitimi

Bilim Eğitimi

Görsel Sanatlar Eğitimi

Özel Öğretim

Yöntemleri

Okul Deneyimi

BilimselAraştırmaYöntem

leri

Ölçme ve Değerlendirme

İstatistik

Materyal Geliştirme

Etkili İletişim

ToplumaHizmetUygulaları

Özel Eğitim

Anne Baba Eğitimi

Uygulama

Araştırma Projesi

Rehberlik

Bu Türk eğitim programında etik / ahlaki eğitim ile ilgili özel bir ders bulunmamaktadır.

0-3 yaş ve 2.5- 6 yaşlar arası okul öncesi öğretmenleri için Montesori Eğitimi
(http://www.montessori-institut.si/dejavnostiizobrazevanjadaljsa.html)

Bu eğitim Montesori Enstitüsü tarafından Chicago- ABD'deki Seton Montesori Enstitüsü ile işbirliği içinde organize edilmektedir. Eğitim 18 ay sürer, 440 saat ve/veya iletişim pedogojisi saati ve 230 saat bireysel seminer çalışması bulunmaktadır.
Giriş koşulları: Ortaöğretim mezunu, yüksekokul veya üniversite eğitimi, kısa tanıtıcı Montesori kursu, mülakat ve portfolyodur.

Montesori eğitimi öğrencilere bir çok bilgi sunar ve öğretmene çok küçük yaştaki çocuklarla çalışmak için hazırlanmasında gerek duyduğu beceriler konusunda yardımcı olur. Bir Montesori öğrencisi ayrıca Montesori eğitimi hakkında, çocukların ihtiyaçları ve yetenekleri, çevreyi tasarlamak ve bir grup öğrenciyi yönetme hakkında bilgisini artıracak bireysel çalışma yürütmelidir.
Zorunlu Dersler:
Montesori Pedagojisi ve Felsefesi
Çocuk Gelişimi
Çevreyi tasarlamak vehazırlama
Çocukları gözlemleme
Yönetim
Programı ve grubuyönetmek
Ailede ve toplumda çocuk
Kişisel Büyüme ve Gelişim
Günlük yaşam alanları
İdrakalanı
Dil alanı
Sosyal ve doğal bilimler
Matematik
Sanat ve Spor
Departman yönetimi
Veli ve Öğretmenler arasındaki ilişkiler
Bireysel kurslar bazı etik konuları içermektedir (yaklaşık 46 ve /veya 69 saat)

Karşılaştırılan Sloven ve Türk programları şu alanları kapsarlar: Pedagoji, psikoloji, didaktik, müzik, ulusal dil, edebiyat, bilim, spor, sosyal çevre, teknoloji, matematik. Ayrıca, Türk programı yabancı diller, etkili iletişim, anne baba eğitimi ve Sloven programlarından daha fazla araştırma yöntemleri içerir. Her üç program ayrıca uygulamalı çalışmalar içerir. Montesori programı da pedagoji, psikoloji, didaktik, ulusal dil, bilim, spor, sosyal çevre, teknoloji ve matematik içerir. Montesori programı ayrıca veliler ve öğretmenler arasındaki ilişkiler ile ilgili bir ders içerir. Türk ve Montesori programları yönetim hakkında bazı dersler içerirken iki Sloven programı bunu içermez. Montesori programında diğer üç programda bulunmayan çevreyi tasarlama ve hazırlama adı altında bir ders bulunmaktadır. Dört programın hepsi uzun veya daha kısa yazılı bir çalışma ile sona erer (diploma, seminer çalışması, araştırma projesi). Sloven ve Türk programının sonunda mezunlara lisans mezunu ünvanı verilir. Bu durum Montesori programında söz konusu değildir.

Sloven ve Türk programları konsept, resmi yapı ve içerik bakımından karşılaştırılabilir. Bunlar eğitim bilimlerine bağlıdırlar, 3-4 yıl sürelidirler, eğitimin sonunda öğrenciler 180 kredi toplamış olurlar. Montesori programı bir lisans programı değildir, eğitim bilimlerine bağlıdır, dersler kredi ile değerlendirilmez ve her iki Montesori programı da Sloven ve Türk programlarından daha kısa sürelidir.

Dört programın hepsi giriş şartı olarak ortaöğretim eğitimini gerektirmektedir. Hepsi de ortaöğretim ve daha yüksek eğitim seviyesinde olan öğrencileri kabul etmektedirler.

Sloven programı 3 yıl, Türk programı 4 yıl, Montesori eğitimi ise 1.5 ve/veya eğer öğrenciler her iki programa da kayıt olurlarsa (daha küçük yaştaki ve daha büyük okul öncesi çocukları için) 3 yıl sürmektedir. Sonraki eğitim yılına devam edebilmek için her bir derse ait çalışma şartlarını sürekli yerine getirmiş olmak gereklidir. Sloven ve Türk programlarında edinilen mesleki ünvanlar kıyaslanabilirken (Lisans), Montesori programında bu unvan kıyaslanamaz.

Listelenen programlar tam zamanlı ve yarı zamanlı eğitimler olarak yürütülmektedir. Eğitim yöntemleri ve formları arasında konferanslar, uygulamalı çalışmalar, seminer çalışması ve proje çalışması bulunmaktadır.

Tablo 1: Temel veriler, giriş koşulları, eğitim yöntem ve formları, ve karşılaştırılan programların uluslararası işbirliğine entegrasyon durumları.

	Maribor Üniversitesi, Slovenya	Ljubljana Üniversitesi, Slovenya,	Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye	Montessori Enstitüsü Ljubljana
Üniversitenin uluslararası işbirliğine entegrasyonu	Evet	Evet	Evet	Evet
Program	BA (Lisans)	BA	BA	-
Eğitim süresi	3 yıl	3 yıl	4 yıl	1,5 yıl + 1,5 yıl
Kredi	180	180	180	-
Giriş/kabul koşulları	Ortaöğretim mezunu	Ortaöğretim mezunu	Ortaöğretim mezunu	Ortaöğretim mezunu
Çalışma yöntem ve formları	Tam zamanlı, Yarı zamanlı	Tam zamanlı, Yarı zamanlı	Tam zamanlı Yarı zamanlı	Yarı zamanlı
Seçmeliler	Evet	Evet	Evet	Veri yok
Eğitimin tamamlanması	Diploma	Diploma	Araştırma Projesi	Seminer çalışması

3.2 - SLOVEN VE TÜRK LİSANS PROGRAMLARINDA ETİK İLE İLGİLİ DERSLER (2015 YILI)

Slovenya'da okul öncesi öğretmenlerine eğitim veren üç devlet üniversitesi bulunmaktadır ve bunlardan ikisinde etik/ahlak ve sosyal adalet ile ilgili dersler vardır. Her iki ders de seçmeli derslerdir.

Maribor Üniversitesi (http://www.pef.um.si/205/predsolska+vzgoja **Ahlaki Eğitim ve Etik adı** altında bir ders sunmaktadır. Bu ders eğitimsel teori ve uygulama için çeşitli ahlaki çıkarımlar sunmaktadır. Dersin yapısı ve içeriği şu konulardan oluşmaktadır: **(**a) Öğretimin ahlaki karakteri: Bir faaliyet olarak öğretimin farklı kavramlarının hem öğretmenin mesleki rolünde hem de çocukların ahlaki eğitiminde çeşitli etkileri var gibi görünmektedir (b) Etik teorisi: Büyük ahlak filozofları ahlaki değerlerin nesnelliği sorunu ile uğraşmaya çalışmıştır; (c) Çağdaş ahlak teorileri emotivism, faydacılık, deontoloji, erdem etiği, liberalizm ve toplulukçuluk gibi kavramlara özel referans ile mevcut ahlaki ve toplumsal tartışmanın ana hatlarını izlemeye çalıştı (d) Değerler eğitimi: Değerler nelerdir? Nesnel midir? Öznel midir? Hangi değerlerin eğitimsel önemi vardır? (e) Ahlak ve ahlaki eğitim: Ahlaki değerler nelerdir? Anaokulundaki öğretmenler ahlaki eğitimciler midir? Eğer öyleyse, ahlaki eğitimin doğru şekli nedir? Vurgu karakter eğitimi ve erdem etiği üzerindedir; (f) Eğitimin normatif karakterinin anaokulu ve toplumdaki düzen ve disiplin sorunları için yetki ve sorumluluk ile ilgili çıkarımları nelerdir? Otoriter, paternalist, liberal, özgürlükçü ve disiplin ve özgürlük diğer kavramları ile ilgili olarak çeşitli yaklaşımlar sunulacaktır.

Primorska Üniversitesi Farklılık ve Sosyal Adalet İçin Öğrenme isimli bir derse sahiptir.
(http://www.pef.upr.si/izobrazevanje/dodiplomski_studij_1%20_stopnje/predsolska_vzgoja_(vs)/do_2015-2016/20110114160913 82/#sthash.EZ2ax8GZ.dpuf). Seçmeli bir derstir. İçeriği şunlardır:

- Çok kültürlü ve sosyal adalet programının amaçları ve ilkeleri:
- Demokratik ilkelere ve teşvik kültürel çoğulculuğun geliştirilmesi
- Çok kültürlü ve çok dilli eğitimi geliştirme
- Çocuğun gelişimsel, bireysel ve kültürel olarak uygun gelişim ve eğitim stratejileri,
- Sosyal çeşitlilik ve eşitlik (cinsiyet, ırk, sosyal-ekonomik statü, din)
- Çeşitlilik ve sosyal dışlanma
- Sosyal dışlanma ile ilgili toplumsal iktidar ve bağlam sorunları
- Çok kültürlü eğitim içinde iş ve angajman düzeyleri
- Öğretmenin rolü ve öznel teorileri
- Sosyal dışlanma ve içerme bağlamında gizli müfredat mekanizmalarını tanıma,

- Bireyler arasında ve toplumda ayrımcılığın eleştirel değerlendirilmesi
- Eğitim süreci içinde ayrımcılığın eleştirel değerlendirmesi
- Öğretmenin çocuklarla etkileşimi teşvik etme ilkeleri
- Çocuklarla başarılı iletişimin ilkeleri, çocuklarla ve çocuklar arasında pozitif grup atmosferi geliştirme.
- Sosyal beceriler, çocuklarla çalışma ve danışmanlık yol ve prensipleri
- Gelişimsel, bireysel ve kültürel olarak uygun öğrenme ortamı ilkeleri
- Uygunsuz davranış, muhalefet ve çatışmalarla baş etme stratejileri,
- Profesyonel çalışmanın etik çerçevelerini tanımlama vb.

Türkiye'de Etik ile İlgili Dersler

Türkiye'de okul öncesi eğitimi lisans programı sunan 53 devlet üniversitesi bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 10'u bünyelerinde etik ile ilgili bir derse sahiptir. Bunların biri hariç hepsi seçmeli derstir. Bazı dersler daha detaylı bir şekilde tanımlanmışken bazı üniversiteler ders içeriklerini sunmamaktadırlar.

Uludağ Üniversitesi

http://onerimerkezi.uludag.edu.tr/Bologna/dereceler/dt/33/dl/tr/b/3/p/32/drs/503080

Okul Öncesinde Değerler isimli bir ders sunmaktadır fakat bu dersin içeriği bulunamamıştır.

Yıldız Teknik Üniversitesi 'Okul Öncesinde Değerler Eğitimi' isimli bir ders sunulmaktadır. Dersin içeriği şu şekildedir:
Temel evrensel değerlerin belirlenmesi ve tanımlanması,
Temel evrensel değerler eğitimi,
Ahlak gelişimi, kişilik gelişimi,
Okul öncesi dönemde evrensel değerler eğitimi,
Temel evrensel değerler eğitiminde eğitimcilerin rolleri,
Ebeveynler ve evrensel değerler,
Dünyada uygulanan değerler – kişilik - karakter eğitimi programları
http://www.iol.yildiz.edu.tr/okuloncesi/egitim/4/Ders-%C4%B0%C3%A7erikleri/47

Mersin Üniversitesi 'Değerler Eğitimi' isimli bir ders bulunmaktadır. http://oibs.mersin.edu.tr/bologna/?id=/course&program=96&sinif=4&sb_id=153116.
Dersin içeriği çok kısa bir şekilde anlatılmıştır ve şu konuları içermektedir:
Değerler,
Değerler Eğitimi,
Kişilik,
Değerleri ve kişiliği öğretme yaklaşımları.

Marmara Üniversitesi 'Değerler Eğitimine Giriş' isimli bir ders bulunmaktadır fakat içeriği ile ilgili bilgiye ulaşılamamıştır. http://llp.marmara.edu.tr/course.aspx?zs=1&mod=1&kultur=en-US&program=14&did=54861&mid=53490&pmid=3089&mufredatTurId=932001&organizasyonId=16

Samsun 19 Mayıs Üniversitesi

http://ebs.omu.edu.tr/ebs/ders.php?dil=tr&zs=1&mod=1&program=2651&did=123406&mid=288185&pmid=4049

Üniversitenin 'Etik Değerler Eğitimi' isimli zorunlu bir dersi bulunmaktadır. Ders şu konuları ihtiva etmektedir:

1. Erken çocuklukta ahlaki gelisim,
2. Degerler egitiminde farkli yaklasımlar,
3. Temel ahlaki değerler:
    a. Dürüstlük: Güvenilir ve sadık olma, hırsızlık, kandırma, dolandırıcılık yapmama,
    b. Adalet: Kurallara riayet, sıraya gırme, paylaşma,
    c. Vatandaşlık: Cesaret, sabır, açıkgörüşlülük ve eleştirel düşünebilme, özerklik ve bagimsizlik, insan haklari ve demokrasiye baglilik, farkliliklari kabullenme, kararlilik ve çaba,
    d. Baskalarini önemseme: Yardimseverlik, kibarlik, minnettarlik, affetme, düşünceli olma, sevgi, empati.
    e. Saygı: Nezaket, saygi, etkili iletisim becerileri,
    f. Sorumluluk: Görevini yerine getirme, özdenetim, davranislarinin sonuclarina iliskin sorumluluk sahibi olma
4. Temel ahlaki kapasiteler
    a. Ahlaki degerleri benimseme
    b. Yıkıcı duygularla başetme (utanç, kiskanclik, benmerkezcilik, her seye hakki oldugunu dusunme, doyumsuzluk vs.)
    c. Ahlaki akıl yürütme
    d. Kritik sosyal ve duygusal becerilere sahip olma
    e. Güçlü benlik algisi

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

http://bologna.ibu.edu.tr/CourseDetail.aspx?lang=tr-TR&opID=336&pmID=3893&mid=183140&DersID=1589&dersKodu=109004462006
'Değerler Eğitimi' isimli bir ders sunmaktadır ve bu derste şu temalar yer almaktadır:
Temel Evrensel Değerler Nelerdir?
Hangi Değerler Öğretilmelidir?
Temel Evrensel Değerler Eğitimi ve Ahlak Gelişimi.
Temel Evrensel Değerler ve Kişilik Gelişimi.
Temel Evrensel Değerler Eğitiminde Eğitimcilerin Dikkat Etmesi Gereken Noktalar.
Ebeveynler ve Evrensel Değerler.
Dünyada Uygulanan Değerler-Kişilik -Karakter Eğitimi Programları.

Evrensel Değerler Eğitimi Programlarında Kullanılan Yöntemler.
Evrensel Değerlere Yönelik Etkinlik Örnekleri.
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi 'Sevgi Eğitimi' isimli bir ders verilmektedir
http://ebs.comu.edu.tr/Ders_Bilgileri.aspx?dno=283692&bno=1033&bot=1549.
Dersin içeriği şu şekildedir:
Sevginin başta eğitim-öğretim sürecinde olmak üzere insan tüm etkileşim ve iletişim süreçlerindeki rolü ve önemi hakkında temel bilgiler,
İnsan sevgisi, onuru ve değeri,
Doğa ve çevre sevgisi.
Dersin beklenen öğrenme çıktıları ise şu şekildedir:
1) Sevgi kavramını açıklayabilir
2) Değer kavramını açıklayabilir
3) Sevgi ve değer ilişkisini kavrar
4) İnsan onuru ve değeri hususunda farkındalığı artar
5) Doğa ve çevre bilinci ve sevgi değerini ilişkilendirebilir
6) Sevgi temelli etkileşim ve iletişim bilinci geliştir
7) Yansıtıcı düşünme becerisi geliştirir
8) Eleştirel düşünme becerisi geliştirir
9) Evrensel değerleri tanımlar ve benimser
10) Eleştirel bir yaklaşımla sorgulama becerisi kazanır
11) Bilinçli bir yaklaşımla duygularını yönetme becerisi geliştirir

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

'Okul Öncesi Eğitimde Etik' adı altında bir ders vermektedir ve dersin içeriği şöyledir.
http://AKTS.mu.edu.tr/tr/program/106
Meslek etiği ve etik kodlar, davranışın etik açısından yargılanması,
Eğitimde Etik, Öğretmenlik meslek etiği,
Eğitim yöneticileri ve etik, eğitim müfettişleri ve etik, PDR'de etik,
Öğrencilerin etik hak ve sorumlulukları,
Velilerin etik hak ve sorumlulukları,
Okulların toplumsal sorumluluğu,
Okul öncesi eğitimde etik kavramı, okul öncesi eğitimdeki temel değerler,
Okul öncesi eğitimcisinin çocuğa karşı etik görev ve sorumlulukları,
Okul öncesi eğitimcisinin aileye karşı etik görev ve sorumlulukları,
Okul öncesi öğretmeninin iş arkadaşlarına karşı etik görev ve sorumlulukları,
Okul öncesi öğretmeninin topluma karşı etik görev ve sorumlulukları,
Okul öncesi öğretmenlerinin sıkça karşılaştıkları etik sorunlar ve çözüm önerileri

Beklenen Öğrenme Kazanımları: Dersin sonunda öğrenci;
1- Etik ve mesleki etik kavramlarını bilir,
2- Eğitim öğretimde etik kuralları bilir,
3- Öğretmenlik mesleğinin etik boyutlarını bilir,
4- Öğretmenlerin öğrencilerine, velilerine, meslektaşlarına ve topluma karşı etik görev ve sorumluluklarını gösteren davranışları bilir,
5- Etik ve etik olmayan davranışları ayırt eder

Erzincan Üniversitesi: 'Değerler Eğitimi' isimli bir ders sunmaktadır. İçeriği şöyledir: http://derspaketleri.erzincan.edu.tr/getDersInfo.aspx?program=303&year=2014&mufredatId=175244&dersId=23478
Temel evrensel değerler,
Evrensel değerlerin eğitimi,
Ahlak gelişimi, Kişilik gelişimi,
Evrensel değerler eğitiminde eğitimcilerin dikkat etmesi gereken noktalar,
Evrensel değerler,
Dünyada uygulanan değerler, kişilik, karakter eğitimi programları,
Evrensel değerler eğitimi programlarında kullanılan yöntemler,
İşbirliği, dürüstlük, saygı, sorumluluk, hoşgörü gibi temel değerlerle ilgili etkinlikler.
Dersin amacı evrensel değerler ile ilgili bilgi sahibi olmaktır.

Sinop Üniversitesi
http://bilgipaketi.sinop.edu.tr/formlar/egitim/okul/oop415_19_2_tr-TR.html
Bu üniversitenin 'Eğitim ve Öğretimde Etik' isimli dersi bulunmaktadır. Dersin içeriği şöyledir:
1-Öğretmenlik mesleği ve etik ilişkisi
2-Öğretmenlik meslek etiğinin teorik ve pratik temelleri
3-Öğretmenlik meslek etiğinin hukuksal temelleri
4-Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri I: profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet ve eşitlik,
5-Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri II:sağlıklı ve güvenli eğitim ortamının sağlanması, dürüstlük, doğruluk ve güven, tarafsızlık,
6-Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri III: Mesleki sadakat ve sürekli gelişme isteği, mesleğe saygı ve kaynakların etkili kullanımı ,
7-Eğitim yöneticileri ve etik ,
8-Öğretmen öğrenci ilişkisinde etik ,
9-Meslektaşlar arası ilişkinin etik temeli ve içeriği,
10-Öğretmen-toplum ilişkilerinde etik.

Değerler, etik, ahlak vb konulardaki derslerin yukarıda verilen açıklamaları Slovenya'da iki ders olduğunu göstermektedir: Maribor Üniversitesi'nde Ahlaki Eğitim ve Etik ve Primorska Üniversitesi'nde Farklılık ve Sosyal Adalet İçin Öğrenme dersleridir. Türkiye'de değerler ile ilgili dersler 10 devlet üniversitesinde bulunmaktadır:

Uludağ Üniversitesi tarafından verilen 'Anaokulunda Değerler' dersi
'Anaokularında Eğitimsel Değerler' Yıldız Teknik Üniversitesi
Mersin Üniversitesi 'Değer eğitimi'
Marmara Üniversitesi 'Değer eğitimine giriş'
19 Mayıs Üniversitesi 'Etik değerler üzerine eğitim' (zorunlu)
Abant İzzet Baysal Üniversitesi 'Değerler Eğitimi'
18 Mart Üniversitesi 'Sevgi Eğitimi'

Sıtkı Koçman Üniversitesi ‘Okul öncesi eğitimde etik’

Erzincan Üniversitesi ‘Değer eğitimi’

Sinop Üniversitesi ‘Eğitim ve öğretimde etik’

Türkiye'deki dersler Slovenya'daki derslere nazaran daha çok benzerlikler içerir. Değerler, ahlak, etik ile ilgili açıklanan tüm bu dersler okul öncesi öğretmenlerini değerlere aşina kılmada yardımcı olabilecek faydalı bazı temalar içermektedir. Bu proje kasamında değerler, etik, ahlak, sürdürülebilir gelişme vb konularla ilgili gelişmiş ülkelerde bulunan başka birçok dersleri araştırdık. Bunlardan bazıları hem Türkiye hem de Slovenya için ilgi çekicidir, çünkü farklı bir şeyler sunmaktadırlar. Bunlar, okul öncesi öğretmenleri için üniversite etik dersleri bölümünde daha detaylı bir şekilde açıklanmıştır:
http://vrtec.leila.si/download/visokosolski_predmeti_etike_za_vzgojitelje.pdf.

Bu bölüm **değerler, etik, ahlak ve sürdürülebilir gelişme gibi derslerin üniversitelerde fazla sık görülmediğini göstermektedir**. Ayrıca, bu derslerin hemen hepsi seçmelidir. (Slovenya’da her iki ders de seçmelidir, Türkiye’de 9 seçmeli ve sadece bir zorunlu ders bulunmaktadır). Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı sunan tüm üniversiteler yukarıdaki konularda en az bir tane zorunlu ders sunmalıdır.

4 ÇOCUKLARLA YAPILAN RÖPORTAJLARIN ANALİZLERİ

Katılımcı kurumlardaki okul öncesi çocuklarıyla yapılan röportajlarla çocukların **değerlerin önemi ile ilgili düşünce ve anlayışlarını öğrenmeye çalıştık.** Çocuk röportajları onbir sorudan oluşmaktadır. Röportajdaki sorular üç gruba ayrılmıştır: çocuğun kendisi ile ilgili olan sorular, ana okulundaki ilişkiler ile ilgili, ve çocuğun çevresiyle ilişkileri ile ilgili olan sorulardır. Çocuk ile ilgili olan ilk soru grubu çocukların arkadaşları ile çatışmalarını nasıl çözdüklerini, çocukların kendilerinin arasında iyi hissetmesi için ne yapabilirler, Çocukların hangi tür kelimeler kullandığı ve başkalarıyla ilişkilerinde kendilerini nasıl bulduklarını; diğer çocukların kendilerini sevdiğini düşünüyorlar mı ve neden gibi soruları öğrenmeye çalışmıştır. Anaokulundaki ilişkiler ile ilgili sorular çocukların anaokulunda neyi sevdiği, çocuk ve öğretmenlerinin değerler hakkında ve sınıfta değerlerin var olup olmadığı ile ilgili konuşup konuşmadığı gibi konularda bilgi edinmeyi amaçlamıştır. Bu sorular çocuğun sosyal hayatı ve/veya çocuk grupları içindeki hayatı hakkında bilgiler vermektedir. Üçüncü grup sorular çocukların tüm toplumdaki hayatını ve katkılarının ne olabileceği konularına atıf yapar. Çocuklara insanların doğaya karşı ve fakir insanlara karşı ilişkileri hakkında sorulmuştur

Çocuk röportajları üç katılımcı anaokulunda uygulanmıştır, ikisi Sloven ve biri Türk:
Sloven ulusal müfredatını uygulayan özel anaokulu La petite (Slovenya),
Montesori programını uygulayan özel katolik Angela's kindergarten anaokulu (Slovenya) ve Türkiye'deki kamu anaokulu Gülten ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu.

Sadece velileri tarafından izin verilen öğrencilerle röportaj yapılmıştır. Öğrenciler 3 ve 6 yaş arasındaydı. Çocukların yaklaşık olarak yarısı erkek, yarısı kız çocuklarından oluşmaktaydı.

Röportajlar bu araştırmanın yazarları tarafından araştırmanın teorik kısmında tartışılan değerler temelinde geliştirilmiştir. Araştırmanın yazarları anaokulu öğretmenlerine(üniversite eğitimi almış olan) talimatlar vererek bölümlerinde bu röportajları yapmalarını sağlamıştır.

Çocuklarla 38 röportaj yapılmıştır (La petite academy 4, Angela's kindergarten 19,
Gülten ve Ömer Ünlükahraman anaokulu 15):

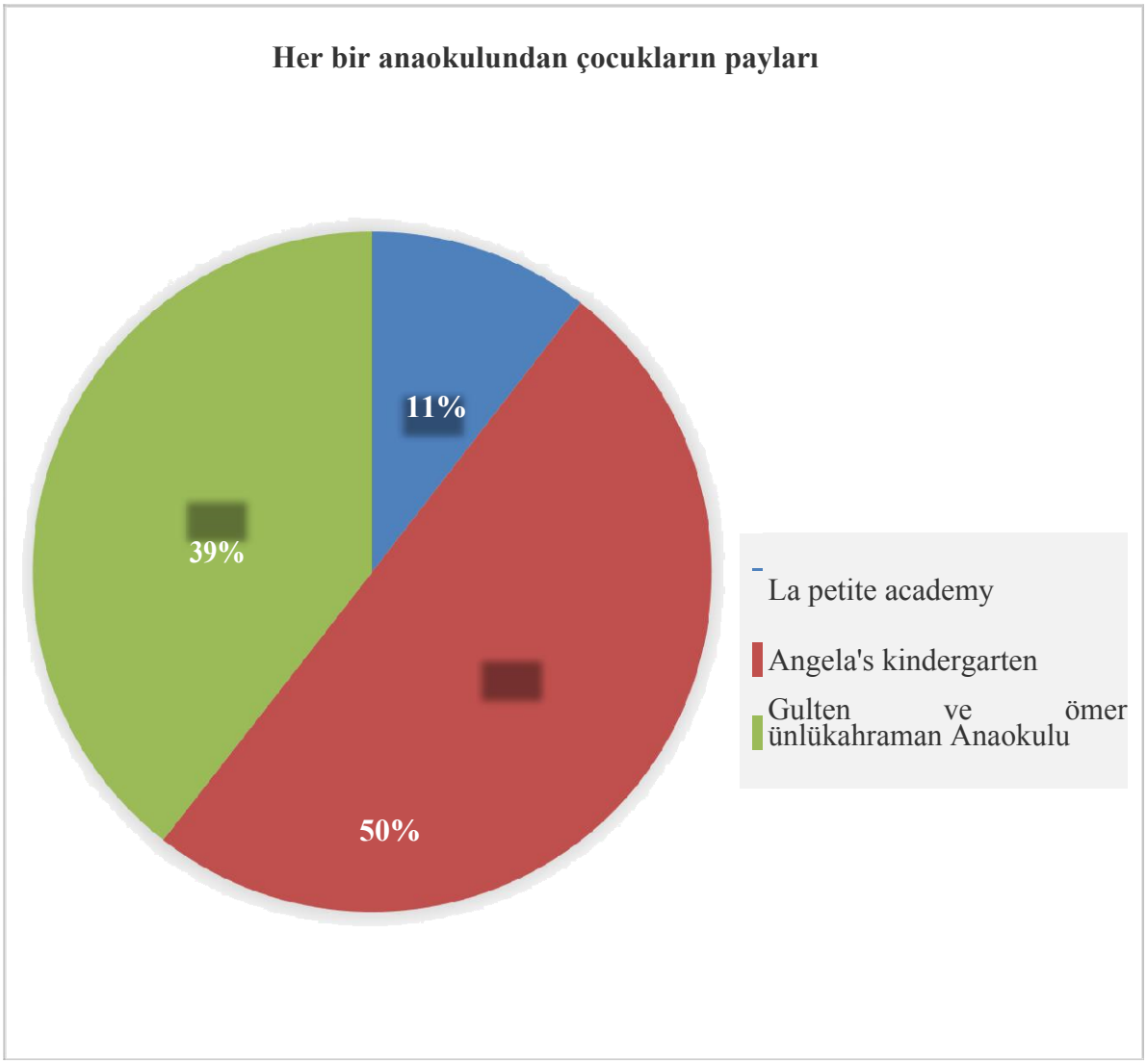

La petite anaokulundaki örneklem çok küçük idi (çünkü anaokulu küçük, ve gençtir ve 3-6 yaş arasında yeteri sayıda çocuk bulunmamaktadır), sadece 4 çocuk. Sonuçları 2 Sloven anaokulu halinde birleştirip sadece ulusal bazda karşılaştırma yapmamız teklif edildi. (Sloven& Türk çocuklar). Fakat sonunda her bir anaokulunu ayrı ayrı sunmaya karar verdik. İki Sloven anaokulu arasında farklılıklar bulunmaktadır, çünkü biri katolik olup Montesori müfredatını kullanmakta (Angela's kindergarten), diğeri ise (La petite academy) Sloven anaokulu müfredatına bağlı olarak çalışmaktadır.

Çocuğun kendisi ile ilgili sorular:

1. İki çocuk kum havuzunda küreği kullanmak için tartışıyor. Sen olsan bu problemi nasıl çözerdin?

- Küreği değişmeyi ve/ veya paylaşmayı önerirdik- her biri onu bir süre kullanır (17).
- Başka bir kürek bulur ikinci çocuğa verirdik (11).
- Bir Sloven atasözünü söylerdik: 'İki kişinin kavga ettiği yerde, üçüncü kişi kazanır' der küreği öğretmene verirdik.(5)
- Birini seçer küreği ona verirdim (2).
- Her çocuk sakinleşmek için kum havuzuna gider, daha sonra beraber oynarlar (1).
- Bunu tartışmalı ve bir düzenleme yapmalılar (1).

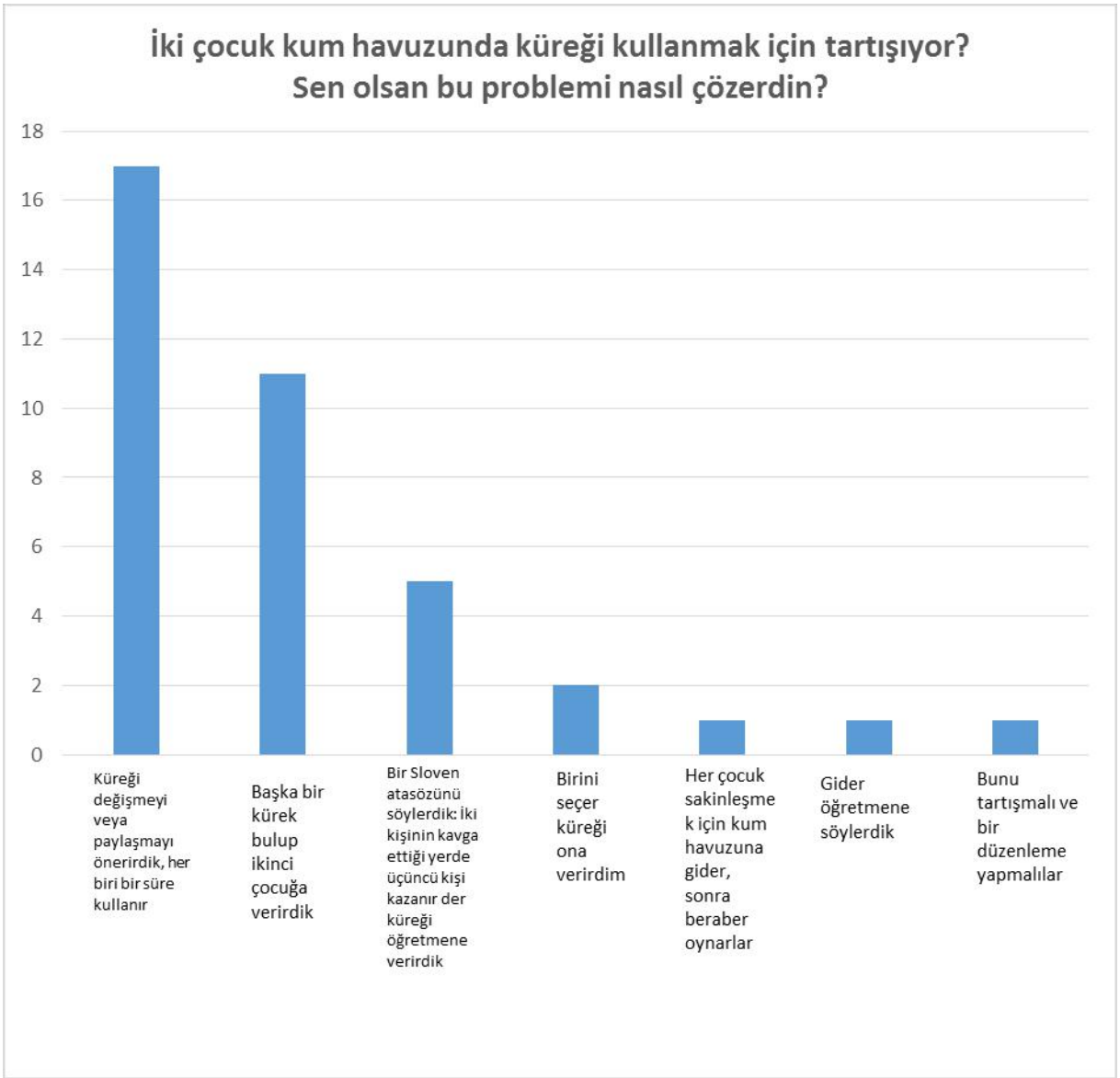

Çocuklara kendi bireysel deneyim açıklamaları ile cevaplayabilmeleri için açık uçlu sorular verilmiştir. Çocukların %45'i tartışmayı çocukların küreği paylaşarak ve/veya her birinin kürekle bir müddet çalışması şeklinde çözmüşlerdir. Çocukların üçte biri (%29) her

iki çocukta kum havuzunda oynasınlar diye başka bir kürek bulmayı seçmiştir. Çocukların %13'ü tartışmayı bitirip küreği öğretmenin alması şeklinde cevaplamıştır. Sadece bir çift çocuk problem çözmenin farklı ihtimallerini önermiştir.

Her bir anaokulunun çocukları çatışmayı çözme ile ilgili küçük farklılıklar göstermiştir.

La petite academy:

- Küreği değişmeyi ve/ veya paylaşmayı önerirdik(1)
- Başka bir kürek bulur ikinci çocuğa verirdik (1)

Angela's kindergarten:

- Küreği değişmeyi ve/ veya paylaşmayı önerirdik- her biri onu bir süre kullanır (7).
- Başka bir kürek bulur ikinci çocuğa verirdik (7)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu:

- Küreği değişmeyi ve/ veya paylaşmayı önerirdik- her biri onu bir süre kullanır (9).
- Başka bir kürek bulur ikinci çocuğa verirdik (3)

Bu sorunun analizi çocukların sadece %16'sının öğretmenden yardım istediğini gösterdi Çoğunluğu kendi başına çözmeyi seçmişlerdir. Çatışmayı çözerken , çocuklar paylaşma, işbirliği ve anlaşma gibi değerlerde karar kılmışlardır.

2. Başka insanların iyi hissetmesi için neler yapabilirsin ?

Diğer çocukları oyuna davet eder, onları yalnız bırakmayız Onlara hediye veririz: Resim, çiçek, çay veya su teklif ederiz.

Birşeye ihtiyaçları olursa yardım ederiz

İyi davranı, kibar olur yaramazlık yapmayız (7)

Başkalarıyla güleriz (3)

Birbirimize sarılırız (3)

Öğretmen ve ebeveynlere itaat ederiz

(2) Hastaları ziyaret ederiz (1)

Birbirimizi severiz (1)

Kötü sözler ve yalan söylememeliyiz. (1)

Şarkı söylerim (1)

Özür dilerim (1)

Sorunun ne olduğunu sorarım (1)

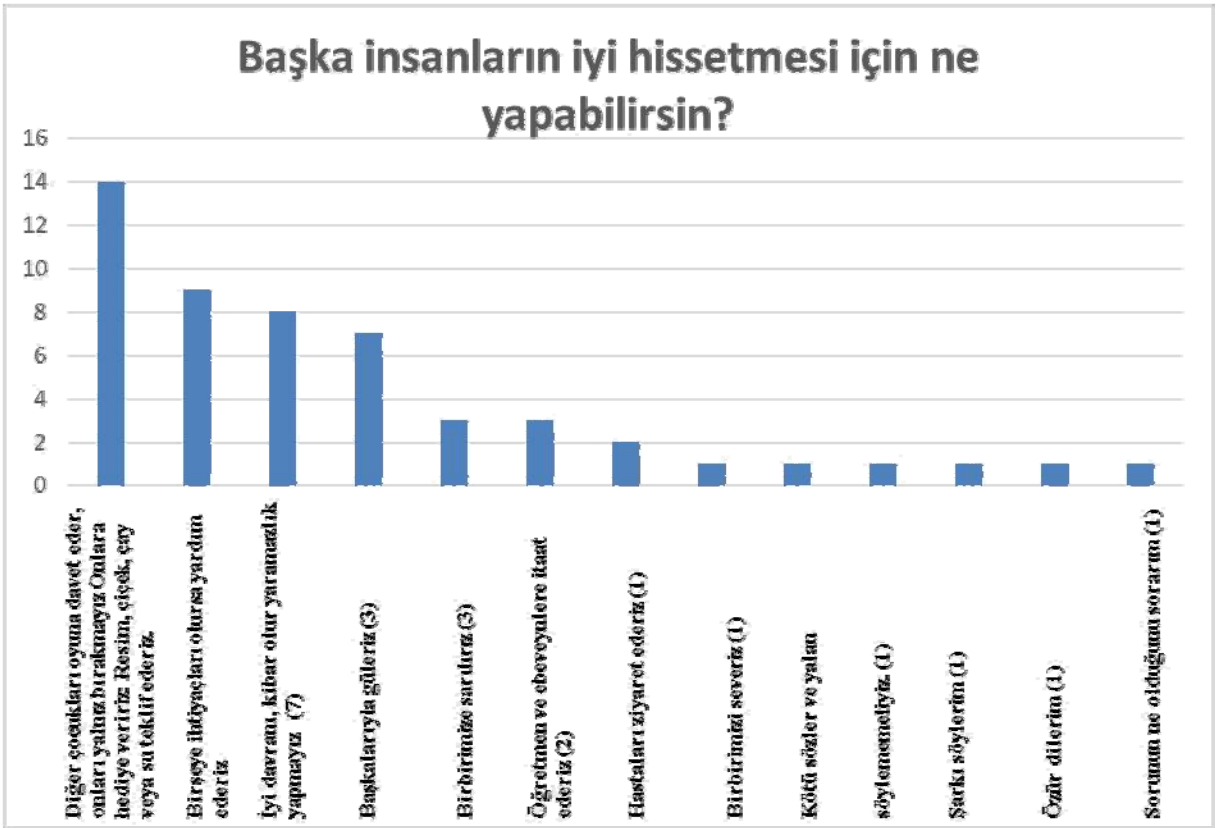

Başka insanların iyi hissetmesi için neler yapabilirsin sorusu sorulduğunda, çocuklar analizin cevapların frekansını gösterdiği farklı bir takım cevaplar vermişlerdir. Başkalarını mutlu etmek için çocuklar sıklıkla:

- Diğer çocukları oyuna davet eder, onları yalnız bırakmayız (14)
- Onlara hediye veririz: Resim, çiçek, çay veya su teklif ederiz. (9)
- Birşeye ihtiyaçları olursa yardım ederiz (8)
- İyi davranı, kibar olur yaramazlık yapmayız (7)

Her bir anaokulunun çocukları sıklıkla şunlardan bahsetmiştir :

La petite academy:

-Diğer çocukları oyuna davet eder, onları yalnız bırakmayız (2) -
Onlara hediye veririz: Resim, çiçek, çay veya su teklif ederiz. (2)

Angela's kindergarten:

- Diğer çocukları oyuna davet eder, onları yalnız bırakmayız (6)
- Onlara hediye veririz: Resim, çiçek, çay veya su teklif ederiz. (4)
- Birşeye ihtiyaçları olursa yardım ederiz (7)
- İyi davranı, kibar olur yaramazlık yapmayız (6)

Gulten ve ömer ünlükahraman anaokulu:

- Diğer çocukları oyuna davet eder, onları yalnız bırakmayız (6)
- Onlara hediye veririz: Resim, çiçek, çay veya su teklif ederiz. (3)
- Birşeye ihtiyaçları olursa yardım ederiz (1)

Bu sorunun analizi çocukların başkalarının duygularına önem verdiğini, çocuğun yalnız değil bir grubun içinde olduğunu, ve çocukların gerekli olduğunda yardım ettiklerini göstermektedir. Çocuklar hediye aldıklarında mutlu olurlar ve onlar kibarlık ve iyi davranışın iyi hissetmeye katkıda bulunduğunun farkındadır.

Bu soru şu değerleri açığa vurmaktadır. Gruba dahil olma, işbirliği, yardım, ilgi, hediyeler, kibarlık ve saygı.

3. Hangi güzel sözleri söyleyebilirsiniz?

- Lütfen (21)
- Teşekkür ederim (20)
- Afedersin (13)
- Seni seviyorum (10)
- Anne ,baba ve çocuk için şefkatli sözler: sevgilim,balım,hayatım,çiçeğim, meleğim(7)
- Günaydın, tünaydın, iyi akşamlar (6)
- Buyurun (5)
- Güle güle (4)
- Canım kızkardeşim, canım anneciğim (3)
- Sana yardım edebilir miyim? (2)
- Evet (2)
- Seninle oynayacağım (1)
- Ne kadar güzelsin (2)
- Seni özlüyorum (1)
- Bana oyuncak ödünç verir misin? (1)
- Güzel terliklerin var (1)

Çocuklar hangi güzel sözleri kullanacağı sorulduğunda bir takım cevaplar vermişlerdir. Analiz çocukların bireysel güzel sözleri ne sıklıkla bahsettiğini göstermektedir. Çocuklar sıklıkla şu ifadeleri kullanırlar:

- Lütfen (21)
- Teşekkür ederim (20)
- Afedersin (13)
- Seni seviyorum (10)

Her bir anaokulundaki çocuklar çok sıklıkla şunlardan bahsetmiştir:

La petite academy:

- Lütfen (1)
- Teşekkür ederim (1)
- Seni seviyorum (3)

Angela's kindergarten:

- Lütfen (19)

- Teşekkür ederim (19)
- Afedersin (12)
- Seni seviyorum (2)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu:

- Lütfen (1)
- Afedersin (1)
- Seni seviyorum (5)

Okul öncesi çocukları teşekkür ederim, lütfen, afedersin ve seni seviyorum gibi sözleri bilir ve kullanırlar.

4. Arkadaşlarının seni sevdiğini düşünüyor musun? Neden?

Üç anaokulunun hiçbirinde bu soruya hiç olumsuz cevap verilmemiştir. Hepsi de arkadaşlarının kendisini sevdiğini düşünmektedir. Sebepler aşağıdaki gibidir**:**

- Çünkü iyi davranır ve onlarla oynarım (24)
- Çünkü onlara yardım eder onların mutlu olmasını dilerim (7)
- Çünkü ben de onları severim (4)
- Çünkü kavga etmem (2)
- Çünkü oyuncaklarımı paylaşırım (2)
- Çünkü davranışlarıyla (sarılma, oynama, konuşma) beni sevdiğini gösteriyorlar(1)
- Çünkü ben verilen hediyeye minnettar olurum (1)
- Çünkü ben gülerim (1)
- Çünkü onlardan biriyle evlenmeyi düşünüyorum (1)
- Çünkü ben yakışıklıyım (1)

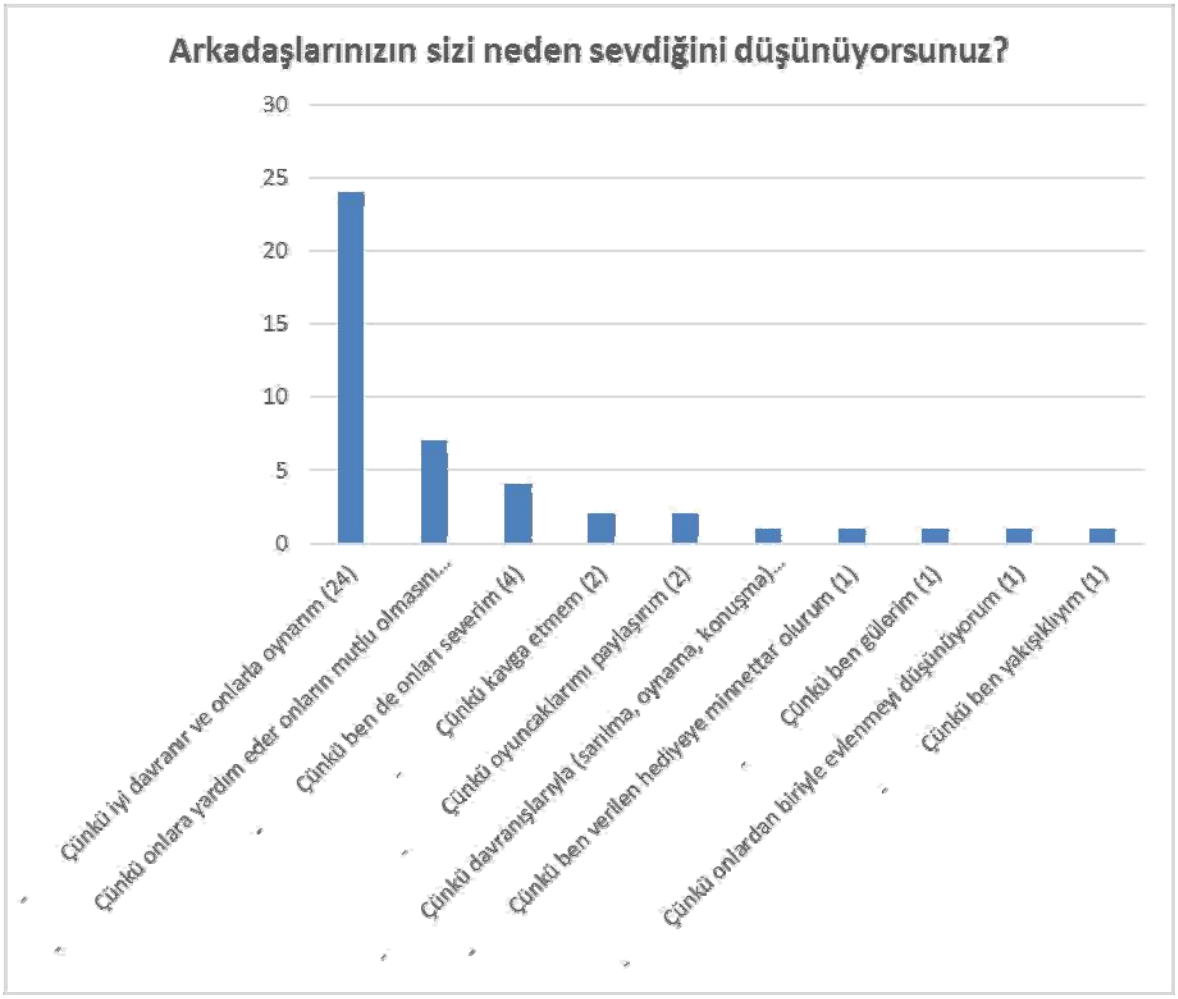

Çocukların çoğunluğu diğer çocukların onlara iyi davrandığı ve onlarla oynadığı için kendilerini sevdiğini düşünmektedir (24). Bazı çocuklar da diğer çocuklara yardım etmeden ve onların iyi olmasını istediklerinden (7) ve bazıları da kendilerinin de diğer çocukları sevdiğinden bahsetmiştir (7).

İyi davrandıkları ve diğer çocuklarla oynadıkları sebebi şunlar tarafından verildi:

- La petite academyy (3 =75 %)
- Angela's kindergarten (11= 58 %)
- Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu (10 = 67 %)

Diğer çocuklarla ilişkilerini gösteren soruya verilen cevaplar arkadaşlık, iyilik, yardım, işbirliği, nezaket, ve saygı gibi değerleri açığa vurmaktadır.

Anaokulundaki ilişkiler ile ilgili sorular:

5. **Anaokulunda neyi seversiniz?**

- Arkadaşlarla oynamayı (20)
- arkadaşları (17)
- Birlikte çalışmayı (6)
- Öğretmenleri (5)
- İyi öğretmenleri ve sarılmalarını (5)
- Birçok şey olmasını (4)
- farklı işler seçebilme ihtimalini (4)
- kahvaltı hazırlamayı (2)
- konuşmayı (1)
- şarkı söylemeyi (1)
- sanatları (1)
- matematiği (1)

Bu soru çocukların anaokulunda neyi sevdiğini öğrenmeyi amaçlamıştır. Röportajı uygulayan öğretmenlere eşyalar, nesneler ile ilgili değil, ilişkiler ile ilgili soru sorması tavsiye edildi. Çocukların en yaygın cevapları: arkadaşlarla oynamak (30) ve arkadaşlardı (17)

Bu cevaplar arkadaşlar arasındaki ilişkinin yetişkinler ile olan ilişkiden daha önemli olduğunu düşündürmektedir. Zaten yetişkinlerden burada daha az bahsedilmiştir: Öğretmenler (5), öğretmenlerin iyiliği ve sarılmaları (5).

Her bir anaokulunun çocukları arkadaşlarıyla oyun oynama ile ilgili şu verileri ortaya çıkarmışlardır:

- La petite academy (3 = 75 %)
- Angela's kindergarten (22 =58 %)
- Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu (12 = 80 %)

6. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin ile neyin yanlış ve neyin doğru olduğu ile ilgili konuşur musun? Ne hakkında konuşursun?

Çocuklar bu konuyu ebeveynleri ve öğretmenleri ile oldukça sık tartıştıkları (34) cevabını vermişlerdir. Sadece 4 çocuk bu konuda hakkında konuşmadıklarını söylemişlerdir.

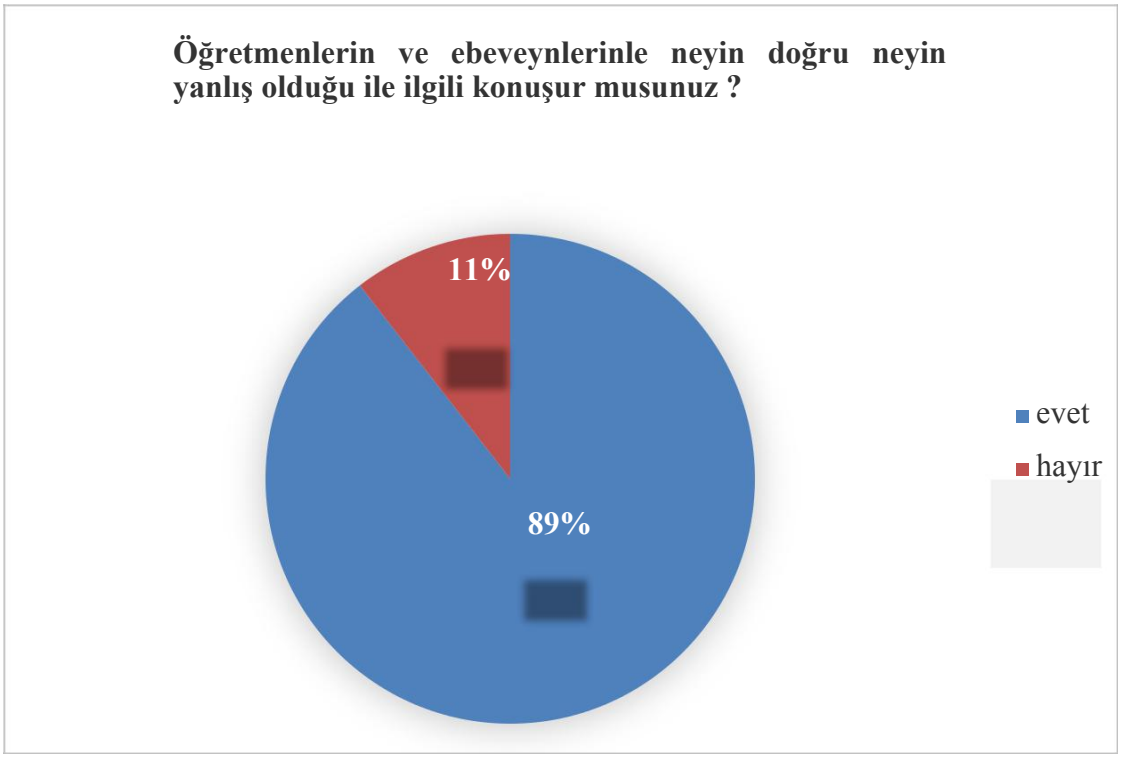

Çocuklar şu konuları tartışmaktadırlar:

- Eğer biri yanlış birşey yaparsa, ne yapmak doğru olur? (5)
- Kavga etmek, tartışmak, bağırmak (5)
- Uygun davranış (4)
- Ebeveyn ve öğretmenleri dinlemek ve itaat etmek (3)
- Başka, daha küçük çocuklara karşı nezaket (3)
- Başkalarına yardım etme (1)
- Diğer çocukların çalışmasını rahatsız etmemek (1)
- Cezalar (1)
- Güzel sözler (1)

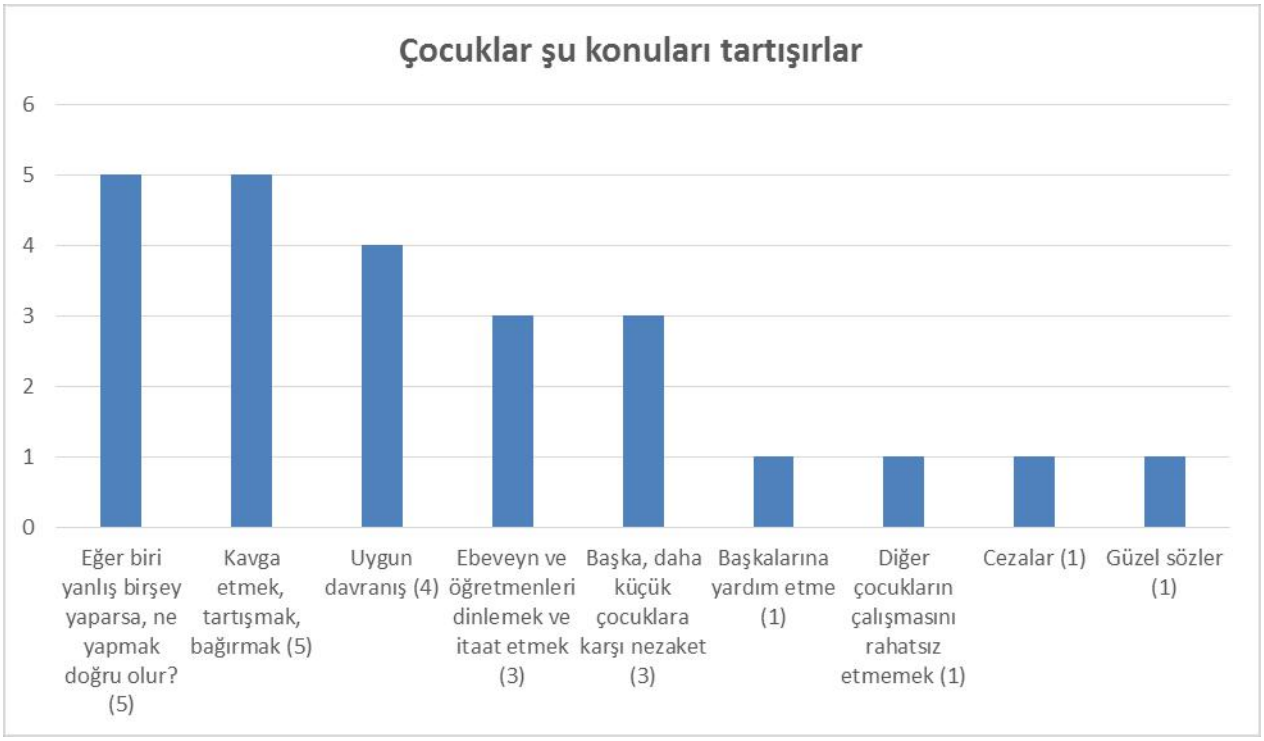

Bu sorunun analizi çocukların değerlerin kendilerine öğretilmesini ve yetişkinlerle tartışmalarını nasıl tecrübe ettikleri göstermektedir.

Çocukların sadece %1'i ebeveynlerinin kendileriyle neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda konuşmadığı cevabını vermiştir. Bazı çocuklar sadece konuyu yetişkinlerle konuştuklarını söylemiş fakat ne hakkında konuştuklarını tam olarak söylememiştir. .

Çocukların en sık verdiği cevaplar şu şekildedir:

- Eğer biri yanlış birşey yaparsa, ne yapmak doğru olur? (5)
- Kavga etmek, tartışmak, bağırmak (5)
- Uygun davranış (4)
- Ebeveyn ve öğretmenleri dinlemek ve itaat etmek (3)
- Başka, daha küçük çocuklara karşı nezaket (3)

Her bir anaokulundan çocuklar aşağıda çok sık tartışılan konuları bahsetmişlerdir:

La petite academy

- Eğer biri yanlış birşey yaparsa, ne yapmak doğru olur? (1)

Angela's kindergarten:

- Eğer biri yanlış birşey yaparsa, ne yapmak doğru olur? (1)
- Kavga etmek, tartışmak, bağırmak (5)
- Uygun davranış (4)
- Ebeveyn ve öğretmenleri dinlemek ve itaat etmek (2)
- Başka, daha küçük çocuklara karşı nezaket (2)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu:

- Eğer biri yanlış birşey yaparsa, ne yapmak doğru olur? (3)
- Kavga etmek, tartışmak, bağırmak (1)
- Başka, daha küçük çocuklara karşı nezaket (1)

Yetişkinlerin çoğu kez çocuklara neyin doğru neyin yanlış olduğunu , doğru davranışı ve itaat etmeyi açıkladıkları sonucunu çıkarabiliriz.

7. **Senin anaokulunun kuralları var mı? Neden kuralları var? 3 tanesini söyleyiniz**

   Bütün çocuklar anaokulunda kuralların bulunduğu şeklinde cevap vermişlerdir(100 %)

Anaokulunun kuralları şunlardır :

- Kavga etmez, cimciklemez ve ısırmayız (13)
- Bağırmayız (anaokulunda, yürüyüşe çıkarken) (13)
- Malzemelere, oyuncaklara zarar vermez, onları atmayız (13)
- Sınıfta yürürüz, koşmayız (13)
- Herkes ile oyun oynarız (5)
- Sessizce otururuz, peçeteyle oynamayız (5)
- İnsanların sözünü kesmez, öğretmeni dinleriz (3)
- Ağzımız doluyken konuşmayız (3)
- Yemeğimizi bitiririz (3)

- Çalışmamızı bitirince ortalığı temizleriz (2)
- Hikaye dinlerken konuşmayız (2)
- Çalışanları rahatsız etmeyiz (1)
- İzinsiz dışarı çıkmayız (1)
- Biz arkadaşlarız (1)
- Kötü söz kullanmaz ve ispiyonlamayız (1)
- Arkadaşlarımızın oyuncaklarını almayız (1)
- Birşey söylemek istediğimizde elimizi o kişinin omzuna atmayız (1)
- Anaokuluna oyuncak getirmeyiz (1)
- Eve giderken güle güle deriz ve anne-babamıza koşarız (1)
- Yürüyüşe komşularımızla çıkar sohbet ederiz (1)
- Tuvalet doluyken içeriyi izlemeyiz. Tuvalette sadece bir insan bulunabilir (1)
- Galeriye tırmanmayız (1)
- Hastaysan doktora gitmelisin (1)
- Diğer çocukların kağıtlarını çizmeyiz (1)
- Tükürmeyiz (1)
- Çöpü çöp kutusuna atarız (1)
- Birbirimizin arkasına dururuz (1)

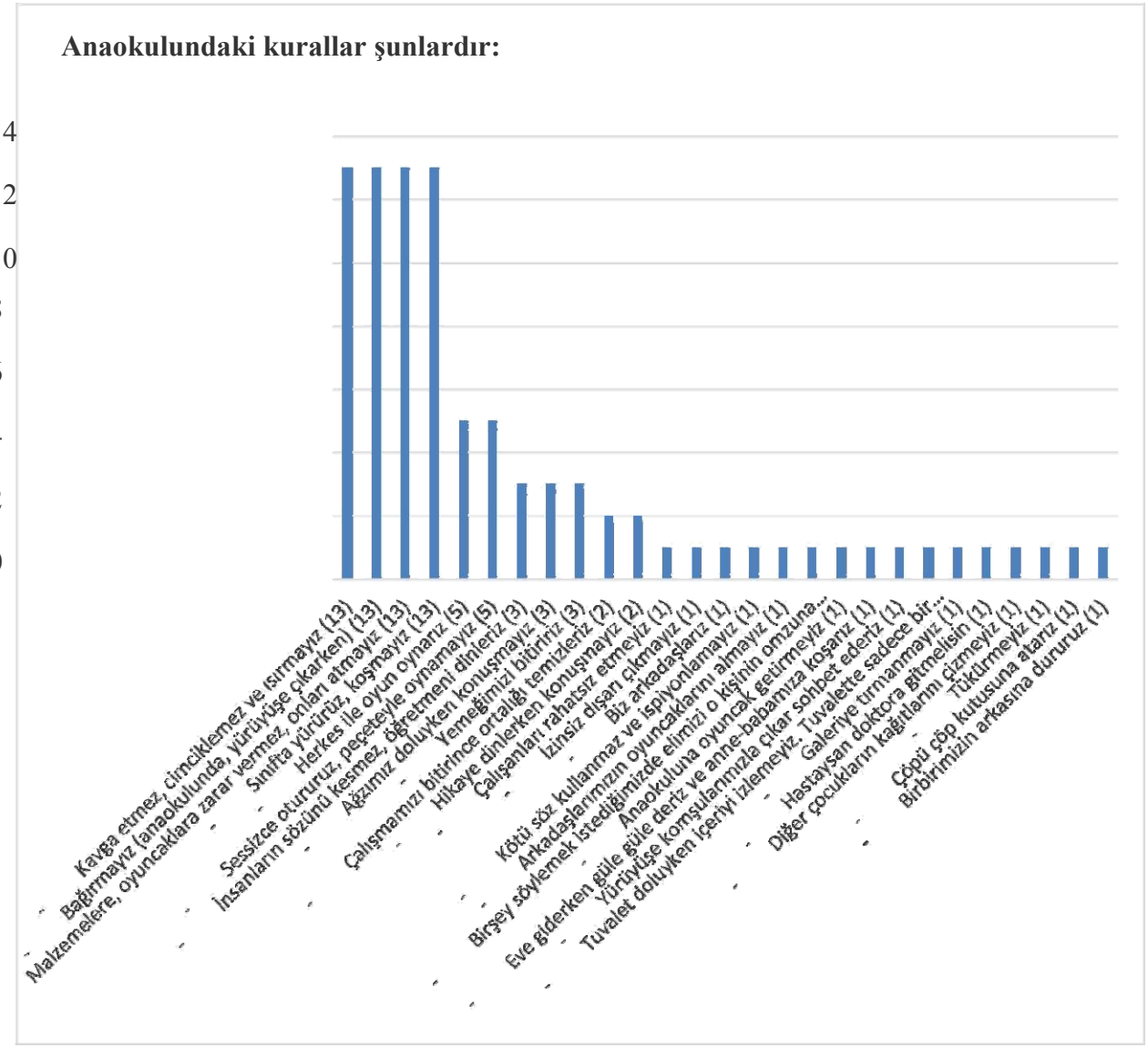

Çocukların en sık verdikleri cevaplar şunlar olmuştur:

- Kavga etmez, cimciklemez ve ısırmayız (13)
- Bağırmayız (anaokulunda, yürüyüşe çıkarken) (13)
- Malzemelere, oyuncaklara zarar vermez, onları atmayız (13)
- Sınıfta yürürüz, koşmayız (13)

Çocuklar daha az ifade edilen birçok başka kural da bilmektedirler.

Her bir anaokulunun çocukları yukarıdaki dört kuralı aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

La petite academy:

- Kavga etmez, cimciklemez ve ısırmayız (2)
- Bağırmayız (anaokulunda, yürüyüşe çıkarken) (0)
- Malzemelere, oyuncaklara zarar vermez, onları atmayız (1)

- Sınıfta yürürüz, koşmayız (1)

Angela's kindergarten:

- Kavga etmez, cimciklemez ve ısırmayız (8)
- Bağırmayız (anaokulunda, yürüyüşe çıkarken) (7)
- Malzemelere, oyuncaklara zarar vermez, onları atmayız (4)
- Sınıfta yürürüz, koşmayız (8)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu

- Kavga etmez, cimciklemez ve ısırmayız (4)
- Bağırmayız (anaokulunda, yürüyüşe çıkarken) (6)
- Malzemelere, oyuncaklara zarar vermez, onları atmayız (8)
- Sınıfta yürürüz, koşmayız (4)

Yukarıda bahsedilen kurallar ayrıca olumlu bir şekilde de anlatılabilir: Başka çocuğun bedenine saygı duyarız. Düşük sesle konuşuruz. Eşyaları zarar görmesin diye dikkatle kullanırız. Kendi güvenliğimiz ve diğer çocukların güvenliğine dikkat ederiz. Kuralların olumlu formülleştirilmesi aynı zamanda kurallara neden uyulması gerektiğinin sebeplerini verirler. Çocuklar kuralların olumlu anlamlarından haberdar olduklarını göstermişlerdir:

Neden kurallarımız var?

- Güvenlikten dolayı (11)
- Birbirimizi duymak için sessiz ve hoş ortam olması gerektiğinden dolayı (8)
- Nasıl davranılacağını bilelim ve başkalarına model ve iyi örnek olalım diye (2)
- Eşyalara zarar gelmemesi için (1)
- Birbirimizi sevelim diye (1)
- Sınıfta karışıklık olmasın diye (1)
- Sınıf çok küçük olduğu için (1)

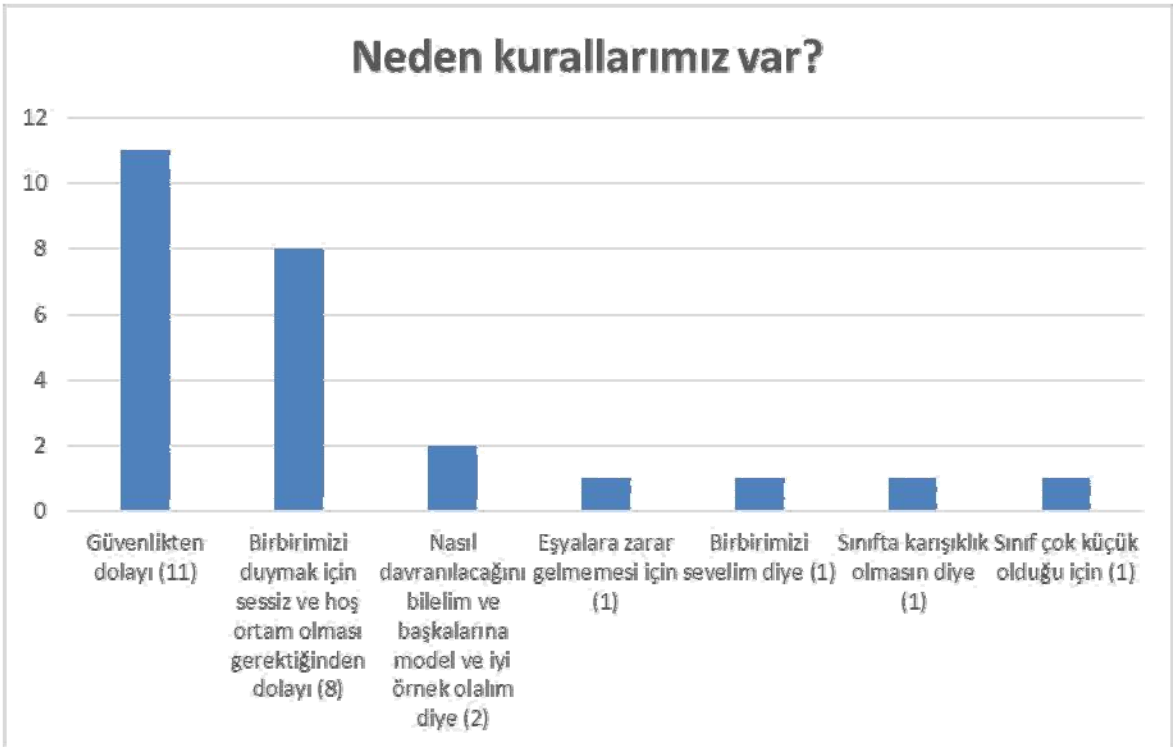

Bazı çocuklar anaokullarının neden kurallara sahip olduğu ile ilgili iki sebep vurgulamışlardır:

- Güvenlikten dolayı (11)
- Birbirimizi duymak için sessiz ve hoş ortam olması gerektiğinden dolayı (8)

Her bir anaokulunun çocukları şunları söylemişlerdir:

La petite academy:

- Güvenlikten dolayı (0)
- Birbirimizi duymak için sessiz ve hoş ortam olması gerektiğinden dolayı (1)

Angela's kindergarten:

- Güvenlikten dolayı (7)
- Birbirimizi duymak için sessiz ve hoş ortam olması gerektiğinden dolayı (6)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu

- Güvenlikten dolayı (4)
- Birbirimizi duymak için sessiz ve hoş ortam olması gerektiğinden dolayı (1)

Çocukların kuralların nedenlerini anlayıp anlamadığını veya onlara belli bir davranışın doğru olup olmadığını açıklayan yetişkinlerden duyduğu nedenleri aktarıp aktarmadıklarını verilen cevaplardan çıkarmak zordur.

Çevreyle İlişkiler İle İlgili Sorular

8. İnsanlar doğaya zarar verirler mi? Ona nasıl zarar veririz?

Çocuklar insanlar doğaya zarar verirler mi sorusunu şu şekillerde cevaplamışlardır**:**

Evet	28
Hayır	10

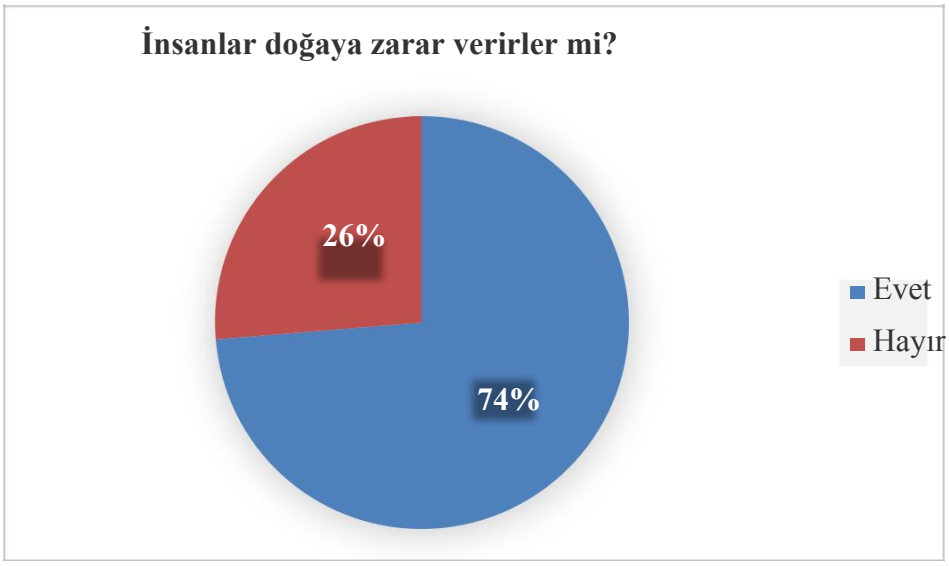

Her bir anaokulunun çocukları doğaya zarar verme ile ilgili şu görüşleri sunmuşlardır:

La petite academy:

- Evet (4 = 100 %)
- Hayır (0 = 0%)

Angela's kindergarten:

- Evet (10 = 53 %)
- Hayır (9 = 47 %)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu:

- Evet (14 = 93 %)
- Hayır (1 = 7 %)

İnsanlar doğaya nasıl zarar verirler?

- Doğaya (ırmaklara,ormanlara) çöp (şişe, plastik, izmarit, köpek dışkısı atarak(18)
- Çok fazla ağaç keserek (7)
- Hayvanları öldürerek (6)
- Ateş yakarak (5)
- Araba ve motorların egzos gazı ile (4)
- Çok fazla çiçek koparark (3)
- Banyolarda çok fazla su tüketerek (1)
- Ormanda bağırarak (1)
- Oyuncaklara zarar vererek (1)

Birçok okul öncesi çocuğu doğanın çevreye çöp atınca kirlendiğini zaten bilmektedirler (18).

Çocuklar doğayı şunları yaparak da kirletmenin mümkün olduğunun farkındadırlar:

- Doğaya (ırmaklara,ormanlara) çöp (şişe, plastik, izmarit, köpek dışkısı atarak(18)
- Çok fazla ağaç keserek (7)
- Hayvanları öldürerek (6)
- Ateş yakarak (5)
- Araba ve motorların egzos gazı ile (4)

- Çok fazla çiçek koparark (3)

Her bir anaokulundan çocuklar doğaya çöp atma maddesini aşağıdaki sayılarda seçmişlerdir:

- La petite academy (1)
- Angela's kindergarten (10)
- Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu (7)

Bu durumda da çocukların bu kuralların sebeplerini anlayıp anlamadıklarını veya bu sebepleri onlara kirliliği açıklayan yetişkinlerden duyup duymadıklarını çıkarmak zordur. Fakat, okul öncesi çocuklarının doğayı tahrip etme ve kirletme ve insanlar tarafından doğanın farklı kirletilme yöntemlerini iyi bildikleri oldukça açıktır.

9. İnsanlar doğaya önem verirler mi? Doğaya nasıl önem verileceğini biliyor musun?

Biri hariç tüm cevaplar olumlu idi:

Evet	37
Hayır	1

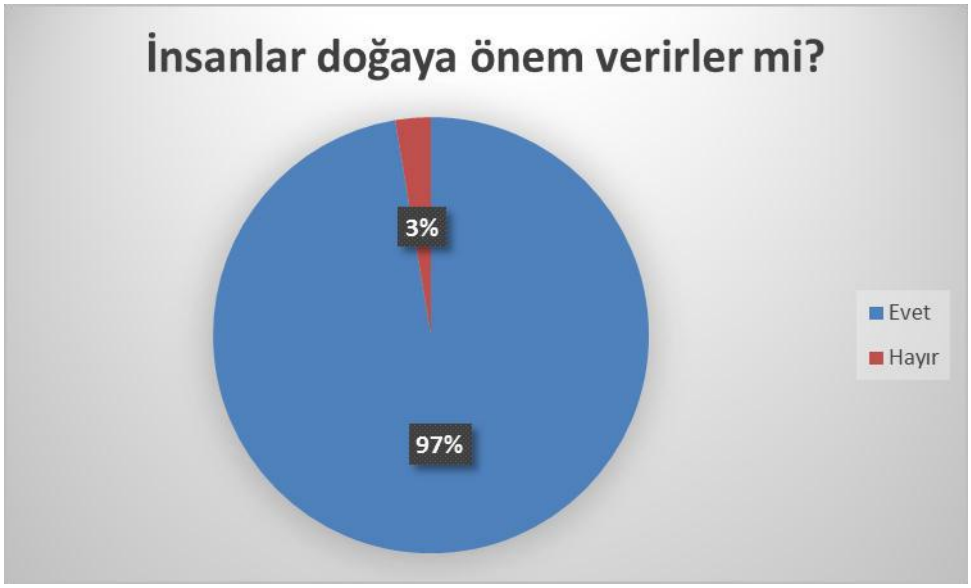

Her bir anaokulundan çocuklar doğaya önem vermek ile ilgili şunları ifade etmiştir:

La petite academy:

- Evet (4 = 100 %)
- Hayır (0 = 0 %)

Angela's kindergarten:

- Evet (19 = 100 %)
- Hayır (0 = 0 %)

Gulten ve ömer ünlükahraman:

- Evet (14 = 93 %)
- Hayır (1 = 7 %)

Doğaya nasıl önem veririz?

Yere değil çöp kutusuna çöp atarız(17)
Bahçelerimizi, çiçekleri ve çimleri yeterli su varsa sularız. Su kıtlığı varsa sulamamalıyız. (5)
Çimlere basmaz, çiçekleri koruruz.
(5) Atıkları ayırırız. (4)
Bisikletle seyahat eder veya yürürüz.
(4) Yeni ağaçlar dikeriz. (4)
Sadece zarar görmüş ağaçları keseriz. (4)
Suyu koruruz. (2)
Hayvanların yuvasına ve yiyeceğine önem veririz.
(2) Bahçelerimizde yiyecek yetiştiririz. (1)
Oyuncakları tahrip etmeyiz.
(1) Savaş yapmayarak. (1)

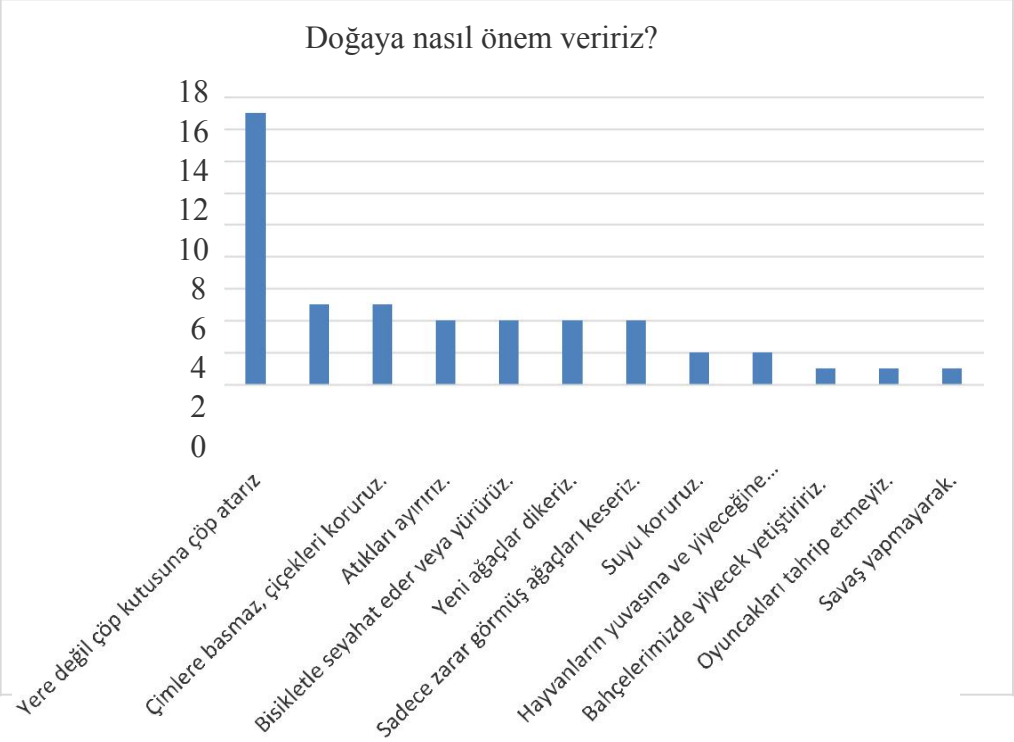

Bu sorunun analizi okul öncesi çocukların zaten mantıksal çıkarımlar yaptığını göstermektedir çünkü doğayı tahrip etmek ve doğayı önemsemek ile ilgili sorular birbiriyle uyumludur. Çocuklar doğayı önemsiyoruz bu yüzden yere çöp atmaz onları çöp kutusuna atarız şeklinde verdikleri cevapların sayısı ile (17), doğayı çöp atarak tahrip ederiz şeklinde verdikleri cevapların sayısı (18) birbirine çok yakındır.

Bazı çocuklar ayrıca doğaya aşağıdaki önem verme yollarından da bahsetmiştir:

- Bahçelerimizi, çiçekleri ve çimleri yeterli su varsa sularız. Su kıtlığı varsa sulamamalıyız. (5)
- Çimlere basmaz, çiçekleri koruruz. (5)
- Atıkları ayırırız. (4)
- Bisikletle seyahat eder veya yürürüz. (4)
- Yeni ağaçlar dikeriz. (4)
- Sadece zarar görmüş ağaçları keseriz. (4)

Her bir anaokulundan çocuklar çöp kutusundaki atıklar ile ilgili şu görüşleri ifade etmişlerdir:

- La petite academy (3)
- Angela's kindergarten (8)
- Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu (6).

10. Dünyadaki bazı çocuklar her gün yemek yiyemiyor? Onlara yardım etmek için nelerden vazgeçebilirsin?

- Yiyecek (ekmek, makarna, pilav, bal, reçel, meyve) (25)
- Tatlı (çikolata, Nutella) (7)
- Oyuncaklar (7)
- Para (5)
- Kıyafetler (1)

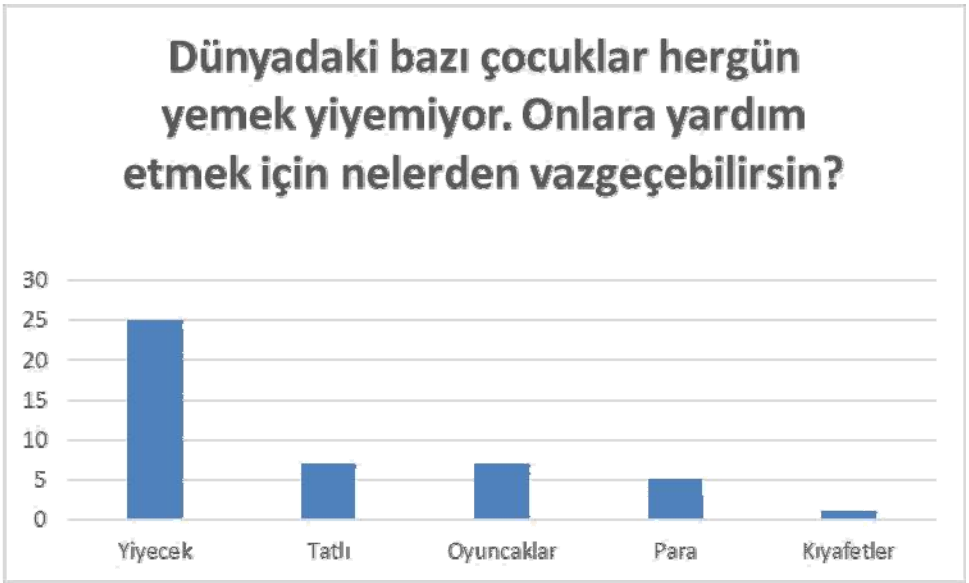

Çocuklar diğer aç çocuklarla özellikle yiyecek(25), bazıları ise tatlı (7), oyuncak (7) ve para (5) paylaşırdım demiştir.

Bu soru eşyalarını diğer çocuklarla paylaşmayı nasıl yapardınız şeklinde bir alt soru içermemiştir fakat içerseydi muhtemelen ilginç cevaplar alırdık. Bu sorunun analizi çocukların başka insanlarla ilgili hisleri olduğunu ve paylaşmaya hazır olduklarını göstermektedir. Her çocuk başkalarıyla paylaşabileceği bir veya başkabir şeyden bahsetmiştir.

Her bir anaokulundan çocuklar paylaşmaya atıfta bulunan aşağıda verilen sayılarda cevaplar vermişlerdir:

La petite academy:

- Yiyecek (ekmek, makarna, pilav, bal, reçel, meyve) (4)

Angela's kindergarten:

- Yiyecek (ekmek, makarna, pilav, bal, reçel, meyve) (9)
- Tatlı (çikolata, Nutella) (6)
- Oyuncaklar (6)
- Para (5)
- Kıyafetler (1)

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu:

- Yiyecek (ekmek, makarna, pilav, bal, reçel, meyve) (12)
- Tatlı (çikolata, Nutella) (2)
- Oyuncaklar (1)

11. Oyuncaklarınızı bağışlar mısınız? Hiç bağışladınız mı?

Evet	36
Hayır	2

Cevapların analizi çocukların çoğunluğunun oyuncaklarını bağışlamaya hazır olduğunu göstermektedir. Her bir anaokulundan çocuklar şu cevapları vermişlerdir:

La Petite Academy:

- Evet (4 = 100 %)
- Hayır (0 = 0 %)

Angela's Kindergarten:

- Evet (18 = 95 %)
- Hayır (1 = 5 %)

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu

- Evet (14 = 93 %)
- Hayır (1 = 7 %)

Bu sorunun analizi çocukların eşyalarını daha önce bağışlayıp bağışlamadıkları ile ilgili daha fazla bilgi vermektedir:

Bağışladım	17
Bağışlamadım ama bağışlarım	17

Bağışlamam ama yenisini alırım	1
Bağışlamam ama ödünç veririm	1
Bağışlamam	2

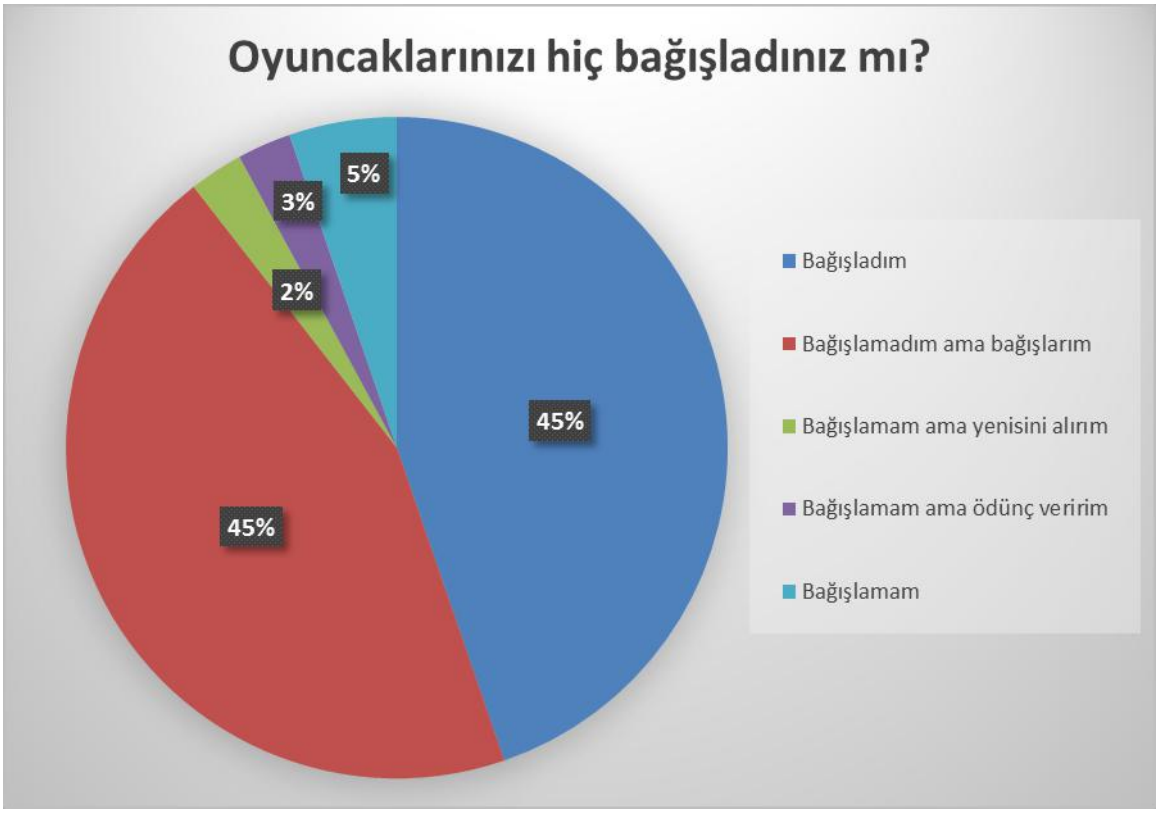

Her bir anaokulunun cevapları şu şekildedi:

La Petite Academy:

- Bağışladım (3 = 75 %)
- Bağışlamadım ama bağışlarım (1 = 25 %)
- Bağışlamam ama yenisini alırım (0 = 0 %)
- Bağışlamam ama ödünç veririm (0 = 0 %)
- Bağışlamam (0 = 0 %)

Angela's Kindergarten:

- Bağışladım (11 = 75 %)
- Bağışlamadım ama bağışlarım (6 = 25 %)
- Bağışlamam ama yenisini alırım (1 = 0 %)
- Bağışlamam ama ödünç veririm (1 = 0 %)
- Bağışlamam (0 = 0 %)

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

- Bağışladım (3 = 20 %)
- Bağışlamadım ama bağışlarım (10 = 67 %)
- Bağışlamam ama yenisini alırım (0 = 0 %)
- Bağışlamam ama ödünç veririm (0 = 0 %)
- Bağışlamam (0 = 0 %).

Çocukların eşyalarını başkalarıyla paylaşmaya açık oldukları sonucunu çıkarabiliriz. Ayrıca bazıları bunu nasıl yaptıklarını açıklamıştır: Oyuncaklarını bağışlamış ya da takas etmiştir.

Okul öncesi çağdaki öğrenciler ile yapılan röportajların analizleri şu bulguları göstermektedir:

- *Okul öncesi çocukları arkadaşlarıyla çatışmaları çözerken paylaşma, işbirliği ve anlaşma değerlerini anlamaktadırlar.*
- *Okul öncesi çocukları başkalarının iyi hisetmesine önem verirler. Çocukları gruba almaya ve ihtiyaçları olduğunda yardım teklif etmeye çalışırlar. Çocuklar ilgi görürlerse mutlu olurlar. Nezaket ve iyi davranışın iyi hissetmeye katkı sağladığının farkındadırlar.*
- *Okul öncesi çocukları şu değerleri bilirler: gruba dahil olma, işbirliği, yardım, ilgi, hediyeler vermek, kibarlık, saygı, arkadaşlık ve iyilik.*
- *Okul öncesi çocukları temel nazik sözleri kullanılırlar: Teşekkür ederim, lütfen, afedersin, seni seviyorum.*
- *Çocuk anaokulunda diğer çocuklarla bir grup halindeyken, arkadaşlarıyla ilişkilerini yetişkinlerle olan ilişkilerinden daha önemli bulmaktadır.*
- *Yetişkinler okul öncesi çocuklarına neyin yanlış neyin doğru olduğunu, doğru davranışı ve kurallara uymayı öğretirler,*
- *Çocuklar anaokulunda kuralların olumlu öneminin farkındadırlar. Şu kuralları önemli bulmaktadırlar: Başka bir çocuğun vücuduna saygı duy, düşük sesle konuş, malzemeleri dikkatli kullan ki onlara zarar gelmesin, kendinin ve başkalarının güvenliğine dikkat et.*
- *Okul öncesi çocukları doğayı tahrip etmenin farkındadır ve insanoğlunun doğaya zarar vermesnin farklı yollarını bilmektedirler. Ayrıca insanoğlunun doğayı koruma yollarını da bilmektedirler. Doğayı korumanın en yaygın temel kuralı çöpleri çöp kutusuna atmaktır.*
- *Okul öncesi çocukları diğer çocuklara karşı hisleri vardır ve onlarla eşyalarını paylaşmaya hazırlardır.*

Okul öncesi çocuklarının bir dizi değerleri anladığı ve/veya farkında olduğu, başkalarının hislerine önem verdiği, birkaç nazik söz kullanabildiği, arkadaşları ile ilişkilere değer verdiği, anaokuldaki kuralların öneminin farkında oldukları açıktır. *Anaokulu müfredatı okul öncesi öğretmenlerinin anaokulunda değerler eğitimini nasıl yürüteceği ile ilgili metodolojik talimatları bulunan somut etkinlikleri içine almalıdır.*

Ayrıca okul öncesi öğretmen programları daha fazla etik ve değerler dersleri içermeli ve bu yolla geleceğin öğretmenlerine okul öncesi çocuklarına değerleri nasıl aktaracakları ile ilgili bilgiler vermelidir. Ayrıca okul öncesi çocukların en önemli ve ilk ahlak öğretmenleri olan ebeveynler için de eğitim kursları olmalıdır.

5 EBEVEYNLERE UYGULANAN ANKETLERİN ANALİZİ

Ebeveynler üzerinde yapılan bu anket çalışmasının amacı **ebeveynlerin çocuklarına aktarılan değerler hakkında neler düşündükleri ile ilgili bilgi toplamaktır:** Veliler çocuklarının eğitimi için hangi değerleri önemli bulmaktadır; anaokulunda çocuklara hangi değerler aktarılmalıdır, velilerin okul öncesi döneminin değerler eğitimi için uygun olup olmadığı ve/veya çocukların değerleri kabul edip etmeyeceğini düşünüp düşünmedikleri.. Dördüncü soru okul öncesi çocukları için uygun olan değerlerin verilme yöntemi ile ilgilidir. Ebeveynlerin ahlaki eğitim ile ilgili anaokulu ile işbirliği yapıp yapamayacağı ve ailenin ve anaokulunun değerlerinin benzer olup olmadığı ile de ilgilendik. Son soru ise çocuklara evde ve anaokulunda verilen farklı değerler problemi ile ilgilidir.

Ebeveyn anketleri üç katılımcı anaokulundaki araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Sorular özellikle de ebeveynlerin rolü üzerine olan bölüm teorik araştırma temelinde oluşturulmuştur. Üç anaokulundaki araştırmacılar soruların üzerinde çalışmış ve en sonunda tüm ebeveynler tarafından anlaşılabilecek soruları seçebilmek için ebeveynler üzerinde birkaç deneme yapmıştır. Ebeveyn anketleri yedi sorudan oluşmaktadır:

Üç ana okulunun velileri anketi yanıtlamışlardır: Sloven ulusal anaokulu müfredatını uygulayan özel anaokulu La petite academy, Montesori programına tabi çalışan özel katolik anaokulu Angela's kindergarten ve Türk devlet anaokulu Gülten ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu.

130 anket dağıttık, ve **96 cevap aldık.** La petite academy 30 anket dağıtmış ve 27 cevap almıştır; Angela's kindergarten 70 anket dağıtmış ve 39 cevap almıştır. Gülten ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu 30 anket dağıtmış ve 30 cevap almıştır.

Anketi cevaplayan ebeveynlerin çoğunluğu 25-40 yaş aralığındadır ve bunların yarısı erkek yarısı kadındır.

Her bir anaokulunun payı aşağıdaki şekilde görülmektedir:

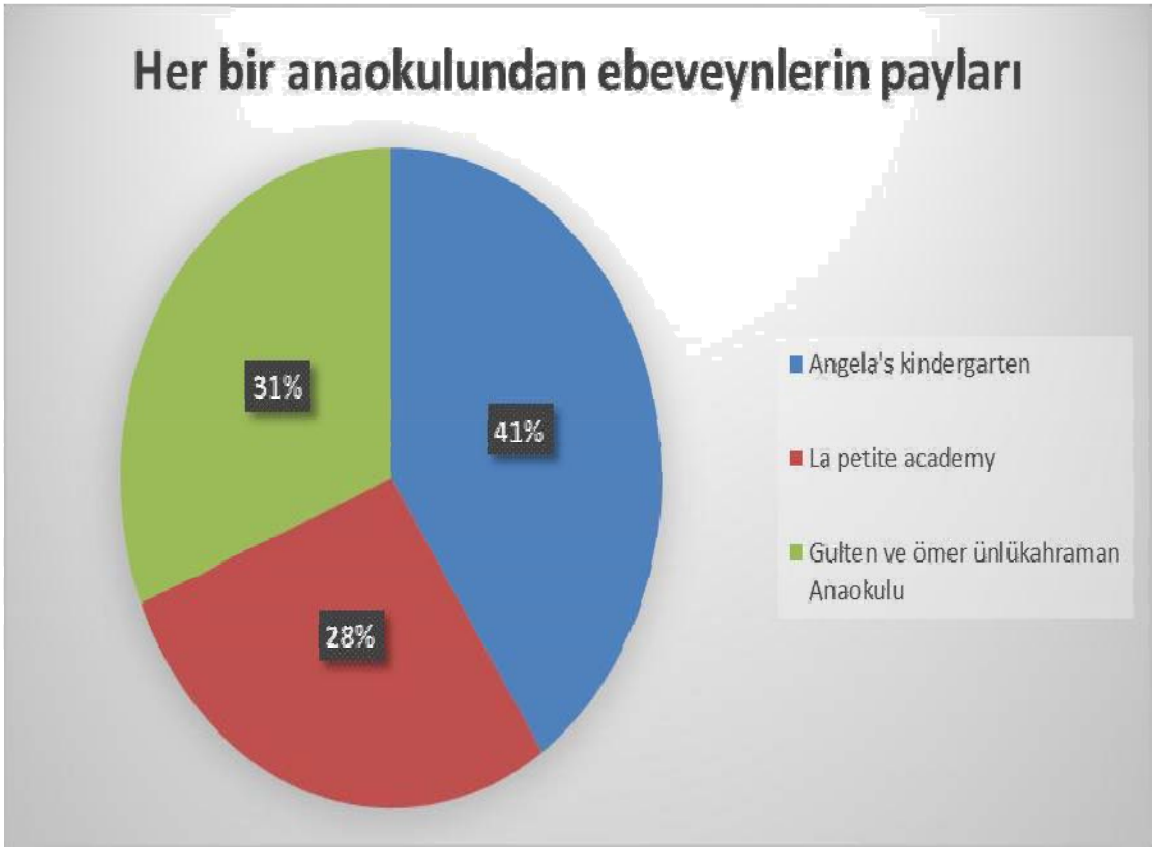

1. **Çocuklarınızı yetiştirirken hangi erdemlere vurgu yaparsınız? 5 erdemi daire içine alınız ve 1'den 5'e sıralayınız (1 en önemli)**

Değerlerin ebeveynlerin için önemi	**Ebeveyn sayısı**
Doğru nedir? Yanlış nedir?	**54**
-İyi nedir? Kötü nedir?	**22**
-Nezaket ve saygı	**55**
-İtaat	**7**
-Başkalarıyla ilgilenmek	**10**
-Başkalarına yardım	**13**
-Cömertlik	**12**

-Sorumluluk	**58**
-İşbirliği	**19**
-Dostluk	**18**
-Doğruluk	**43**
-Bağımsızlık	**17**
-Sıkı çalışma	**15**
-Özgüven	**40**
-Kararlılık	**11**
-Akıllılık	**10**
-Hayal gücünü geliştirme	**17**
-Hırslı olmak	**0**
-Sağlıklı Yaşam tarzı	**19**
-Spor	**3**
-Dindarlık	**25**
-Tutumlu olmak	**0**
-Dış görünüş	**0**

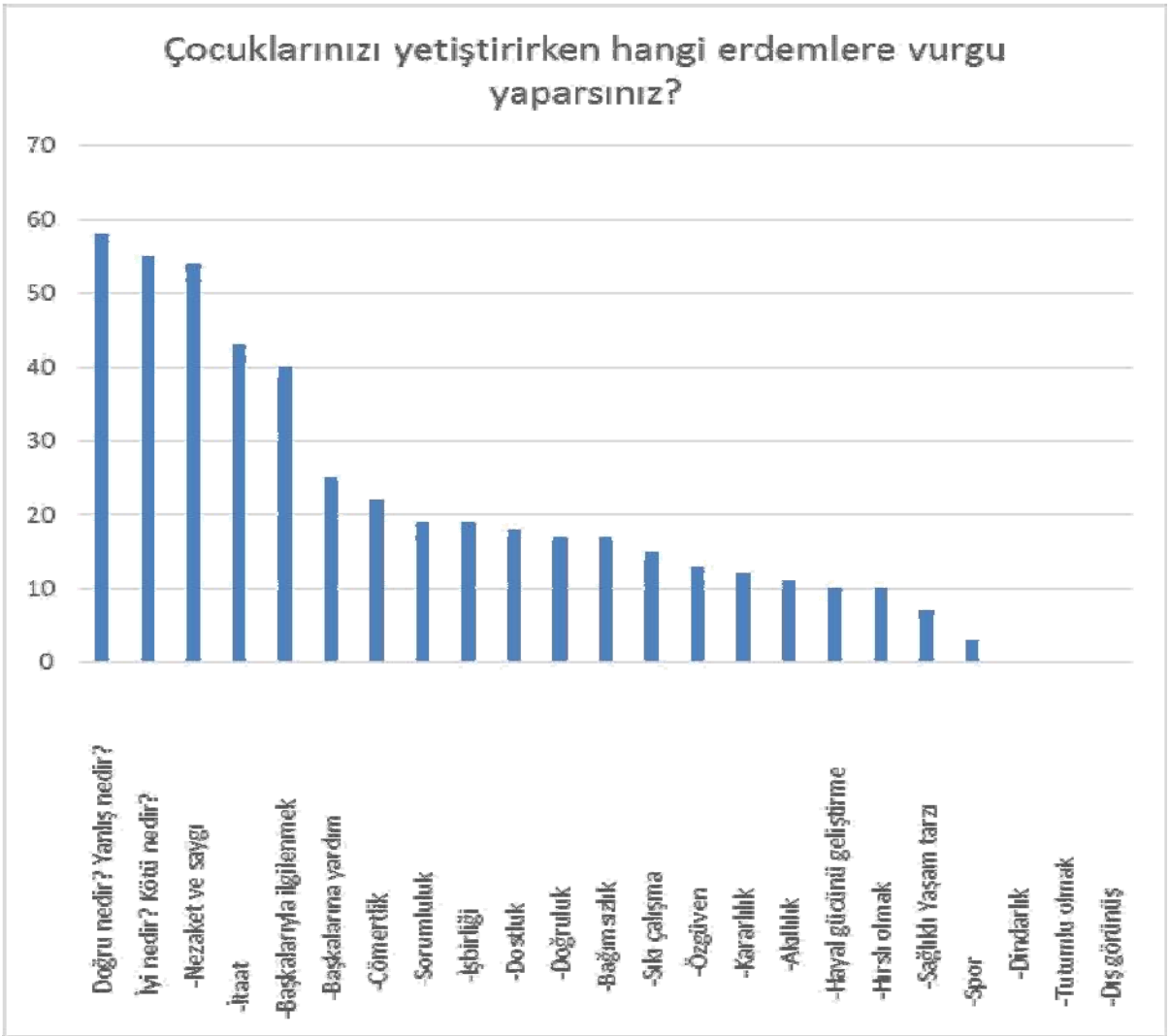

Okul öncesi çocukların ebeveynleri çocuklarının eğitimi için hangi değerleri önemli buldukları ile ilgili soruyu cevapladıklarında, çocuklara verilmesi gereken 5 en önemli değeri seçebiliyorlardı. Ebeveynler beş değeri en önemliden (1) daha az önemliye (5) doğru sıralayabiliyordu. Bu analiz değerlerin 1'den 5'e sıralanmasını hesaba katmamıştır. Analiz sadece bir değeri kaç velinin çocukları için önemli olarak seçtiğini göstermektedir. Anketi analiz ederken bu sorunun yetersiz olduğunu çünkü birçok velinin değerlerin çoğunu önemli gördüğünü fakat sadece en önemli beş tanesini seçebildiklerini gördük. Açık uçlu bir soru ekleyip çocukların eğitimi için en önemli buldukları beş değeri listemelerini istemiş olsaydık, belki de başka bir değerler sınıflandırmasına sahip olabilirdik. Öte yandan, anketi bitirdiklerinde önemli değerlerin hepsini muhtemelen hatırlayamayabilirlerdi.

Ebeveynlerin cevaplarına bakıldığında şu değerleri en önemli bulmuşlardır:

1) Sorumluluk: 58
2) Nezaket ve saygı: 55

3) Doğru nedir yanlış nedir?: 54
4) Doğruluk: 54
5) Özgüven: 40.

Veliler başka bir takım değerleri de önemli bulmakta fakat bunlar daha az veli tarafından seçilmiş olan değerlerdir:

Dindarlık	25
İyi nedir, kötü nedir?	22
İşbirliği	19
Sağlıklı yaşam tarzı	19
Arkadaşlık	18
Bağımsızlık	17
Hayal gücünü geliştirmek	17
Sıkı çalışma	15

Aşağıdaki değerler okul öncesi çocukların eğitiminde önemli olarak seçilmeyen değerlerdir:

Başkalarına yardım	13
Cömertlik	12
Kararlılık	11
Başkalarıyla ilgilenmek	10
Akıllılık	10
İtaat	7
Spor	3

Velilerin hiç biri şu değerleri okul öncesi çocukların eğitiminde önemli değer olarak seçmemiştir:

- Hırslılık
- Parasal konularda ihtiyatlı olmak
- Dış görünüş

Her bir anaokulundan ebeveynler şu beş değeri en önemli olarak seçmiştir:

La Petite Academy:

1. Doğru nedir? Yanlış nedir? : 15
2. Sorumluluk: 13
3. Bağımsızlık: 13
4. Özgüven: 12
5. Nezaket ve saygı: 9
6. Doğruluk: 9

Angela's Kindergarten

1. Sorumluluk: 23
2. Doğru nedir? Yanlış nedir? : 22
3. Nezaket ve saygı: 22
4. Doğruluk: 19
5. Din: 16

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

1. Nezaket ve saygı: 24
2. Sorumluluk: 22
3. Özgüven:: 20
4. Doğru nedir? Yanlış nedir?: 17
5. Doğruluk: 15

Listelenen 5 önemli değerin aynı zamanda her bir anaokulunda da önemli olduğu ve aralarında fazla farklılıklar olmadığı açıkça görülmektedir. Katolik olan Angela's kindergarten anaokulunda, din en önemli beş erdem içerisindedir; ve La petite academy anaokulunda bağımsızlık önemli bir değerdir.

Ebeveynler sorumluluk nezaket ve saygı, neyin yanlış neyin doğru olduğu, doğruluk ve özgüveni çocuklara aktarılması gereken önemli değerler olarak vurgularlar.

2. Çocuğunuzun anaokulunda hangi değerleri öğrenmesini beklersiniz?

	Ebeveyn sayısı
Doğru nedir, yanlış nedir?	58
İyi nedir, kötü nedir?	43
Nezaket ve saygı	66
İtaat	27
Başkalarıyla ilgilenmek	40
Başkalarına yardım etmek	66
Cömertlik	32
Sorumluluk	59
İşbirliği	66
Dostluk	59
Doğruluk	37
Bağımsızlık	31
Sıkı çalışma	40
Özgüven	47
Kararlılık	26
Akıllılık	21
Hayal gücünü geliştirmek	65
Hırslılık	7
Sağlıklı Yaşam tarzı	36
Spor	27
Dindarlık	35
Para konusunda ihtiyatli olmak	16
Dış görünüm	6
Diğer: Zaman yönetimi	1

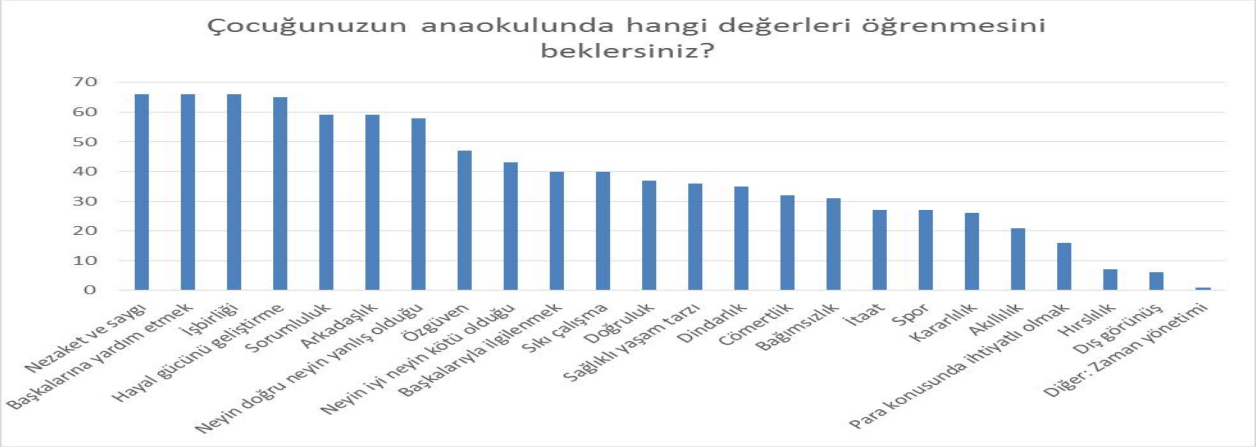

Hangi değerler çocuklara aktarılmalıdır sorusunu cevaplarken ebeveynler daha fazla değer yazabilmekteydi. Soru 2'nin altındaki değerler soru 1'in altındaki değerlerle aynıdır fakat ebeveynler önemli buldukları kendi değerlerini de eklebiliyorlardı.

Bu soruyu cevaplarken bazı ebeveynler en önemli beş değeri seçtiler, bazıları ise hemen hemen hepsini seçmişlerdi. Değerlerin saysını kendileri seçebildiği için bir çok değer seçilmişti.

Ebeveynler şu değerleri çok önemli bulmaktadır ve anaokullarının bu değerleri çocuklara aktarmasını beklemektedirler:

Nezaket ve saygı	66
Başkalarına yardım etmek	66
İşbirliği	66
Hayal gücünü geliştirmek	65
Sorumluluk	59
Arkadaşlar	59
Doğru nedir, yanlış nedir?	58

Ebeveynler ayrıca şu değerleri önemli bulmaktadır:

Özgüven	47
İyi nedir, kötü nedir?	43
Başkalarıyla ilgilenmek	40

Sıkı çalışma	40
Doğruluk	37
Sağlıklı Yaşam tarzı	36
Dindarlık	35
Cömertlik	32
Bağımsızlık	31
İtaat	27
Spor	27
Kararlılık	26

Şu değerler de daha önemsiz olarak görülmektedir:

Akıllılık	21
Para konusunda ihtiyatlı olmak	16
Hırslılık	7
Dış görünüş	6
Diğer: Zaman kullanımı	1

Ebeveynlerin çocuklarının eğitimi için genelde önemli gördükleri değerler ile anaokulunda çocuklarına verilmesini bekledikleri değerler biraz farklıdır. Ebeveynler muhtemelen belli değerlerin eğitiminden kendileri sorumlu olduklarını bazılarının ise anaokulunda öğretilebileceğini düşünmektedirler. Ebeveynler anaokullarının toplum hayatı için önemli olan değerleri vermesini beklemektedirler. En önemlileri şunun gibi değerlerdir: Başkalarını yardım etme, işbirliği ve arkadaşlık. Hayal gücünün geliştirilmesi de veliler için oldukça önemlidir.

Her bir anaokulunun velileri şu değerleri seçmişlerdir:

La Petite Academy:

Hayal gücünü geliştirme	23
İşbirliği	22
Başkalarına yardım etmek	21
Arkadaşlık	19
Nezaket ve saygı	18
Doğru nedir, yanlış nedir?	18

Angela's Kindergarten:

Başkalarına yardım etmek	32
İşbirliği	29
Arkadaşlık	28
Nezaket ve saygı	27
Dindarlık	25
Sıkı çalışma	24
Hayal gücünü geliştirme	24

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

Sorumluluk	22
Nezaket ve saygı	21
Özgüven	18
Hayal gücünü geliştirme	18
Doğru nedir, yanlış nedir?	17
İşbirliği	15
Başkalarına yardım etmek	13

Ebeveynlerin anaokullarından çocuklarına vermesini bekledikleri değerler çok farklı değildir fakat her iki anaokulu da arkadaşlığı vurgular; bir Sloven ve Türk anaokulu çocuklara neyin doğru neyin yanlış olduğunun öğretilmesi gerektiğini vurgulamaktadır; Angela's kindergarten anaokulu dindarlığı vurgular. Türk anaokulu ayrıca özgüveni vurgular ki bu Sloven çocuklarının en önemli değerleri arasında bulunmamaktadır

3. Sizce çocuğunuz ona erdemleri öğretirken sizi anlıyor mu?

	Ebeveyn sayısı
Evet	70
Kısmen	25
Hayır	1

Birçok ebeveyn çocuklarının kendilerine öğretilen değerleri anladıklarını düşünmektedir: 73% evet, 26% kısmen ve sadece 1% ise olumsuz cevap vermiştir.

Her bir anaokulundaki ebeveynlerin çocukların değerleri anlamasıyla ilgili bir görüşleri bir dereceye kadar farklılık arzeder:

La petite academy:

	Ebeveynlerin sayısı
Evet	19
Kısmen	17
Hayır	0

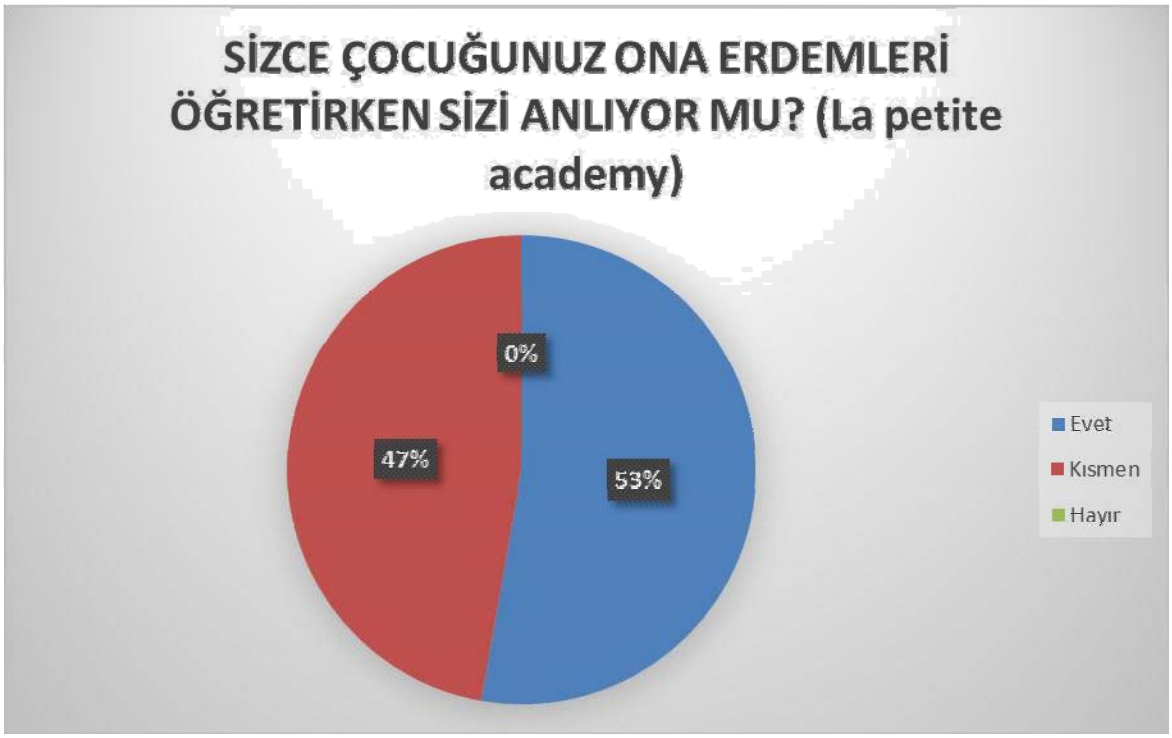

Angela's kindergarten:

	Ebeveyn sayısı
Evet	30
Kısmen	8
Hayır	1

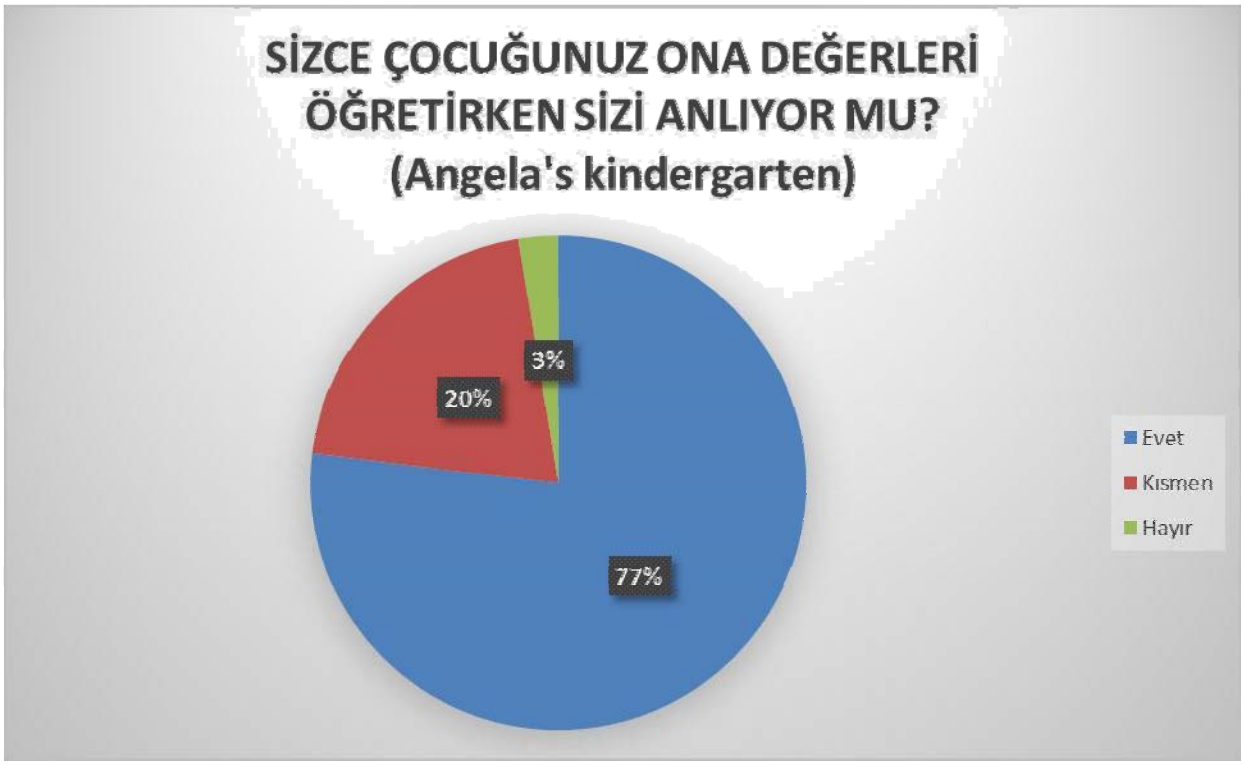

Gulten ve ömer ünlükahraman Anaokulu:

	Ebeveyn sayısı
Evet	20
Kısmen	10
Hayır	0

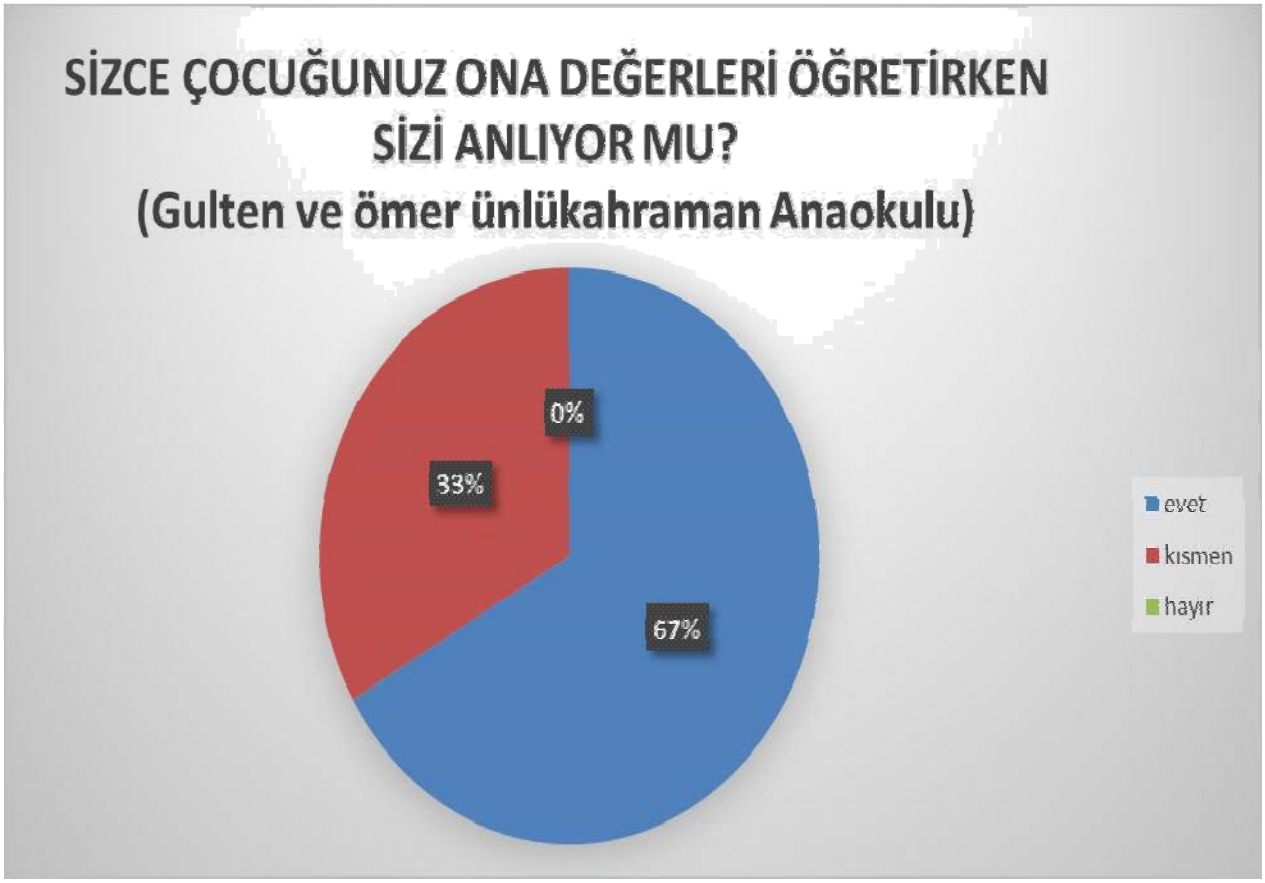

4. Ahlaki değerleri çocuğunuza öğretmenin en iyi yolu sizce nedir?

	Ebeveyn sayısı
Hikâyeler;	14
Belirli bir davranış kalıbının neden doğru olduğunu açıklamak;	8
Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;	33
Beklentilerimi teşvik ederek,	0
Bir rol model olma yoluyla;	58
Diğer (lütfen belirtiniz)	2

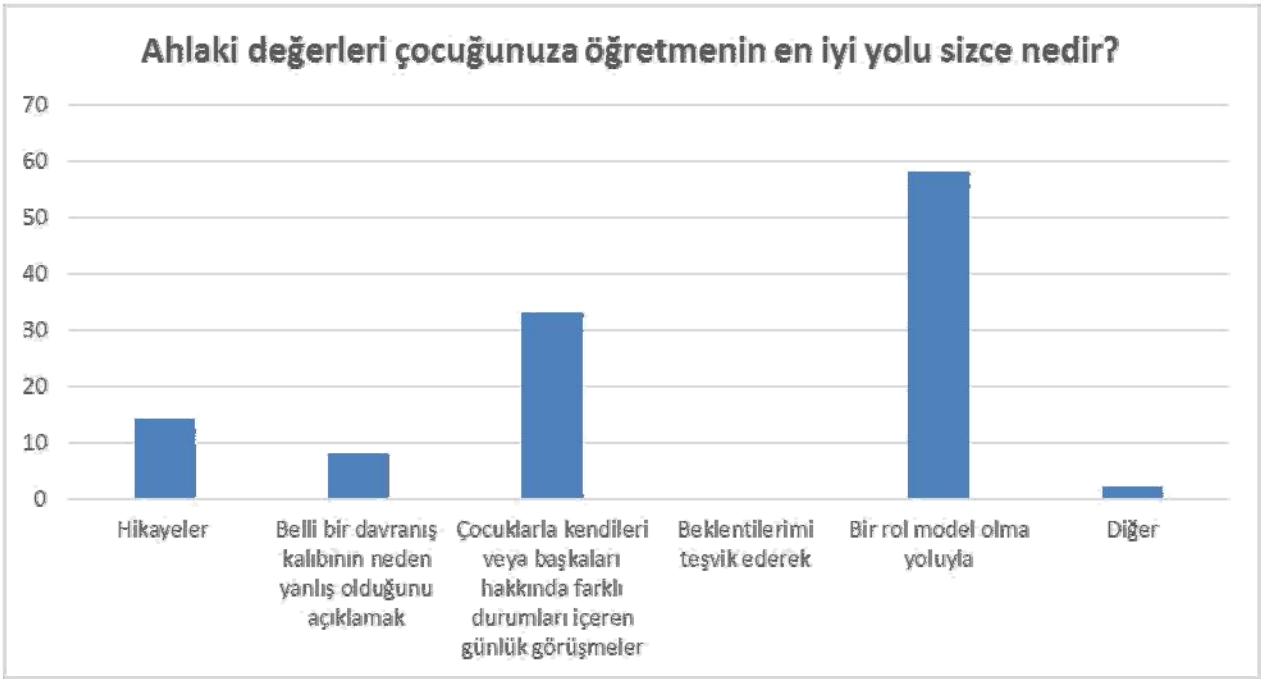

Bu soru değerleri aktarma yöntemi ile ilgilidir. Ebeveynler şunlar arasından seçebilmektedir:

- Hikâyeler;
- Belirli bir davranış kalıbının neden doğru olduğunu açıklamak;
- Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;
- Beklentilerimi teşvik ederek,
- Bir rol model olma yoluyla;

ya da değerleri aktarmanın başka başarılı yollarını açıklayınız.

Ebeveynler bir veya daha çok cevap seçebiliyorlardı. Ebeveynlerin çoğunluğu (58) çocuklarının kendi davranışlarını taklit ettiği kendilerinin rol model olması yöntemini değerleri öğretmenin etkili yolu olarak görmektedirler.

Birçok ebeveyn (33) değerleri öğretmenin iyi bir yolu olarak: Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler; daha az ebeveyn (14) hikaye anlatmayı ve bazısı (8) belli bir davranışın neden iyi olmadığını açıklamak seçeneğini seçmişlerdir.

Ebeveynlerin hiç biri değerleri öğretmek için beklentilerimi teşvik ederim şıkkını seçmemişlerdir.

Her bir anaokulunun cevap analizleri ebeveynlerin en iyi yöntem olarak daha önce bahsedilmiş olan iki yöntemi seçtiklerini göstermektedir

La Petite Academy:

	Ebeveyn sayısı
Bir rol model olma yoluyla;	15
Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;	13

Angela's Kindergarten:

	Ebeveyn sayısı
Bir rol model olma yoluyla;	26
Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;	13

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Ebeveyn sayısı
Bir rol model olma yoluyla;	17
Hikayeler;	7
Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;	7

Kısacası ebeveynlerin çocuklara değerleri aktarmada iki etkili yöntem gördüklerini söyleyebiliriz:

- Yetişkinlerin rol model olması
- Çocuklarla farklı durumları içeren günlük konuşmalar.

5. Çocugunuzun ahlaki değerlerin oluşturulmasında anaokuluyla ne şekilde işbirliğine gidersiniz?

a) Anaokulu öğretmenleriyle konuşarak
b) Anaokulu tarafından konulan kural ve ilkelere uyarım çünkü ahlaki erdemlerine güveniyorum (18)
c) Anaokulundaki tüm etkinliklerde işbirliği (9)
d) Anaokulundaki işler hakkında konuşma ve aynı şekilde evde de uygulama(8)
e) Veli toplantısına katılım(7)
f) Evde çocukla konuşma (6)
g) Anaokulu öğretmenlerine güvenirim (5)

h) Başka şekilde tepki verebilir de olsam, eğer anaokulu öğretmenlerinin fikirlerini iyi ve mantıklı bulursam karşı çıkmam. (4)
i) Fikirler ve önerilerle (4)
j) Çocuğa öğretmeniyle aynı fikirde olduğumu ve bundan hoşnut olduğumu gösteririm. (3)
k) Öğretmenlerin girişimlerini kabul ederim(2)
l) Eğitimin Montessori yönergelerini takip ederiz. (2)
m) Kendi katkılarım ve rol modellerimle (2)
n) Beklentilerimi belirtirim (!)
o) Katılmam (1)
p) Katılmam ,ama anasınıfının eğitimini desteklerim (1)
q) Dua ve iyi dileklerimle (1)

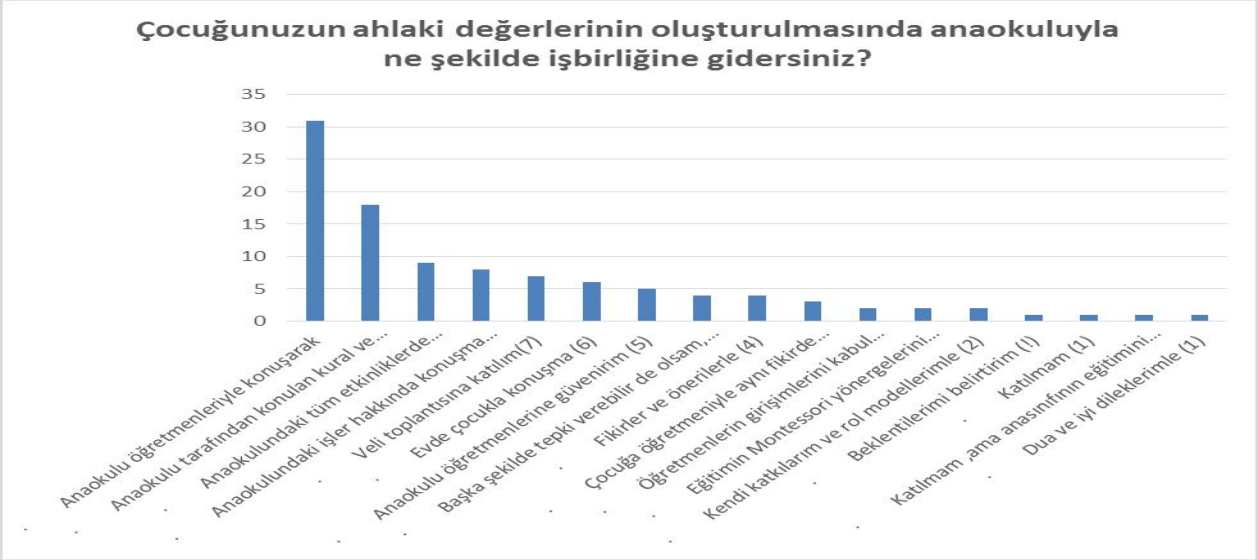

5 numaralı soru erdemlerin öğretilmesinde anasınıfıyla işbirliği yapan ebeveynlerin kişisel deneyimlerini – değerlerin çocuğa aktarımında nasıl bir işbirliğine gittiklerini sordu. Bu açık uçlu bir soruydu bu sebeple veliler en iyi bulduğu işbirliğini tarif etmekte özgürdü. Tüm veliler işbirliği türlerini benzer şekilde tarif etti.

Velilerin 1/3 ü anasınıfı öğretmenleriyle kişisel olarak görüştüklerini ve çocuklarının davranışları hakkında bu sayede bilgi edindiklerini söyledi. Anaokulundaki ya da evdeki kişisel durumları tartışıyorlar,tavsiye istiyorlar,fikirlerini belirtiyorlar vb. Aynı zamanda yukardaki tabloda belirtildiği gibi diğer işbirliği türlerinden bahsettiler.

Ayrıca kişisel anaokullarının analizi velilerin çoğunlukla anaokulu öğretmeniyle konuştuğunu ortaya koymuştur:

- La petite academy: 9
- Angela's kindergarten: 13
- Gulten ve ömer ünlükahraman anaokulu: 9

Kişisel görüşmeler anaokulun kalitesini ortaya koyduğu ve veliler bunu faydalı bulduğu için , ebeveynlerin kişisel görüşmelere değer verdiklerikleri sonucuna varabiliriz.

6. Değerlerinizin anaokullarının erdemleriyle benzer olduğunu düşünüyormusunuz?

	Ebeveyn sayısı
Tamamen	30
Neredeyse tamamen	55
Hemen hemen	11
Aslında tam değil	0
Hayır	0

Velilerin üçte biri (31 %) anaokulunda öğretilen değerlerle aynı değerleri benimsediklerini söylüyor. Velilerin yarısı (57 %) anaokullarının değerleriyle neredeyse aynı değerlere sahip olduklarını düşünüyor. Velilerin 12 %si kısmen aynı görüşte. Velilerin hiçbiri değerler arasında büyük bir farktan bahsetmedi.

Kişisel anaokulları velilerinin görüşleri kendi görüşleri ve anaokullarının görüşlerinden biraz farklıdır:

La Petite Akademisinin Velileri :

	Ebeveyn sayısı
Tamamen	5
Neredeyse Tamamen	15
Hemen Hemen	5
Tam Olarak Değil	0
Hayır	0

Angela's Anaokulu:

	Ebeveyn sayısı
Tamamen	7
Neredeyse tamamen	30
Hemen hemen	2
Tam olarak değil	0
Hayır	0

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Ebeveyn sayısı
Tamamen	18
Neredeyse tamamen	8
Hemen hemen	4
Tam olarak değil	0
Hayır	0

İki Sloven anaokulunun oranları neredeyse aynıyken Türk anaokulu kendisiyle tamamen aynı görüşte olan daha yüksek bir veli oranına sahip. Tamamen aynı fikirde olduğunu belirten velilerin sayısı neredeyse aynı fikirde olduğunu belirtenlerden daha yüksek.

7.Bu uyuşmazlıkları nasıl kordine ediyorsunuz?

Anaokulu öğretmenleriyle konuşarak (25)

Uyuşmazlık yok. Anaokulunun değerlerini destekliyorum çünkü anaokulu öğretmenlerine güveniyorum. (23)

Uyuşmazlıkların değil belli değerlerin önemini sıralamayla daha çok ilgilidir. (4).

Evde tartışarak (8)

Kordinasyon yapmıyorum(3)

Ayrılıklara karşı toleranslıyım(3)

Veli konseyinde girişim ve önerilerde bulunurum. (2)

Çocuğu anaokulunun değerlerini Kabul etmesi konusunda cesaretlendirir ve olası uyuşmazlıkları tartışmam. (2)

Çocuğun eğitimine diğer aile bireylerini katarak. (büyükanne ve babalar,halalar,amcalar) (1)

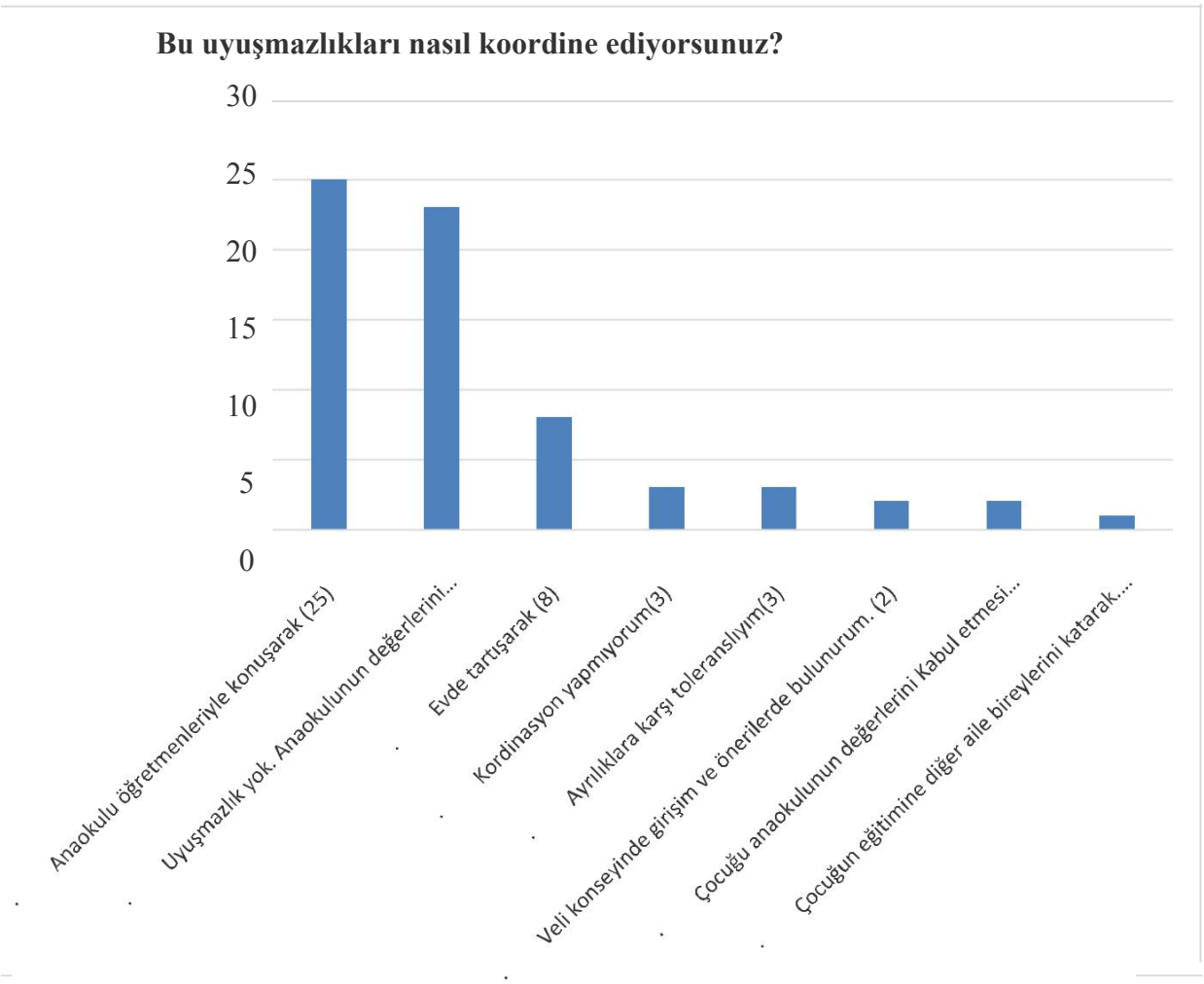

Soru 7 anaokulu değerleriyle , velilerin kendi değerleri arasındaki uyuşmazlıkları nasıl kordine ettiklerini sormuştur. Bu açık uçlu bir soruydu ve veliler kendi koordinasyon yöntemlerini belirtmekte özgürdü.

Soru 6 önemli bir uyuşmazlık problemi olmadığını göstermiş ve bunu cevabı da kanıtlamıştır. Birçok veli (23) hiçbir uyuşmazlık olmadığını ve anaokulu ve öğretmenlerine güvendiklerini belirtmiştir. Önemsiz uyuşmazlıkları ise öğretmenle kişisel olarak görüşerek çözmektedirler.

Velilerin işbirliği ve uyuşmazlık kordinasyonu için kişisel görüşmeyi tercih etmesi oldukça ilginçtir.

Ayrıca her bir anaokulunun analizi yukarıda verilen bulguda da belirtildiği gibi uyuşmazlık olmadığını ya da varsa öğretmenle görüşülerek çözüme kavuşturulabilindiğini gösterdi.

La Petite Akademisi:

- Öğretmenlerle görüşerek (7)
- Uyumsuzluk yok (5)

Angela's Anaokulu:

- Öğretmenlerle görüşerek (8)
- Uyumsuzluk yok (11)

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu

- Öğretmenlere görüşerek (10)
- Uyumsuzluk yok (7)

Ebeveynlerle yapılan anket analizleri aşağıdaki bulguları ortaya koymuştur:

- *Ebeveynler bir anaokulu çocuğunun etik değerler eğitimini ve değerleri anladığına inanmaktadır.*
- *Ebeveynler şu değerlere önem veriyor: sorumluluk, adalet ave saygı, neyin doğru neyin yalnış olduğu anlayışı, dürüstlük ve özgüven.*
- *Ebeveynler anaokullarının çocuklarına şu değerleri kazandırmasını bekliyor:adalet ve saygı, başkalarına yardım, işbirliği,sorumluluk arkadaşlık,doğru ve yalnış ayrımı ve hayalgücünün geliştirilmesi.*
- *Çocuklara değerleri aktarmada iki önemli yöntem var:aileler rol model olarak çocuklarıyla farklı durumları içeren konuşmalar yapar.*
- *Ebeveynlerin anaokulu öğretmenleriyle eğitimde işbirliği yapılması, değerlerle ve eğitimle ilgili uyuşmazlıkların çözümü için gereklidir..*
- *Ebeveynlerin çoğunluğu anaokulunun değerlerini destekliyor.*

Slovenya ve Türkiye 'deki anket sonuçları arasında, farklı tarih,coğrafi durum,din ve sosyal alışkanlıklar da olsa önemli bir fark görülmüyor.

İlginçtir ki aileler aşağıdaki değerlere önem veriyor/ vurgu yapıyorlar :

Sorumluluk

Adalet vesaygı

Neyin doğru neyin yalnış olduğu

Dürüstlük

Özgüven
Fakat anaokulunun aşağıdaki değerleri aşılamasını bekliyorlar:
Adalet ve saygı
Başkalarına
yardım İşbirliği
Hayalgücünün geliştirilmesi
Sorumluluk
Arkadaşlık
Neyin doğru neyin yalnış olduğu bilinci.

Bu ailelerin dürüstlük ve özgüven eğitimine önem verdiği ama ana okullarının öncelikleri arasında bunların görünmediği anlamına geliyor. Diğer yandan hayalgücü ve arkadaşlık ailelerin önem verdiği değerler arasında olmasa da, bunlar anaokulunun vermesi gereken değerler arasında.

Yukarıdaki sorunun cevabı ebeveynlerin, okul öncesi dönemi çocuklara etik değerlerin verilmesine önem verdiğini göstermektedir. *Ankete katılacak aile bulmak çok da zor olmadı. Aileler sonuçlarla ilgilendi ve en kısa zamanda yayınlanması konusunda bize sık sık sorular sordular. Aynı zamanda sonuçlar da ailelerin etik değerlere önem verdiğini gösterdi. Bu bizleri, ailelerin çocuklara etik değerlere uygun eğitim verilmesini istediğini ve bizlerin de onlara anket sonunaçlarından fazlasını vermemiz gerektiği sonucuna ulaştırdı. Yukardaki bu bilgiler çoğu anaokulu tarafından da doğrulanan bir sonucu doğruladı ki: ebeveyn okulları gerekli. Şu anda en azından Slovenya'da sadece yeni doğmuş bebek aileleri için ebeveyn okulları var. Ama ailelerin ,okul öncesi,okul çağı ve gençlik çağı çocuklarını da nasıl eğitecekleri konusunda eğitime ihtiyacı var. Ama onca aile ,iş hayatı , devamlı okul gibi yükün arasında aileleler ebeveyn eğitiminin nasıl verilebileceği de önemli bir soru. Bir diğer önemli soru ise bir sonraki bölümde bahsedeceğimiz aile öğretmen ilişkisidir.*

6. ANAOKULU ÖĞRETMENLERİNE UYGULANAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Anasınıfı öğretmenlerine yapılan anket 14 sorudan oluşmaktadır. **Bu anket katılımcı anaokullarında ve diğer kurumlardaki anaokulu öğretmenlerininin değerleriyle ilgili bir içgörü edinmek için tasarlanmıştır.**

Sorular dört gruba ayrılmıştır. Ilk grup anaokulu öğretmenlerinin hayatta önem verdiği değerler hakkındadır: Hangileri en önemli ve o öğretmen değerlerini derinleştirme yönünde yatırım yapmaya ne kadar hazır? İkinci soru grubu okul öncesi çağındaki çocuklara aktarılması gereken değerlerle ilgili öğretmenlerin görüşleri hakkındadır: Eğitim çalışmaları sırasında öğretmenler öğrencilere değerleri ne ölçüde aktarır, eğer bu planlıysa, o hangi değerleri çocuklara aktarmak ister ve bunu hangi yolla yapar?

Üçüncü soru grubu öğretmenlerin velilerle işbirliğiyle ilgilidir: Öğretmen ve velilerin değerleri eşit midir, öğretmenler velilerle değerleri tartışıyor mu ve değerlerle ilgili farklı görüşleri velilerle nasıl koordine ediyor? Dördüncü soru grubu anaokulunun değerlerine değinir. Anaokulları anaokulu öğretmenlerinin kişisel gelişimine katkıda bulunuyor mu, hangi şekilde bulunuyor , değerler ayrıca yazılı mıdır? Son soru ekipteki meslektaşlar ve onların aynı değerler için çabalayıp çabalamadıkları hakkındadır.

Anketler özel La petite academy anaokulu öğretmenleri ve bir kamu anaokulunun bazı öğretmenleri (her ikisi de Slovenya ulusal müfredatına bağlı çalışmaktadır), Montesori programını uygulayan katolik özel Angela's kindergarten anaokulunun öğretmenleri ve Slovenya'daki diğer Montesori ve katolik anaokullarının bazı öğretmenleri ve Gülten ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu öğretmenleri tarafından cevaplanmıştır.

Biz 150 anket dağıttık ve 87 cevap aldık. La Petite academy anaokulu 50 anket dağıtmış ve 15 cevap almıştır. Angela's kindergarten 70 anket göndermiş ve 42 anket teslim almıştır.

Gülten ve Ömer Ünlükahraman anaokulu 30 anket dağıtmış ve 30 cevap toplamıştır. Öğretmenler genelde 20 ve 45 yaşları arasındaki bayanlardan oluşmuştur.

Her bir anaokulunun payı aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

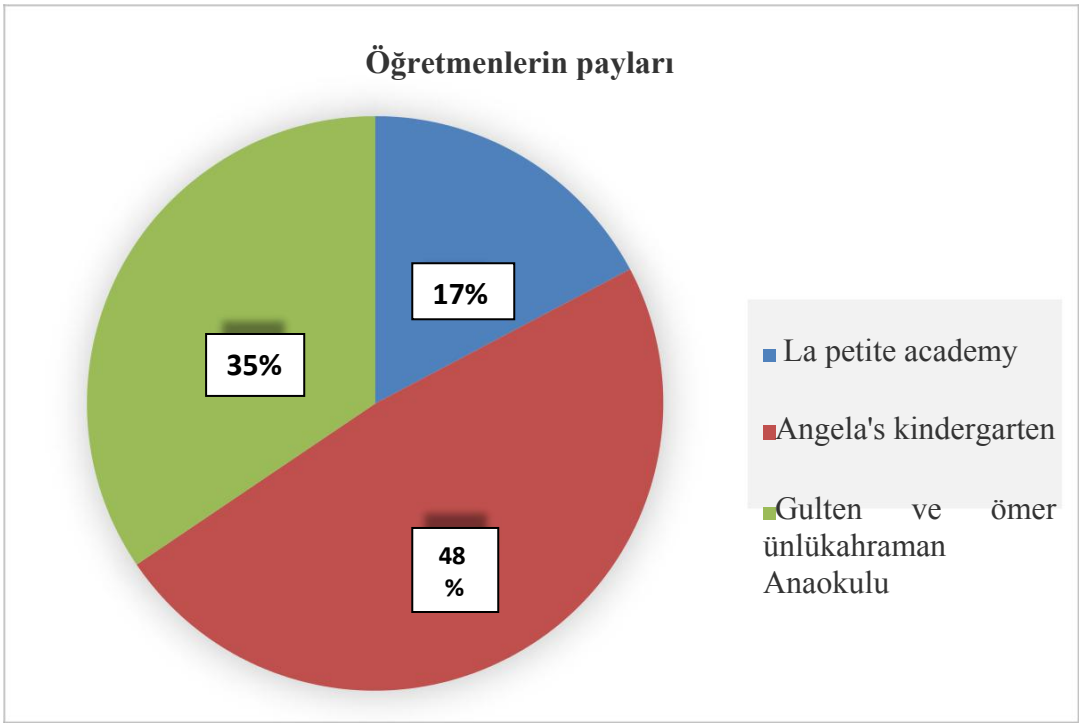

1. **Sizin için en önemli değerler hangileridir? 5 değer seçiniz.**

Erdem	Öğretmen sayısı
Dürüstlük	50
Cesaret,	1
Adalet,	20
Saygı,	60
Güven,	18
İnanç / din,	23
Sorumluluk,	31
Sadakat,	8
Hoşgörü,	19
Karşılıklı anlayış,	14
Dostluk,	9
Şefkat,	9
Bilgelik,	9
Bilgi,	7
Sağduyu,	12
Doğruluk,	12
Dikkat,	1
Sevgi,	37
Yüreklilik	7

Dayanışma,	3
Sabır,	12
Şükran,	11
Yardım	8
Bağışlama,	11
Kısıtlama,	3
Dikkatlilik,	3
Barış,	11
Şefkat,	5
Yaratıcılık,	6
İletişim	15

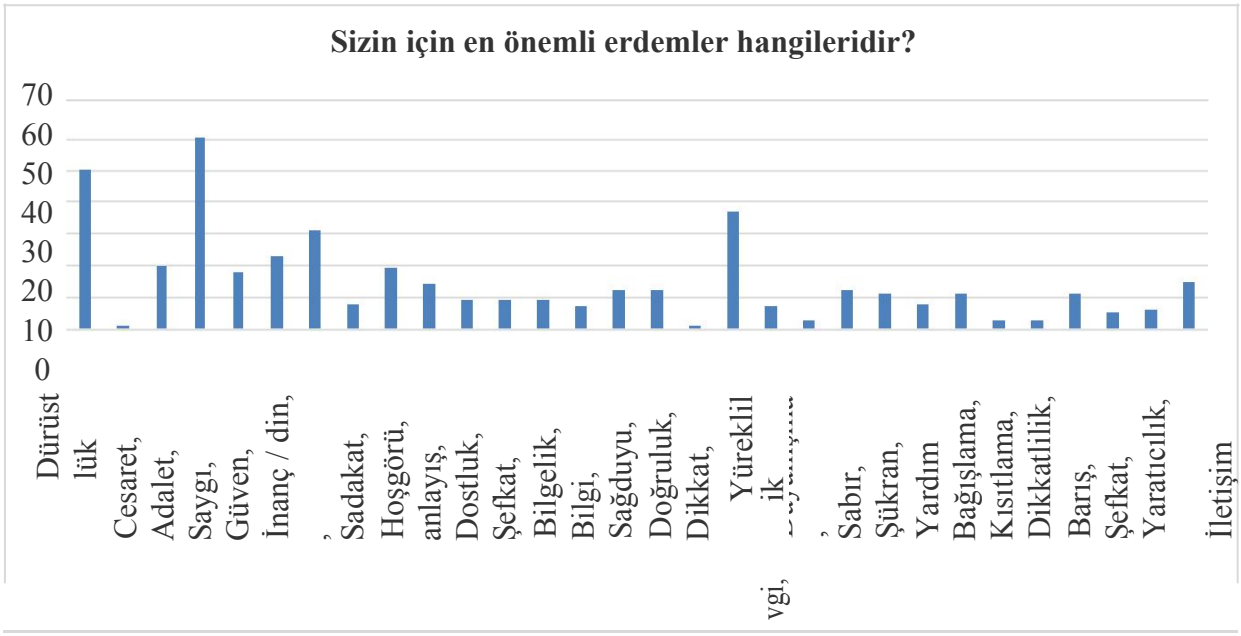

Hangi değerlerin hayatlarında en önemli değerler olduğu sorusuna cevap verirken, öğretmenler en önemli buldukları 5 değeri seçebileceklerdi. Seçilen 5 değer en önemliden (1) daha az önemliye (5) doğru sıralanmıştır. Analiz 1 den 5 e doğru sıralamayı göz önüne almamış fakat kaç öğretmenin bir değeri önemli olarak seçtiğine dikkat etmiştir.

Cevaplar anaokulu öğretmenlerinin aşağıdaki değerleri en önemli bulduğunu gösteriyor:

1.	Saygı	60
2.	Dürüstlük	50
3.	Sevgi	37
4.	Sorumluluk	31
5.	İnanç/ din	23

Aşağıdaki değerler de önemlidir fakat daha az öğretmen tarafından seçilmiştir.

Adalet	20
Hoşgörü	19
Güven	18
İletişim	15
Karşılıklı Anlayış	14
Sağduyu	12
Doğruluk	12
Sabır	12
Şükran	11
Bağışlama	11
Barış	11

Daha az sayıda öğretmen hayatlarındaki en önemli değerler olarak aşağıdaki değerleri seçmiştir:

Arkadaşlık	9
İyilik	9
Bilgelik	9
Sadakat	8
Yardım	8
Bilgi	7
Yüreklilik	7
Yaratıcılık	6
Şefkat	5
Dayanışma	3
Kısıtlama	3
Dikkatlilik	3
Cesaret	1
Dikkat	1

Anaokullarındaki öğretmenler genelde 5 en önemli değer olarak aşağıdaki tabloda listelenen değerleri seçmişlerdir.

La Petite Academy

1.	Saygı	13
2.	Dürüstlük	8
3.	Sorumluluk	8
4.	Sevgi	5
5.	Arkadaşlık	4

Angela's Kindergarten:

1.	Saygı	27
2.	Dürüstlük	23
3.	Sevgi	18
4.	Sorumluluk	15
5.	İnanç/ din	13

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

1.	Saygı	20
2.	Dürüstlük	19
3.	Sevgi	14
4.	Hoşgörü	11
5.	Adalet	11

Listelenen 5 değerden ,üç anaokulun üçü de saygı ve dürüstlüğe değer vermektedir. Anaokulu öğretmenleri : Değerler,saygı,sorumluluk,dürüstlük, sevgi değerlerine önem vermektedir.

2. **Değerlerinizi derinleştirmeye ne kadar isteklisiniz?**

	Değerleri derinleştirmeye isteklilik
Hiç	0
Biraz	0
Orta	5
Çok	29
Pek Çok	53

Öğretmenlerin yarısından fazlası değerlerini derinleştirmek için çok fazla hazır durumda ve üçte biri ise çok hazır durumdadır. Bu cevaplar anaokulu öğretmenlerinin değerleri önemli bulduğunu ve geliştirmek istediğini göstermektedir.

Her bir anaokulundaki öğretmenler oldukça benzer sayılarda değerlerini derinleştirme ile ilgili olduklarını göstermiştir.

La Petite Academy:

	Değerlerini derinleştirmeye isteklilik
Hiç	0 = 0 %
Biraz	0 = 0 %
Orta	2 = 13 %
Çok	4 = 27 %
Pek Çok	9 = 60 %

Angela's Kindergarten:

	Değerlerini derinleştirmeye isteklilik
Hiç	0 = 0 %
Biraz	0 = 0 %
Orta	1 = 3%
Çok	14 = 33 %
Pek Çok	27 = 64 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu

	Değerlerini derinleştirmeye isteklilik
Hiç	0 = 0%
Biraz	0 = 0%
Orta	2 = 7%
Çok	11 = 37%
Pek Çok	17 = 56%

3. Sizin için önemli olan değerleri çocuklara sizce ne ölçüde yansıtıyorsunuz??

	Çocuklara değerleri yansıtma
Pek çok	48

Çok	34
Orta	5
Biraz	0
Hiç	0

Anaokulu öğretmenlerinin yarısından fazlası (%55) çocuklara bir çok değer aktardığnı düşünmektedir ; öğretmenlerin yarısından azı (%39) çocuklara değerleri yalnızca kısmen aktarmaktadır. Çocuklara değerleri vermeyen bazı öğretmenler de (%6) vardır.

Öğretmenlerin cevapları, çalışmalarında değerleri dahil ettiğini göstermektedir.

La Petite Academy:

	Çocuklara değerleri yansıtma
Pek çok	8 = 57 %

Çok	4 = 29 %
Orta	2 = 14 %
Az	0 = 0 %
Hiç	0 = 0 %

Angela's Kindergarten:

	Çocuklara değerleri yansıtma	
Pek çok	26	= 63 %
Çok	15	= 37 %
Orta	0	= 0 %
Az	0	= 0 %
Hiç	0	= 0 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Çocuklara değerleri yansıtma	
Pek çok	12	= 40 %
Çok	15	= 50 %
Orta	3 = 10 %	
Az	0	= 0 %
Hiç	0	= 0 %

4. Bu ne ölçüde planlanmaktadır?

	Bu ne ölçüde planlanmaktadır??
Pek çok	5
Çok	30
Orta	45
Az	6
Hiç	1

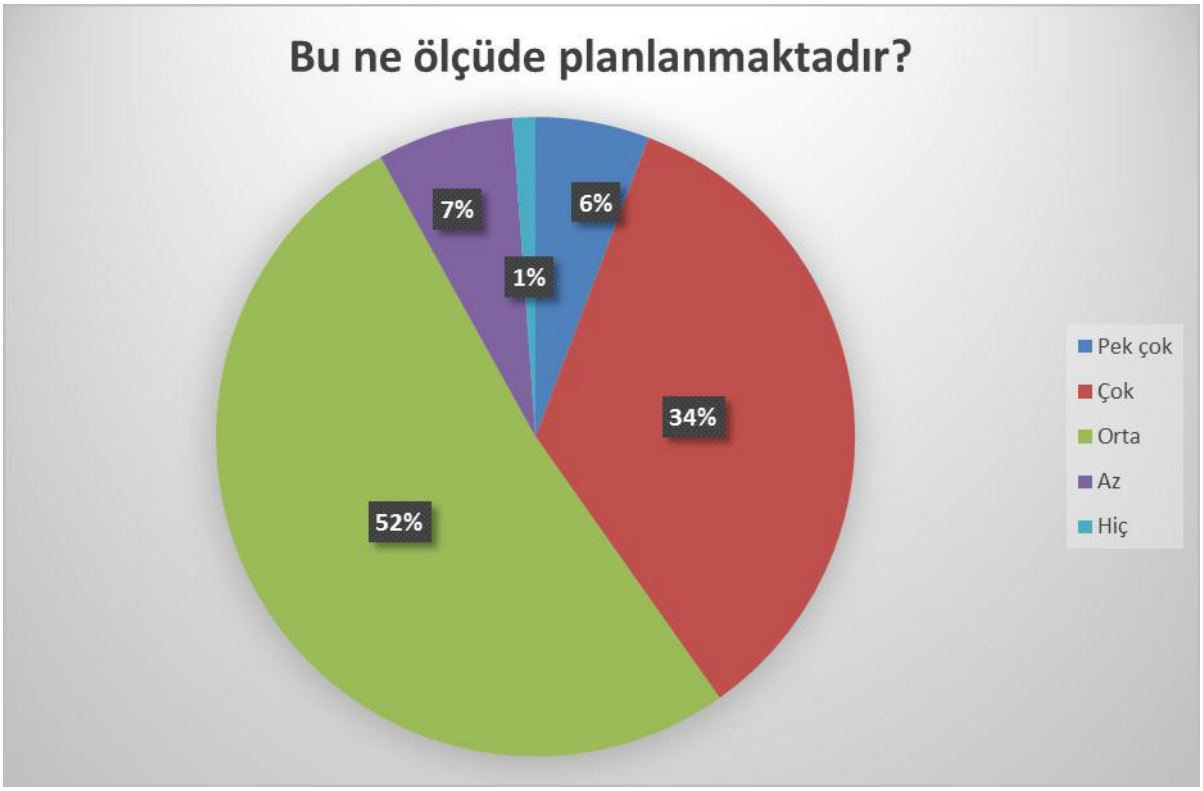

Öğretmenlerin yarısından fazlası çocuklara değerleri aktarırken kısmen planlama yaparken diğerleri ise bu işi plansız bir şekilde yapar. Anaokulu öğretmenlerinin %6'sı fazla planlamayla değerleri aktarır. %34 ise bu işi az çok planlama ile yapmaktadır.

Cevaplar öğretmenlerin çoğunun çocuklara değerleri daha fazla planlamayla aktarmak için daha çok fırsata sahip olması gerektiğini göstermektedir.

Her bir anaokulundan öğretmenler değerler eğitimini planlama ile ilgili soruyu benzer bir oranda cevaplamıştır.

La Petite Academy:

	Bu ne ölçüde planlanmaktadır?
Pek çok	1 = 6 %
Çok	5 = 31 %
Orta	8 = 50 %
Az	2 = 13 %
Hiç	0 = 0 %

Angela's Anaokulu:

	Bu ne ölçüde planlanmaktadır?
Pek çok	1 = 3 %
Çok	8 = 20 %
Orta	29 = 70 %
Az	3 = 7 %
Hiç	0 = 0 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Bu ne ölçüde planlanmaktadır?

Pek çok	3 = 10 %
Çok	17 = 57 %
Orta	8 = 27 %
Az	1 = 3 %
Hiç	1 = 3 %

5. Okul öncesi eğitimde çocuklara hangi erdemleri vermek istiyorsunuz?

Değer	Öğretmen sayısı
Birbirini ve farklılığı kabul etme	2
Dikkat	2
Dikkatlilik	4
Sağduyu	5
İletişim	12
Şefkat	11
İşbirliği	1
Cesaret	1
Yaratıcılık	11
Çalışkanlık	3
Adalet	42
İnanç/ din	16
Bağışlama	2
Samimiyet	1

Arkadaşlık	23
Şükran	28
Yardım	21
Dürüstlük	24
Bağımsızlık	2
Sevinç	2
İyilik	16
Bilgi	4
Sevgi	34
Sadakat	2
Sabır	11
Vatanseverlik	1
Barış	8
Yüreklilik	2
Saygı	60
Sorumluluk	29
Kısıtlama	0
Özkontrol	2
Özsaygı	2
Paylaşma	5
Dayanışma	9
Hoşgörü	16
Güven	17
Anlayış	13

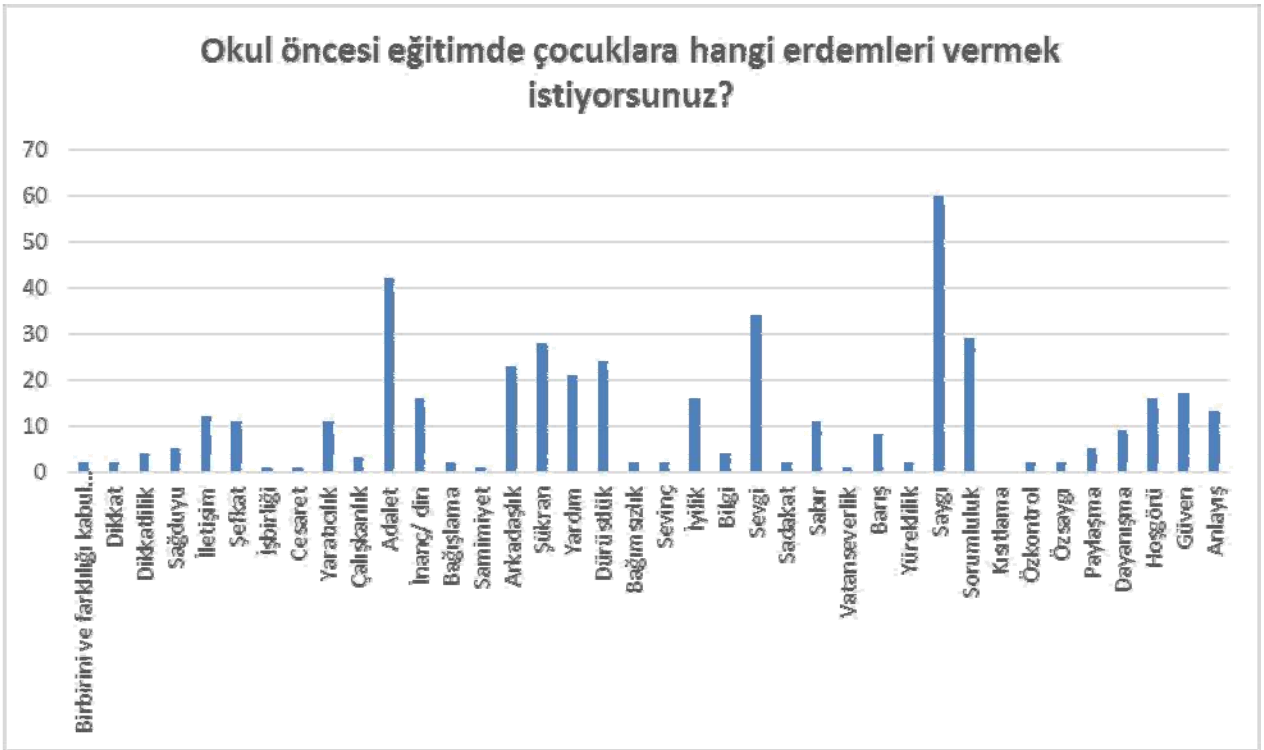

Anaokulu öğretmenleri okul öncesi çocuklarının eğitimi için en önemli buldukları aşağıda listelenen beş değeri seçmişlerdir

Saygı	60
Adalet	42
Sevgi	34
Sorumluluk	29
Şükran	28

Aşağıda listelenen değerler daha az sayıda öğretmen tarafından seçilmiştir fakat onlar hala bu değerleri önemli bulmaktadırlar.

Dürüstlük	24
Arkadaşlık	23
Yardım	21
Güven	17
İnanç/din	16
İyilik	16

Hoşgörü	16
Anlayış	13
İletişim	12
Merhamet	11
Yaratıcılık	11
Sabır	11

Aşağıda listelenen değerler okul öncesi çocukların eğitimi için daha az önemlidir.

Dayanışma	9
Barış	8
Sağduyu	5
Paylaşma	5
Dikkatlilik	4
Bilgi	4
Çalışkanlık	3
Birbirini ve farklılığı kabul etme	2
Dikkat	2
Bağışlama	2
Bağımsızlık	2
Neşe	2
Sadakat	2
Yüreklilik	2
Özkontrol	2
Özsaygı	2
İşbirliği	1
Cesaret	1

Samimiyet	1
Vatanseverlik	1

Her bir anaokulundan öğretmenler çoğunlukla aşağıda listelenen 5 değeri en önemli değerler olarak seçmişlerdir

La Petite Academy

Saygı	9
Adalet	9
Arkadaşlık	8
Sabır	7
Başkalarına yardım etme	5
İyilik	5

Angela's Kindergarten:

Saygı	28
Adalet/ dürüstlük	20
Sevgi	15
Sorumluluk	14
Arkadaşlık	13

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

Saygı	21
Adalet/ dürüstlük	16
Sevgi	15
Sorumluluk	11
Doğruluk	11

Bütün bu cevaplar da listelenen 5 değer içerisinde her üç anaokulunun da özellikle saygı ve dürüstlük değerini takdir ettiklerini göstemiştir.

Eğer bu soru ile soru 1'i kıyaslarsak (Öğretmenlerin hayatlarında hangi erdemler en önemlidir ve çocuklara hangi erdemleri aktarmak isterler) bunların aynı beş erdem olduğunu ve hatta aynı sırayla yazıldığını görebiliriz**.**

Saygı
Adalet / Dürüstlük
Sevgi
Sorumluluk
İnanç / Şükran

6. Sizin ahlaki bir değeri öğretme konusunda en başarılı yönteminiz nedir?

	Ahlaki bir değeri öğretme konusunda en başarılı yöntem
Hikayeler;	23
Açıklamalar;	7
Çocuklarla günlük konuşmalar;	27
Rol model olma yoluyla;	53
Diğer	0

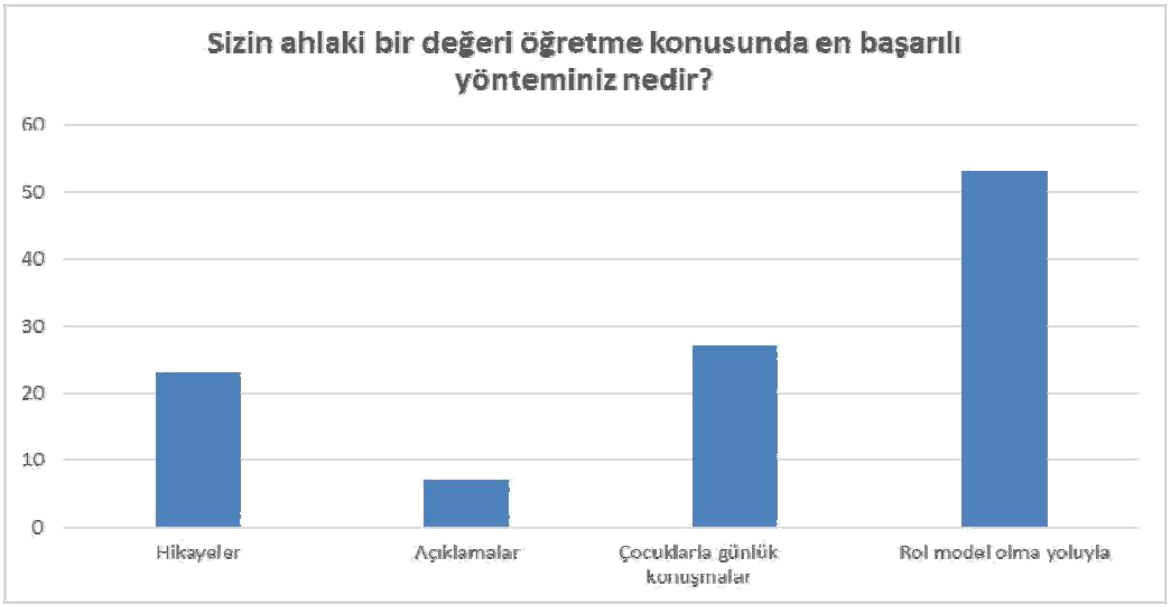

Öğretmenler şu yöntemler arasından seçim yapabileceklerdı: Hikayeler, belli bir davranış tarzının niçin doğru olduğunu açıklayarak, çocuklarla kendilerini ya da başkalarını kapsayan farklı durumlar hakkında günlük konuşmalar yaparak ve rol model olma yoluyla; ya da farklı bir yöntem anlatma (kimse bu ihtimali seçmemiştir). Öğretmenlerin değerlerin aktarılmasıyla ilgili uygun daha fazla yöntemler seçebilmeleri mümkündü.

Öğretmenlerin çoğunluğu (53) en iyi yöntemin öğretmenin, çocuğun taklit ettiği rol model olması olduğunu düşünmektedir. (Bu durumun aynısı ebeveynlere yapılan ankette de ortaya çıkmıştır).

Bazı öğretmenler çocuklara günlük konuşmaları kullanır (27), ve hikayeleri (23). Daha az sayıda öğretmen (7) çocuklara değerleri açıklar.

Her bir anaokuldan öğretmenler çocuklara değerleri aktarmanın yollarını benzer şekilde seçmişlerdir.

La Petite Academy:

	Bir ahlaki değeri aktarmanın en başarılı yöntemi
Hikayeler;	7
Açıklamalar;	0
Çocuklarla günlük konuşmalar;	7
Rol model olma yoluyla;	11

Angela's Kindergarten:

	Bir ahlaki değeri aktarmanın en başarılı yöntemi
Hikayeler;	1
Açıklamalar;	1
Çocuklarla günlük konuşmalar;	17
Rol model olma yoluyla;	25

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Bir ahlaki değeri aktarmanın en başarılı yöntemi
Hikayeler;	15
Açıklamalar;	6
Çocuklarla günlük konuşmalar;	3
Rol model olma yoluyla;	17

Öğretmenlerin yarısı (%53) kendi değerlerinin ve velilerin değerlerinin benzer olduğunu ve üçte biri (%34) ise çok benzer olduğunu cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin hiçbiri değerlerin tamamen eşit veya tamamen farklı olduğunu düşünmemektedir.

Bu sonuçları velilerle yapılan anketle karşılaştırdığımızda, daha fazla velinin kendi değerleri ile anaokulunun değerlerinin eşit veya hemen hemen eşit olduğuna ikna olduğunu görüyoruz. Bu gerçek kesinlikle ilginçtir ve projenin geri kalan kısmında gerekli dikkati göstermeye değerdir.

Her bir anaokulundan öğretmenler velilerin ve öğretmenlerin değerlerinin ne ölçüde örtüştüğünü değerlendirmiştir.

La Petite Academy:

	Veli ve öğretmenlerin değerlerinin örtüşme oranı	
Pek çok	0	= 0 %
Çok	2	= 14 %
Orta	11	= 79 %

Az	1	= 7 %
Hiç	0	= 0 %

Angela's Kindergarten:

	Veli ve öğretmenlerin değerlerinin örtüşme oranı	
Pek çok	0	= 0 %
Çok	14	= 34 %
Orta	22	= 54 %
Az	5	= 12 %
Hiç	0	= 0 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Veli ve öğretmenlerin değerlerinin örtüşme oranı	
Pek çok	0	= 0 %
Çok	10	= 33 %
Orta	18	= 60 %
Az	2	= 7 %
Hiç	0	= 0 %

7. Değerler hakkında sohbet etmeyi veli görüşmelerinize ne ölçüde dahil edersiniz?

	Öğretmenlerin velilerle iletişimde değerleri dahil etme oranı
Pek çok	20
Çok	36
Orta	22
Az	9
Hiç	0

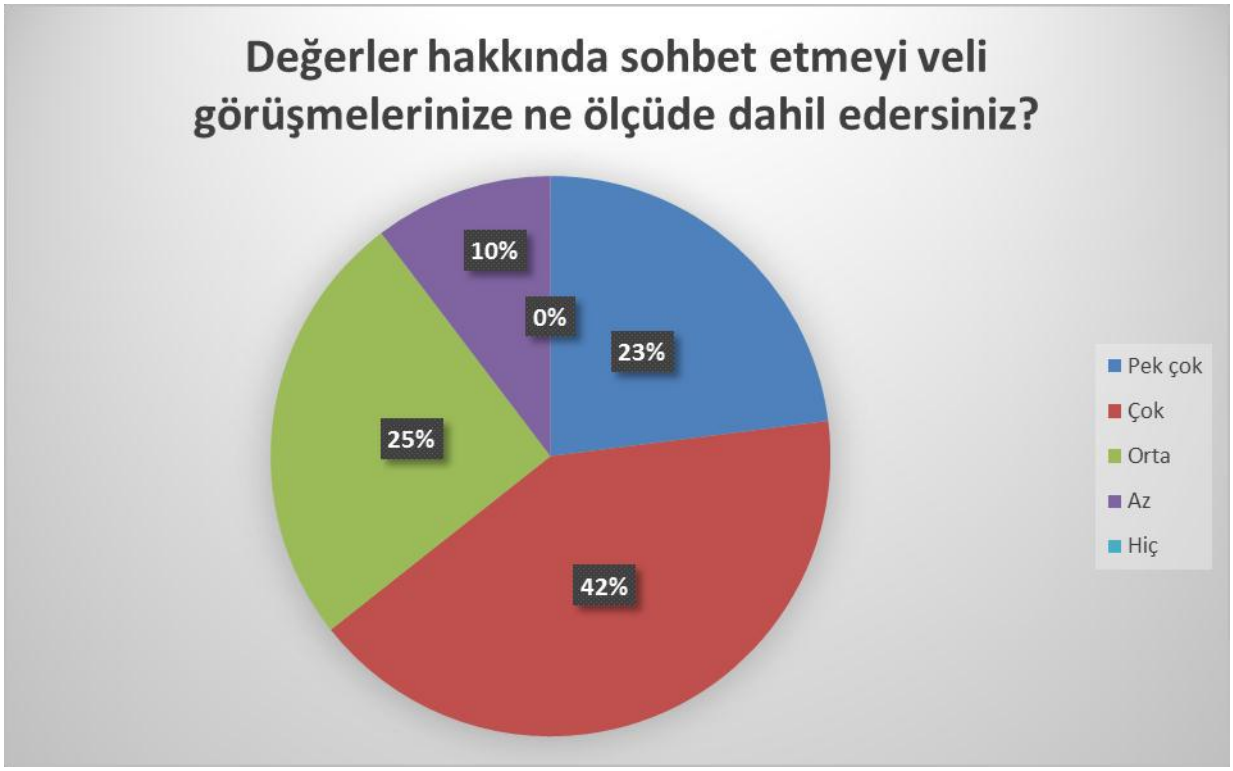

Öğretmenler velilerle konuşurken değerler hakkınnda sohbet etmeyi şu oranlarda dahil etmişlerdir. 23% oranında çok fazla, 42% çok. Değerleri hiç dahil etmeyen öğretmen hiç yoktur. Öğretmenlerin 17% si bu konuları daha az dahil etmektedir. Her bir anaokulundan öğretmenler bu soruyu benzer oranda cevaplamıştır.

La Petite Academy:

	Öğretmenlerin velilerle iletişimde değerleri dahil etme oranı	
Pek çok	1	= 6 %
Çok	7	= 47 %
Orta	7	= 47 %
Az	0	= 0 %
Hiç	0	= 0 %

Angela's Kindergarten:

	Öğretmenlerin velilerle iletişimde değerleri dahil etme oranı	
Pek çok	9	= 22 %
Çok	14	= 35 %
Orta	10	= 25 %
Az	7	= 18 %
Hiç	0	= 0 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Öğretmenlerin velilerle iletişimde değerleri dahil etme oranı
Pek çok	10 = 33 %
Çok	13 = 43 %

Orta	5 = 17 %
Az	2 = 7 %
Hiç	0 = 0 %

8.Sizin ahlaki bir değeri öğretme konusunda en başarılı yönteminiz nedir?

Öğretmenler belli değerleri çocuklara aktarmak için tam olarak neler yaptıklarını açıklamışlardır. Aynı cevapları topladık ve bazı vakaların daha detaylı açıklamasını verdik.

Bir çocukla veya çocuklarla tartışma (29)

Model olma (14)

Hikayeler (13)

Sosyal oyunlar ve drama (12)

Öğrenme (9)

Tekrar etme (7)

Dayanışma (5)

Oyuncakları paylaşma (5)

Çocuklar için ödevler (4)

Uyarma (4)

Farklılığı nasıl kabulleneceğini öğretme (3)

Resim çizme ile (3)

Çocuklarla dua ederek (3)

Çocukların sessizliği(2)

Çocukların kendi şahsi vakalarını anlatmasıyla (2)

Belirli bir değer üzerine yapılan proje ile (2)

Hep birlikte teşekkür etme ile(2)

Beklenmedik fırsatlarda tartışma (2).

Bazı somut vakalar

- Bir çocuk incindiğinde, diğer tüm çocuklar onu neşelendirmeye çalışmalı, onu kucaklamalı,ve okşamalıdır. Bu yolla çocuklar grup içinde şefkat ve iyilik göstermeye alışırlar. Bütün çocuklar karşılıklı anlayış gösterir, oyuncaklarını değişir, kavga etmez, birbirini itmez ve ısırmaz. Bu şekilde arkadaşlık ve adaletle aşina olmuş olurlar.
- Oyuncaklarını başkalarıyla paylaşmak istemeyen bir ayının hikayesini okumuştum. Hikaye oyuncakları paylaşmanın iyi olduğu ve bu yolla arkadaş edinmenin mümkün olduğunu belirterek sona ermişti. Çocuklarla bunun hakkkında konuştuk ve edinilen bu bilgiyi güçlendirmek için bir takım etkinlikler yaptık.
- 5 yaş civarındaki çocuklarla bir geziye gitmiştik. Çocuklardan biri yanına atıştırmalık yiyecekler almamıştı. Diğer çocuklar yemeklerini onunla paylaştılar. Bazı öğrenciler ona bisküvi bile ikram ettiler. Yemeği olmayan çocuk: Gelecek sefere ben de size yemeğimin birazını vereceğim. Ben de birbirimize nasıl ve ne zaman yardım etmemiz gerektiği ile ilgili bir konuşma yapmıştım.
- Çocuklara çatışmalar yaşayabileceğimizi fakat birbirimize özür dileyip arkadaş kalabilmemiz gerektiğini göstermeye çalışırım. Ör: İki çocuk kavga ederken, kavgayı başlatanı tuttum ve azarladım. Çocuk bunu ebeveynlerine anlatmış ve ertesi gün çocuğun babası anaokuluna gelip görüşmek istedi. Bu kavga hakkında konuştuk ve ben hem babasından hem çocuktan özür diledim.
- 3-5 yaş grubu çocuklar içinde kas erimesi hastalığı olan bir çocuğum vardı. Bu sebeple, el yıkama gibi belli başlı işleri yapamıyordu. Çocuklarla bu hastalık ile ilgili konuştum ve bu çocuğun hasta olduğu için diğer çocuklardan nasıl farklı olduğunu anlattım. Çocuklardan onun yanında yürürken dikkatli olmalarını istedim çünkü denge sorunu yaşıyordu. Çocuklar kendiliğinden ona ayakkabısını giydirmek, ellerini yıkamak gibi günlük işlerinde yardımcı olmaya başladılar. Buna şaşırmıştım çünkü onlardan böyle bir şey istememiştim ve bunu beklemiyordum..
- Hem olumlu hem olumsuz duygular yaratan günlük durumlar hakkında konuşuruz. Onlar ortaya çıktığı zaman tartışırız ve özellikle çocukların sebep ve sonucu

bağdaştırabilmeleri açısından bir durum veya olayın sonucu olan duygular hakkında sohbet ederiz.

- Şefkat ve yardımlaşma. Sınıfımda otizmli bir çocuğum var. Onun farklı ve sıra dışı davranışlarını garipseyip dışlamamaları için rol model olarak şefkat ve yardım göstermelerini sürekli destekledim. Şuan Öğrencim çok daha olumlu davranışlar gösteriyor ve burada çok mutlu.
- Haftanın bir günü uyguladığımız oyuncak günü ile arkadaşının oyuncağını 2 gün evinde zarar vermeden kullanıp getiriyor. Bu şekilde hem sorumluluk hem de paylaşım erdemleri kazandırılıyor.
- En sık kazandırdığım erdemin 'sorumluluk' olduğunu düşünüyorum. Evde her çocuğun ev içinde sadece ona ait ve onun sorumluluğu olan bir görev almalarını istedim ve bunları fotoğraflamalarını sonradan sergileyeceğimi belirttim. Fotoğrafları sergilediğimizde her resim diğer çocuk için çok güzel örnekler teşkil etti ve çok güzel dönütlerini aldık.
- Kurumumuzun ortak yürüttüğü 'Beraber Fındık Yeme' günü işe çocuklarımıza paylaşma ve birliktelik erdemlerini kazandırdığımızı düşünüyorum.
- Onlara değerleri öğretmek için etkinlikler yaparız. Merhamet ve sağduyuyu öğretiriz. Ağlayan çocuklara ağlama arkadaşım benim boyamı alabilirsin (merhamet, sağduyu) Yemek yedikten sonra 'Allahım Suriyelilere de ver. Onlar açlar' diye dua ettirirdim. Ekmek kırıntılarını parmaklarıyla yemelerini öğrettim (şükür, iyi niyet) Bazı etkinliklerde adalet ve saygıyı öğretirdim 'Öğretmenim arkadaşımın sırası' (adalet, Saygı)
- Güven konusunda ben yapamam diyen öğrencilerim vardı . Önemli olan kendine güvenmen, yapamam dersen tabi ki yapamazsın, yapabilirim demeyi dener misin? sözüm karşısında artık tüm öğrencilerim kendine güveniyor ve işine yapabilirim diye başlıyorSınıfımda paylaşmayı sevmeyen öğrencilerim vardı. Bu konuyla ilgili çocuklara bir hikaye okudum. Hikaye bittikten sonra hikayeyle ilgili çocuklara sorular yönelttim. Özellikle paylaşımda bulunmayan çocuklara hikayede kendilerini o kişinin yerine koyup ne hissettiklerini konuştuk. O hafta paylaşımda bulunan her çocuğa gülen yüz ☺ verdim. En çok paylaşımda bulunan çocuğa ayrıca bir ödül verildi. O zamana kadar hiç paylaşımda bulunmayan öğrencilerimin o hafta ve sonrasında paylaşımda bulunduklarını gözlemledim.
- Sınıfımda 'yardımlaşma' ile ilgili bir hikaye okuduktan sonra hikayeyi dramatize ettik. Ardından o gün içerisinde birbirine en çok yardımda bulunan paylaşımda bulunan her çocuğa bir gülen yüz vererek ödülle pekiştirdim. Ertesi gün okula

geldiklerinde çocuklar yardıma ihtiyacı olan her arkadaşına kendiliğinden yardım ediyordu. Ve en güzeli o günden bu yana çocukların sürekli söyledikleri slogan haline gelen bir cümlemiz oldu 'PAYLAŞMAK GÜZELDİR'

Öğretmenler çocuklara değerleri başarılı bir şekilde aktarmanın şu dört yöntemini sıklıkla belirtmişlerdir: Çocukla tartışma (29), model olma (14), hikayeler (13), sosyal oyunlar ve drama (12).

9. Ebeveynlerin erdemler hakkında ki farklı görüşlerini nasıl koordine edersiniz?

Ebeveynlerle kişsel tartışma, açıklama, tavsiyede bulunma (40)

Farklılığa karşılıklı saygı (17)

Erdemlerin önemiyle ilgili bilgilendirme (14)

Veli toplantısında ele alma (9)

Çocuğun kafası karışmaması için iki taraf için uygun müşterek yollar araştırma (6)

Velileri anaokulundaki konularla ilgili bilgilendirmek (4)

Görüş farklılığı bulunmuyor (3)

Her bir öğretmen ebeveynlerle ilgilenirken değerler hakkındaki farklı görüşleri nasıl koordine ettiği ile ilgili daha fazla yöntemler açıklamıştır. Birçok öğretmen (40) ebeveynlerle izahat ve tavsiyede bulunmayı da içeren kişisel tartışmayı işaret etmiştir.

Epeyce öğretmen çeşitliliğe karşılıklı saygının ve değerlerin önemi hakkında bilgi vermenin önemini vurgulamışlardır(14). Bazı öğretmenler veli toplantılarında farklı görüşleri koordine

ettiklerini (9) ve çocukların kafası karışmaması açısından her iki taraf için en uygun yolu bulmaya çalıştıklarını söylemişlerdir(6). Bazı öğretmenler ebeveynleri sık sık anaokulunda değinilen konularla ilgili bilgilendirmektedir(4). Çok az öğretmen farklı görüş olmadığını söylemiştir (3)

Her bir anaokulundan öğretmenler en yaygın koordinasyon yöntemi olarak ebeveynlerle kişisel tartışmayı vurgulamıştır:

- La petite academy: 11
- Angela's kindergarten: 22
- Gulten ve ömer ünlükahraman anaokulu: 7

Eğer bu analizi ebeveynlerle yapılan analizle karşılaştırırsak, ebeveynler de en etkili farklı görüş koordine etme yöntemi olarak öğretmenlerle kişisel tartışma yöntemini seçmişlerdir.

10. Sizce; sizin okulunuz çalışanlarının kişisel gelişimine önem veriyor mu?

Evet	66
Hayır	21

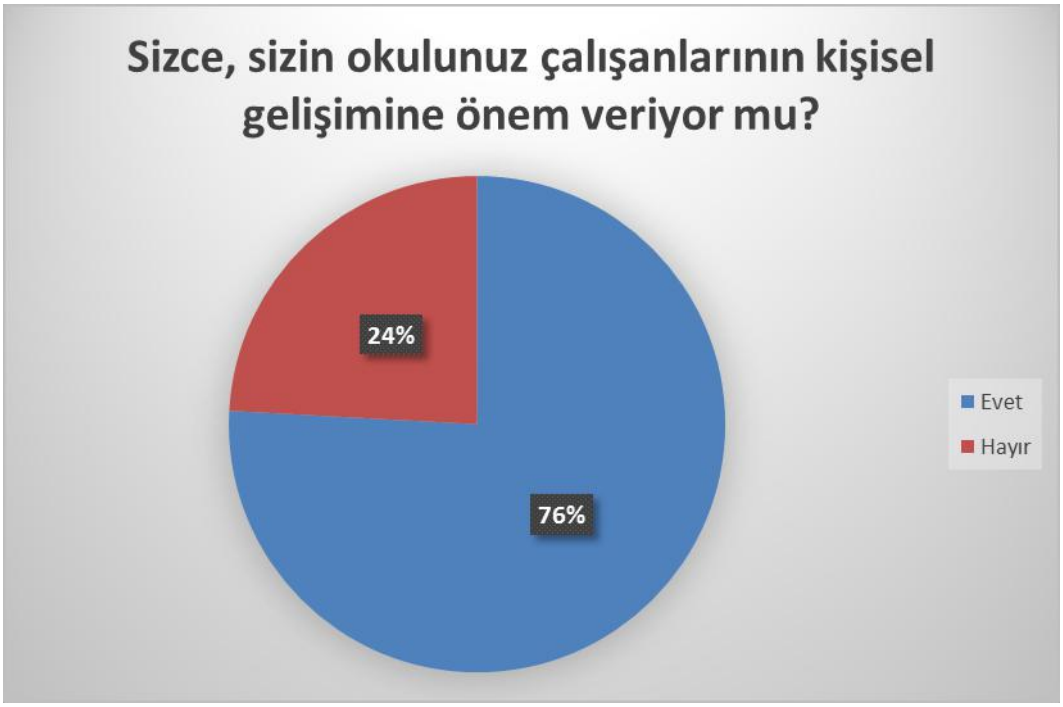

Öğretmenlerin çoğunluğu (%76) anaokullarının çalışanların kişisel gelişimine önem verdiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin %39'u kurumlarının bu soruna yeterli önemi vermediklerini düşünmektedir.

Her bir anaokulundan öğretmenler bu soruyu benzer oranlarda cevaplamışlardır:

La Petite Academy:

	Anaokulu çalışanların kişisel gelişimine önem verir
Evet	8 = 61 %
Hayır	5 = 39 %

Angela's Kindergarten:

	Anaokulu çalışanların kişisel gelişimine önem verir
Evet	32 = 80 %
Hayır	8 = 20 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Anaokulu çalışanların kişisel gelişimine önem verir
Evet	24 = 88 %
Hayır	3 = 12 %

11. Kurumunuz çalışanlarının kişisel gelişimine nasıl önem veriyor? Birkaç kelime ile tarif edin.

a. Çalışanların kişisel gelişimine önem verir ve teşvik eder (14)
b. Farklı eğitim türleri (12)
c. Kişisel tartışma (11)
d. Hafta sonlarını birlikte geçirmek (6)
e. Literatür okuma (6)
f. Saygı, adalet ve anlayışa önem (5)
g. Şahsi fikirler ve farklılığa saygı duyma(4)
h. Kutsal hizmet (3)
i. Kurum bireysel olanlara değil ortak değerlere önem verir (3)
j. Durumlar hakkında konuşma ve iyi çözümler araştırma (3)
k. Doğum günlerini beraber kutlama (2)
l. Müfredat (1)
m. Öğretmen toplantılarında konular (1)
n. Manevi saatler (1)
o. Önemli tatilllerden önce serbest günler (1)
p. Anaokulu dışında gayriresmi toplantılar (1)
q. Takım çalışması (1)
r. İncitmeyecek olumlu geri bildirimler (1)

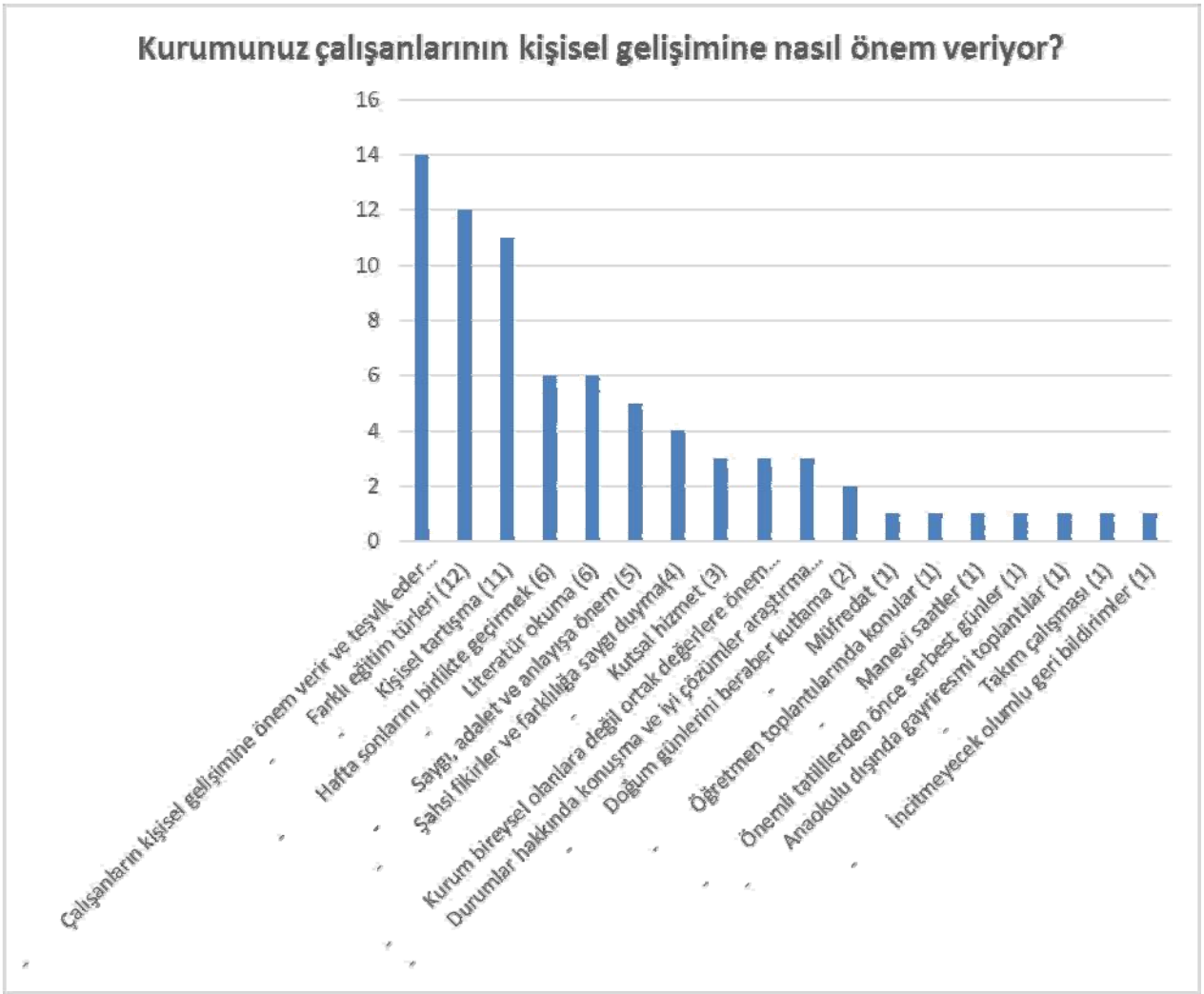

Her öğretmen bu soruya birden fazla cevap verebiliyordu.

En sık gelen cevaplar : Çalışanların kişisel gelişimini teşvik etme (14), farklı eğitim formları (12), ve kişisel tartışma (11).

12. Anaokulunuzda öğretmeye çalıştığınız tüm değerler yazılı mıdır?

Evet	47
Hayır	37
Bilmiyorum	3

Anaokulunun yazılı değerleri olmadığında, öğretmenler çocuklara kendi kişisel değerlerini aktarmaktadır. Eğer değerler yazılı formdaysa, öğretmenler once anaokulunun değerlerini kendi değerleri olarak kabul etmelidir, ancak ondan sonra bu değerleri çocuklara otantik bir şekilde aktarabilir.

Öğretmenlerin yarısından fazlası (54%) anaokullarının yazılı değerleri bulunduğu, 43 %'ü ise bulunmadığı cevabını vermişlerdir. Bazı öğretmenler ise bu durumu bilmedikleri yönünde cevap vermişlerdir. Her bir anaokulundan öğretmenler bu soruya çok benzer oranlarda cevaplar vermişlerdir.

La Petite Academy:

	Anaokulunuzda uğrunda çaba gösterdiğiniz tüm değerler yazılı mıdır?
Evet	7 = 50 %
Hayır	5 = 36 %
Bilmiyorum	2 = 14 %

Angela's Kindergarten:

	Anaokulunuzda uğrunda çaba gösterdiğiniz tüm değerler yazılı mıdır?	
Evet	19	= 59 %
Hayır	13	= 41 %
Bilmiyorum	0	= 0 %

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Anaokulunuzda uğrunda çaba gösterdiğiniz tüm değerler yazılı mıdır?	
Evet	16	= 53 %
Hayır	14	= 47 %
Bilmiyorum	0	= 0 %

13. Okulda birlikte çalıştığınız ekibiniz ile (okul öncesi öğretmeni ve yardımcısı) aynı değerler için çabaladığınızı düşünüyor musunuz?

	Okul öncesi öğretmeni ve yardımcısı aynı değerlere sahiptir.
Pek çok	26
Çok	47
Orta	11
Biraz	2
Hiç	1

Öğretmenlerin 54%'ü ekiplerinin (öğretmen ve yardımcı) hemen hemen aynı değerlere sahip olduğunu söylemiştir. 30% aynı değerlere sahiptir. Öğretmenlerin 13%'ü farklı görüşlerle karşılaşmaktadır. Her bir anaokulundan öğretmenler bu soruyu çok benzer oranlarda cevaplamışlardır:

La Petite Academy:

	Anaokulu öğretmeni ve yardımcısı aynı değerlere sahiptir
Pek çok	2 = 13 %
Çok	8 = 53 %
Orta	5 =34 %
Biraz	0 = 0 %
Hiç	0 = 0 %

Angela's Kindergarten:

	Anaokulu öğretmeni ve yardımcısı aynı değerlere sahiptir	
Pek çok	11	= 28 %
Çok	25	= 62 %
Orta	1	= 2.5 %
Biraz	2	= 5 %
Hiç	1	= 2.5%

Gulten Ve Ömer Ünlükahraman Anaokulu:

	Anaokulu öğretmeni ve yardımcısı aynı değerlere sahiptir	
Pek çok	12	= 40%
Çok	13	= 43%
Orta	5	= 17%
Biraz	0	= 0%
Hiç	0	= 0%

Okul öncesi öğretmenleri anketlerinin analizleri aşağıdaki bulguları önermektedir.

- *Okul öncesi öğretmenleri değerleri önemli bulmaktadır ve onları derinleştirmeyi istemektedir.*
- *Öğretmenler şu değerleri önemli görmektedir: Saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk, ve din.*
- *Öğretmenler eğitim çalışmalarına değerleri de dahil etmektedir fakat bunlar genellikle planlı değildir.*
- *Öğretmenler çocuklara şu değerleri aktarmaları gerektiğini düşünmektedir : saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk, ve minnettarlık. Bu değerler onların şahsi erdemleriyle örtüşmektedir.*
- *Öğretmenler değerleri aktarmanın en iyi yolunun rol model olmak olduğunu düşünmektedir. Bu yöntem veliler tarafından da vuruglanmıştır. Diğer başarılı yöntemler çocukla tartışmak, hikayeler, sosyal oyunlar ve dramalardır.*
- *Öğretmenler velilerle değerler hakkında sık sık konuşmaktadır. Eğer farklı görüşleri varsa, velilerle konuşarak bu sorunu çözmeye çalışırlar. Bu yöntem veliler tarafından da en başarılı yöntem olarak farzedilir..*
- *Anaokullarının 54% si yazılı değerlere sahiptir ve 76% sı öğretmenlerinin kişisel gelişimine önem verir.*
- *Öğretmenlerin ve yardımcılarının 84 % ü benzer veya neredeyse benzer değerlere sahiptir.*

Okul öncesi öğretmenleri aralarında özellikle saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk, şükran ve din vb. (anaokullarından bir tanesi Katoliktir) bulunan değerleri çok önemli görmektedir. Öğretmenler okul öncesi çocuklarla çalışırken değerleri işlerine dahil etmeyi denerler ama bu genelde planlı değildir *ki bu çalışmanın hazırlıksız olduğu ve matematik, doğa, sanat vb. alanlarda olduğu gibi hazırlıklı yapılmadığı anlamına gelir. Bu nedenle anaokulu müfredat programlarında çok sayıda olası faaliyetlerin açıklamaları dahil ederek onlara çalışmaları için daha iyi koşullar sunmalıdır. Okul öncesi çocukların öğretmenleri de kendi üniversite eğitimi boyunca çok daha fazla eğitim almaları gerekmektedir. Öğrenciler en az bir (tercihen daha fazla) etik dersi emrinde olmalıdır. Kurslar yeterli pratik ve somut konuları içermelidir ve sadece seçmeli değil, zorunlu olmalıdır.*

Eğitimlerini tamamlayan anaokulu öğretmenlerine etik öğretmek için onlara yardımcı olacak kısa eğitim kursları, online kurslar ve diğer yöntemler sunulmalıdır. Öğretmenlerin kişisel gelişimini geliştirmek için bir ihtimal de anaokulu yönetiminin çalışanları ile düzenli bir şekilde gerçekleştireceği yıllık röportajlardır.

7 OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA DEĞER GELİŞİMİ İÇİN ÖNERİLER

7.1 ANAOKULLARINDA DEĞERLER EĞİTİMİ SWOT ANALİZİ

Bu analiz okul öncesi çocuklarının değerler eğitimini etkileyen/ etkileyebilecek iç ve dış faktörlerle ilgli bilgiler sunmaktadır. Değerler eğitiminin güçlü ve zayıf yönlerinin iç analizi ve dış fırsat ve tehditlerinin analizini içermektedir.

Güçlü Yönler

Çocuklarda değerler eğitiminde anaokullarına avantaj sağlayan faktörler şunlardır:

Okul öncesi çocukları birçok değeri anlayabilir ve bu değerleri özellikle ebeveynlerini ve anaokulu öğretmenlerini rol model olarak gözlemleyerek kabul ederler. Bu nedenle, okul öncesi çocuklarına örneklerle, tartışma ve hikayelerle mümkün olduğu kadar fazla değeri aktarmanın sayısız ihtimalleri bulunmaktadır.

Okul Öncesi çocukların ebeveynleri çocuklarında değerlerin geliştirilmesine önem vermektedir. Bazı ebeveynler çocukları için birer model olduklarının farkındadır ve çocuklarına yardım etmek için uygun eğitimleri almaya hazırdır. Ebeveynler iş yoğunluğu ve ailevi yüklerinden dolayı, özellikle çevrimiçi eğitim, literatür ve diğer uygun yollarla eğitime tabi tutulmalıdır.

Okul öncesi öğretmenleri iyi derecede çekirdek eğitime sahiptir ve değerler alanında da bilgilerini geliştirmek istemektedirler. Ek eğitimler ile kişisel gelişimlerini sürdürmeye hazırdırlar ve literatür onların değerler eğitimine katkıda bulunabilir.

Okul öncesi müfredatları değerlerin önemini vurgulamakta ve bunların bazılarını etkinliklerde olmasa bile hedef ve ilkelerde açığa vurmaktadır. Politika yapıcıların anaokulu öğretmenlerine yardımcı olabilecek etkinlikleri müfredata dahil etme ihtimalleri bulunmaktadır.

Zayıf Yönler

Okul öncesi çocuklarda değerler eğitiminin geliştirilmesi konusunda zararlı olabilecek faktörler şunlardır:

Ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocuklarına değerler eğitimini nasıl aktaracaklarını bilmemektedirler ve uygun eğitimi almak için zamanları bile yoktur çünkü yeterli vakitleri yoktur ve bu tür eğitimler utanca neden olmaktadır.

Okul öncesi öğretmenleri üniversite eğitimlerinde etik, ahlak, ve değerlerle ilgili yeterli eğitim almamışlardır. Üniversiteler onlara matematik, dil, sanat, doğa, hareket/spor, toplum vb gibi çeşitli alanlarda çok sayıda pedagojik ve didaktik dersler sunarken, etik ve değerler ile ilgili dersler nadirdir ve zorunlu dersler değillerdir.

Anaokulları müfredatları okul öncesi çocuklar arasında değerler geliştirmeye yardımcı olabilecek yeterli somut etkinliker sunmamaktadır. Matematik, dil, doğa, toplum vb alanlarda müfredat pek çok olası etkinliklerden bahsederken etik ve / veya değerler alanında bu durum söz konusu değildir.

Fırsatlar

Anaokulların beklemesi ve tepki vermesi gereken elverişli dış durumlar şunlardır:

Çağdaş bilişim teknolojisi etiğin elektronik öğrenimine imkan sağlar ve böylece ebeveynler ve okul öncesi öğretmenlerinin, elektronik eğitimleri için bir fırsat sunmaktadır. Online kurslar, basılı kitaplar, elektronik kitapçıklar ile bilgiyi yaymak mümkündür.

Sloven anaokulları dünyanın en gelişmiş anaokulları arasındadır ve devlet ve / veya yerel topluluklar her zaman okul tesisleri, ekipman, çalışanlar ve anaokullarının diğer unsurlarına yatırım yapmışlardır. Slovenya Cumhuriyetinin, kendi personelinin eğitimine de yatırım yapmaya başlaması ve değerler eğitimini desteklemeye başlaması da mümkündür.

Bazı üniversiteler okul öncesi eğitim bölümü öğrencilerini çoğunluğu seçmeli dersler yoluyla olsa da etik, ahlak, değerler, sürdürülebilir kalkınma vb konularla halihazırda tanıştırmaktadır. **Etik ile ilgili yeni zorunlu dersleri programlara dahil etmek ve**

böylece geleceğin anaokulu öğretmenlerini değerler hakkında daha fazla bilgi ile donatmak için hala birçok olasılık vardır.

Tehditler

Anaokullarında değer eğitimi üzerinde olumsuz etkileri olabilecek elverişsiz siyasi, ekonomik, sosyal, teknolojik ve yasal durumlar:

Hükümetlerin üniversitelerde **ek dersler için mali ödenekleri azaltması ihtimal dahilindedir ve** bu durum üniversitelerin okul öncesi öğretmenlerine yönelik eğitim programlarına etik ile ilgili yeni zorunlu dersler koymalarını önleyebilir**.**

Üniversite eğitim programları hızlı bir şekilde değiştirilemez bu sebeple ilk okul öncesi öğretmenlerinin etik dersleri ile tanışmasının birkaç yıl alması tehlikesi vardır.

Ayrıca anaokulu müfredatları da hızla değiştirilemez ve anaokullarının aktif olarak işbirliği yapabilmesi ve gerekli değişiklikleri etkileyebilmesi için yeterli güce sahip olup olmadığı sorgulanabilir. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler alanındaki etkinliklerin açıklamalarına ulaşmaları birkaç yıl sürebilir

7.2 DAHA FAZLA GELİŞİM İÇİN ÖNERİLER

İlgili yazarların görüşlerine göre çocuklar birçok değeri anlayabilirler.
Araştırma çalışması çocukların ahlaki gelişiminin okul öncesi dönemde başladığını ve bu nedenle bu döneme daha çok dikkat etmek gerektiğini göstermektedir. Piaget, Kohlberg, Montessori, JARC, Kroflič, Johansson, Peterson, Siegal, Wainman, Kopnina ve diğer birçok araştırmacı oldukça küçük yaştaki çocuklara diğer çocukların işine saygı duymayı, sabırla beklemeyi, belli durumlarda geri çekilmeyi öğretmenin mümkün olduğunu ve disiplinin gerekli olduğunu iddia etmektedir. Onlar, çocukların neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlattığımızda, başkalarına önem vermelerini, paylaşmayı, başkalarını incitmemeyi teşvik ettiğimizde ve onlara nazik ve arkadaş canlısı olmayı, başkalarını oyuna dahil etmeyi, doğruyu söylemeyi, doğanın farkında olmayı öğrettiğimizde bunu anlayacaklarını ifade etmektedirler. Bütün bunları okul öncesi dönemde öğrenen çocuklar bunları hatırlayacak ve büyüdüğünde de kullanabilecektir. Çocukların eğitiminde en önemli yere sahip olan ebeveyn ve anaokullarının değerler gibi bu kadar önemli bir konuyu plansız bir çalışma olarak yürütmeleri oldukça üzücü bir durumdur. Eğer ebeveyn ve anaokulları çocuklarının bir eğitim-öğretim yılında geliştirmeleri gereken beş veya on değerler listesi ve bunları nasıl yapacaklarının planını hazırlasalar, bu durum ahlaki eğitimin daha planlı olmasını ve çocukların daha çok değerlerle tanışıp daha fazla değeri kabul etmelerine yardımcı olacaktır.

Okul Öncesi öğretmenleri okul öncesi çocuklarında ahlaki gelişimi icra etmek için daha iyi desteğe ihtiyaç duymaktadır . Öğretmenler eğer değerlerle ve bu değerleri çocuklara aktarmaın yolları ile tanışabilirlerse, özellikle diğer insanlara ilgi gösterme, sorumluluk, dürüstlük, adil olma, cesaret, adalet, insan ve/veya çocuk hakları, (demokratik olma, çocuklara aktif rol verme), insanlara karşı saygı (aynı zamanda değerlerin çeşitliliğine saygı), merhamet (destekleyici ve kabul edici olma), barış, yaratıcılık, toplumun gelenekleri, ve iyi iletişim gibi değerleri çocuklara aktarabileceklerdir. Öğretmenlerin daha üniversite eğitimlerinde bu konuyu öğrenmeleri gerekir ve ayrıca literatür ve etik konularda kısa süreli dersler ile tanışmış olmalıdırlar. Okul öncesi eğitim bölümü öğrencilerinin ders programı etik, ahlak, değerler, sürdürülebilir kalkınma ile ilgili daha fazla ders içermelidir ve bunlardan en az biri zorunlu olmalıdır. Şuan görevde olan okul öncesi öğretmenleri okul öncesi çocuklarına değerleri nasıl aktaracakları ile ilgili eğitimden geçirilmelidirler çünkü pek çoğu çocuğun ahlaki gelişimi hakkında daha önce hiçbir ders görmemiştir. Ancak bu şekilde literatürde ve etik kurallarda tarif edilen okul

öncesi öğretmeni görüntüsü ile, her öğretmenin kişisel değerleri arasındaki mevcut farklılıkları azaltmak mümkün olacaktır.

Anaokulları müfredatları ve / veya programları okul öncesi öğretmenlerine küçük çocuklarda değerlerin gelişimi hakkında fikirler sunacak daha somut faaliyetleri içermelidir. Yukarıda açıklanan müfredatlar, dil, sanat, toplum, doğa, matematik vb gibi farklı alanlardaki amaçları, ilkeleri ve faaliyetleri ihtiva eder. Bazı amaçlar, ilkeler ve faaliyetler (bunlar sık değildir) ayrıca bazı değerleri içerir. Ayrıca müfredatta bahsedilen değerlerin veliler ve okul öncesi öğretmenlerinin değerleri ile uyumlu oldukları ile ilgili hiçbir kanıt da yoktur. Müfredatlar, okul öncesi öğretmenlerinin farklı alanlardaki faaliyetlerinde ahlaki gelişimi dahil etmesini beklemektedir ancak etik alanında herhangi bir üniversite eğitimi almamış olan bu insanlardan (özellikle göreve yeni başlayanlardan) bunu beklemek zordur. Bu nedenle ebeveynler ve öğretmenlere ahlaki eğitimi çocuklarına aktarmak için yardımcı olabilecek etkinlik vakaları bulunan bir kitapçık ürettik. Bu el kitabının, daha fazla iyi uygulama örnekleri ile tamamlanması gerekmektedir.

Ebeveynler okul öncesi yaştaki çocuklara değerleri aktaran en önemli faktör olduğu konusunda bilgilendirilmelidir. Bu nedenle eğitim / öğretim sadece öğretmenler için değil ebeveynler için de gereklidir. Literatür araştırmasında belirtildiği gibi bazı ülkeler okul öncesi çocukların aileleri için okullar temin etmektedir. Ancak, bunlar çok sayıda değildir ve çoğunluğu çocuk (örneğin agresif çocuk) ile ilgili sorunları olan ebeveynlere yardımcı olmak için açılmıştır. Ebeveynlerin okul öncesi çocuklarını değerlerle nasıl tanıştıracağını anlatan pek fazla literatur, planlı ve sistematik eğitim yoktur. Ebeveyn okulları, kısa ve çevrimiçi eğitimler ve değerlerin nasıl aktarılacağını gösteren somut örnekleri bulunan literatür faydalı olabilir. Elbette örneklerin ebeveynlerin uygun gördüğü şekilde kullanılıp kullanılmayacağını belirtmek gereklidir. Somut açıklamalar değerlerin nasıl öğretileceği ile ilgili fikirler verecektir. Projemiz ebeveynlere yardımcı olabilecek iki çıktı içermektedir: Uygulama açıklamaları bulunan bir kitapçık ve çevrimiçi eğitim. Benzer ve farklı fikirlerle devam etmek gereklidir.

Değerlerin farkında olan ebeveynler çocuklarının sistematik bir ahlaki eğitim alması yönünde inisiyatif almalıdır. Yukarıdaki literatür araştırması ebeveynlerin çocuklarına aktarmak istedikleri bir dizi değerlerden bahsetmektedir: Neyin doğru neyin yanlış olduğu,neyin gerçek neyin yalan olduğunu, neyin iyi neyin kötü olduğunu, zarar vermenin ne demek olduğunu, adaletsizlik, özellikle büyüklere karşı nazik ve saygılı olma, itaatkar olma, kardeşlerine karşı ilgili olma, yardımsever olma, cömert olma (ör: kardeşleri ve oyun arkadaşlarıyla yiyecek ve oyuncağını paylaşması), sorumluluk, işbirliği, arkadaşlık, güvenirlilik, bağımsızlık, sıkı çalışma,

özgüven, azim, akıllılık, hayal gücü, hırs, sağlıklı yaşam tarsi, spor, dini konular, tutumluluk/biriktirme vb. Çocuklara bu değerlerin hepsini öğreterek başlamak zaruri değildir. Ebeveynlerin çoğunluğu için önemli görülen değerleri listelemek ve evde ve okulda onşarı okul öncesi çocuklarına aktarmaya başlamak mümkündür. Fakat yine de ebeveynler bu değerlerin daha sistematik bir şekilde öğretilmesini temin etmelidir.

Değerlerin okul öncesi çocuklara aktarılması gerektiği bilgisi okul öncesi eğitimden sorumlu olan kamu sektörü çalışanlarına da gönderilmesi gerekmektedir. Etik, ahlak ve değerler alanı her ülkenin en zorlu görevleri arasındadır çünkü değerlerin önceliği hakkında görüşler çok farklıdır. Değerler seçimler sırasında siyasi partilerin popüler bir temasıdır ama özellikle böylesine önemli bir belgeyi ulusal bir müfredat olarak kabul etmek gerekliyse onlar genelde unutulmaktadır. Ancak, müfredatlar değişir veya değiştirilmesi gerekir; belgelerin takviyelerini onaylamak da mümkündür. Slovenya uzun bir süredir müfredat değişikliği konusunu tartışmaktadır bu nedenle Eğitim Bakanlığı'nın, parlamento üyelerinin ve müfredat değişimini etkileyebilecek diğer kişilerin bu değişiklikleri takdim etmesini tavsiye etmek elzemdir.

Bu proje kapsamında yapılan deneysel araştırmalar veliler ve okul öncesi öğretmenlerine yönelik ulusal düzeyde değerleri araştırma için temel olarak kullanılabilecek anketler geliştirmiştir. Böyle bir araştırma, çocukların ebeveyn ve okul öncesi öğretmenleriyle ilgili çocuklara hangi değerlerin aktarılması gerektiğini ortaya çıkarabilecektir. Bulgular, okul öncesi çocuklarına yönelik yeni müfredat için bir temel olarak hizmet verebilir.

8 SONUÇLAR

Bu araştırma ‘Okul öncesi çocukları için etik değerler’ isimli Erasmus+ projesinin ilk çıktısıdır. **Bu araştırma, projedeki şu gelecek çalışmalar için temel teşkil edecektir**:

- Okul öncesi öğrencilerin öğretmenleri ve velileri için bir dizi etkinlikler içerecek ve onlara çocuklarını etik konularla tanıştırmaya yardımcı olacak bir el kitapçığı.
- Etik konuları içeren ve bu konuların anaokulu öğretmenlerinin eğitim programlarına dahil edilmesi ve/ veya okul öncesi öğretmenlerine eğitim olarak sunulması gerektiğini teklif eden en az 3 kursun detaylı öğretim programı
- Bir öğretmen eğitimi kursu üretilecek ve video formunda takdim edilecektir.

Araştırmanın ilk bölümü **okul öncesi eğitimdeki değerler ile ilgili çağdaş literatürün eleştirel bir değerlendirilmesini içerir** ve insanların ancak değerlere saygı duyup onların farkında olursa uyum ve barış içinde yaşayabileceğini öne süren birkaç bilim adamınından alıntı yapar. Değerler nesilden nesile aktarılır ve okul öncesi çağındaki çocuklar bu değerleri iki ana kaynaktan alır: Aileleri ve anaokulları…

Çalışmanın bu bölümü bütünsel ve ektileşimli gelenekler üzerine daha çok araştırma yürütmenin, çocukların, eğitimcilerin ve beveynlerin fikirlerini dahil etmenin, bağlam ve kültürün etkisi ve çocukların ilişkileri ve deneyimlerini vurgulamanın gerekli olduğunu önermektedir. Bu önerileri kendi projemizde de yerine getirmeye çalıştık.

Proje ebeveynler üzerinde çok fazla çalışma ve/ veya zaman ayırma niyetinde değildi, fakat hem teorik hem de uygulamalı araştırmamız ebeveynlerin o kadar çok önemli olduğunu ve çocuklar ve anaokulları üzerinde o kadar büyük etkisi olduğunu gösterdi ki onları okul öncesi eğitimin üçüncü önemli katılımcısı olarak projeye dahil etmeye karar verdik. Farklı yazarlar ebeveynlerin sıcaklığının, cesaretlendirmesinin, hevesliliğin önemini vurgulamıştır; ebeveynler çocuklara nasıl davranılması gerektiğini ve demokratik tutumları öğreten modeller oalrak tanımlanmıştır. Ebeveynlerin öfke, saldırganlık, bencillik, muhalefet gibi problemli davranışları destekleyebileceğinden veya azaltabileceğinden bahsedilmiştir. Bazı yazarlar ayrıca **ayrılmış ebeveynlerin çocuklarının ahlaki sorulara maruz kalmak ve ahlaki durumlarla uğraşmaya eğitilmek için daha az fırsatlara** sahip olduğunu ifade etmiştir.

Oldukça fazla sayıda yazar sadece ebeveynlerin önemini açıklamakla kalmamış ayrıca onların ahlaki inançlarını nasıl aktarabileceğinden bahsetmiştir. (Ebeveynler ahlaki inançlarını fıkralarla, kendi davranış tarzlarının niçin doğru olduğunu açıklayarak, ya da aile üyeleri arasında kendilerini ya da başkalarını kapsayan farklı durumlar hakkında günlük konuşmalar ve yorumlarla aktarabilir). Fakat, ebeveyn okulları veya diğer tür veli yetiştirme yöntemlerinden bahseden yazar sayısı çok değildir. Bizim projemiz sadece öğretmenler için eğitim geliştirmekle kalmayıp anaokulunda öğrencileri olan ebeveynler için ebeveyn okulları önerisinde bulunacaktır.

Birkaç yazar ebeveynler ve eğitimciler arasındaki ortaklığın okul öncesi çocuklarının bütünsel gelişimleri için çok önemli olduğunu iddia etmiştir. Eğer ebeveynler ve öğretmenler işbirliği yaparsa, çocuklar daha iyi öğrenme sonuçları elde eder , daha az davranış problemlerine ve daha çok özdeğerlendirme becerisine sahip olur, kendilerini okulda iyi ve güvende hisseder ve sosyal ilişkilerini geliştirirler. Biz bu soruyu hem ebeveynlerin hem de öğretmenlerin deneysel araştırmasına dahil ettik ve ebeveynlerin adil bir oranda güven ve işbirliği gösterdiklerini gördük. Aslında ebeveynler kendilerinin ve anaokulunun değerlerinin neredeyse aynı olduğunu düşünmekte fakat anaokulu öğretmenleri bu konuda fazla ikna olmuş değillerdir.

Araştırmanın ikinci bölümü üç anaokulu müfredatının analiz ve karşılaştırılmasını içermektedir: Sloven, Türk Ulusal Müfredatı ve Montesori Programı. Müfredatın genel ilkeler ve hedeflerden oluştuğunu ve sonra farklı çalışma alanlarını (spor, dil eğitimi, sanat, toplum, bilim, matematik ve diğerleri gibi) ve bu alanların her biri için bir dizi etkinlik sağladığını öğrendik. Bu etkinlikler aslında anaokulu öğretmenlerinin nasıl öğretmesi gerektiğinin açıklamalarıdır ve öğretmenlere büyük yardımcıdır çünkü öğretmenlerin çalışmalarını önceden planlamasına imkan vermektedir.

Birkaç ilgili yazar, ör: Nowak-Fabrykowski, Wainman vb. anaokulu öğretmenlerinin ne öğretmesi gerektiğini araştırmış ve okul öncesi çocuklara aktarılması gereken bir dizi değer önermiştir. Bu açıklamaların bizim projemiz için özel önemi vardır çünkü projenin ilerdeki çalışmaları açısından özellikle de okul öncesi çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri için bir dizi etkinlikler içerecek ve çocuklarını etik konularla tanıştırmasına yardım edecek olan el kitapçığı için temel teşkil eder,

Birçok bilim adamı okul öncesi yıllarda çocukların gelişimi için anaokulu öğretmenlerin önemli bir rol oynadğını iddia etmektedir. Brock (2012) uygulayıcıların bakış açılarından okul öncesi öğretmen profesyonelliğinin bir modelini oluşturmak için çalıştı. Bir grup erken yaş eğitimcilerinin araştırması tarafından oluşturulan tipoloji profesyonelliğin yedi boyutunu içerir: 1) bilgi, 2) nitelikler, eğitim ve mesleki gelişim, 3) beceriler, 4) özerklik, 5) değerler 6)

etik ve 7) ödüller. Bazı yazarlar okul öncesi öğretmenlerinin kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak ve anaokullarında ahlaki eğitimin nasıl verileceğini gösterecek olan etik dersleri alması gerektiğini tavsiye etmişlerdir. Thompson (2011) okul öncesi eğitimi yüksekokul / üniversitelerinin anaokullarında ahlaki eğitimin nasıl öğretileceği ile ilgili dersler sunması gerektiğini önermektedir. Öğretmenler hem değerleri öğretmede kendi yenilikçi metodlarını dahil etmek için müfredatı tasarlarken söz sahibi olmalı hem de hangi değerlerin aktarılması gerektiği ile ilgili ebeveynlerle tartışması gerekmektedir. Bu, özellikle öğretmenlerin bilgi, özellik, eğitim ve mesleki gelişim, değerler ve etik değerlerine vurgu yapmakta olan bu projeyi etkilemiştir.

Araştırma müfredatta bahsedilen değerleri analiz etmiş ve üç müfredatta bahsedilen değerlerin oldukça farklı olduğunu saptamıştır. Tüm müfredatlarda ortak görülen değerler sadece bağımsızlık, sorumluluk, ve kibarlıktır. Bu, ebeveynlerin ve öğretmenlerin ana değerleri konusunda çok farklılık bulunmadığını gösteren deneysel araştırmamızın bulgularıyla zıtlık içerisindedir. Bu farklılıkların neden var olduğunu araştırmak bizim araştırmamızın sınırları dışındadır fakat bu analiz müfredata konulan değerleri karşılaştırıp onları ebeveyn ve öğretmenlerin istekleri ile kıyaslamak için fırsat sunar

Her üç müfredat da anaokulu öğretmenlerinden bahseder. Sloven ulusal müfredatı öğretmenlerin model olması, teşvik edici, nazik, olumlu, çocuklara saygı duyan, problemleri çözebilen olmasını ister. Bir Montesori öğretmeninin değerleri özellikle sabır, mizah, acele etmeden çalışma, anlayış, çocuklara saygı, teşvik edici olma, problem çözebilme, nazik olma, memnun, samimi, açık, net, kararlı olmakdır. Türk müfredatı özellikle anaokulu öğretmenlerinin çocuklara baskı uygulayıp incitmemesi ve onlara saygı duyup, destek , rehberlik ve yardım sunması gerektiğinden bahseder. Bizim deneysel araştırmamızda öğretmenlerin değerleri bir dereceye kadar müfredatta bahsedilen bu değerlerden farklıdır. Bizim öğretmenlerimiz saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk ve dini önemli bulmaktadır. Çocuklara şu değerleri aktarmaları gerekmektedir: saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk ve minnettarlık.

Birçok yazar **anaokulu öğretmenlerinin eğitiminin önemini** vurguladığından dolayı, biz katılımcı ülkelerdeki anaokulu öğretmenlerine verilen okul öncesi eğitim programlarını araştırdık. Konsept, resmi yapı ve içeriğe göre iki sloven ve Türk programları karşılaştırılabilir. Bu programlar eğitim bilimlerine içerisindedir, 3-4 yıl sürelidir, çalışmanın sonunda öğrenci 180 kredi toplar. Montesori programı bir üniversite lisans programı değildir, eğitim bilimlerine dahildir, dersler kredi sistemine göre değerlendirilmez fakat program

Sloven ve Türk programlarından çok daha kısadır. Kıyaslanan programların hepsi pedagoji, piskoloji, didaktik, müzik, ulusal dil, edebiyat, bilim, spor, sosyal çevre, teknoloji, ve matematik derslerini içerir. Her üç program uygulamalı çalışma da içerir. Türk programı yabancı diller, çocuk sağlığı, Sloven programlarından daha fazla araştırma metodları, etkili iletişim, ve ebeveyn eğitimini içine alır. Montesori programı da pedagoji, pskoloji, didaktik, ulusal dil, bilim, spor, sosyal çevre, teknoloji ve matematik konularını içerir. Montesori programı ayrıca ebeveyn ve öğretmenler arasındaki ilişkilerle ilgili bir ders içerir. Türk ve Montesori programları yönetim ile ilgili bazı dersler içerirken iki Sloven programı içermez. Montesori programı çevreyi tasarlama ve hazırlama ile ilgili bir ders içerirken diğerleri içermez. Montesori programının özelliği çocukların gözlemlenmesi ve çevresi ve veli ve öğretmenler arasındaki ilişkiler ile ilgili derslerdir. Tüm dört program daha uzun veya daha kısa yazılı bir çalışmayla (diploma, seminer, araştırma projesi) sona erer. Fakat, Maribor Üniversitesinin programı hariç (burada bu ders seçmelidir yani her sene açılmayabilir ve öğrencilerin tümü tarafından seçilmeyebilir) dört programdan hiç biri okul öncesi çocuklar için etik kursları içermemektedir. Bu da okul öncesi eğitim üniversite öğrencilerinin etik ve/ veya değerler ile tanışmadığı anlamına gelmektedir. Öğretmenlere etik ile ilgili bilgi verilmediği için anaokulu müfredatının öğretmenlerden çocukların eğitiminde etik konuları işlemesini beklemesi imkansızdır. Aslında, anaokulu müfredatı ümkansız birşey beklemektedir: Etik eğitimi almamış ve etik etkinlikler ile ilgili detaylı tanımlara sahip olmayan anaokulu öğretmeninin çocuklarla günlük çalışmasında değerler eğitimini işlemesi. Eğer bu durumu ör. matematik, dil, sanat, doğa vb. alanlarla kıyaslarsak anaokulu öğretmenleri önce üniversitede bu derslerin eğitimini alır, sonra anaokulu müfredatındaki bir dizi etkinliklerden faydalanırlar .

Araştırmanın deneysel kısmı çocuklarla röportaj (anaokulu öğretmenleri tarafından) ve anaokulu öğretmenleri ve velilere dağıtılan anketlerden oluşur. Okul öncesi eğitimin üç ana katılımcısından alınan fikirlerin analizi ve karşılaştırması bize onların etikten ne anladığı ile ilgili içgörü vermeli ve her bir katılımcı anaokulundaki etik eğitime neler dahil edilmesi gerektiği ile ilgili somut fikirler vermelidir.

Çocuklarla röportajlar okul öncesi çocukların paylaşma, işbirliği, anlaşma, iyi davranma, nezaket, yardım, dikkat, kibarlık, saygı gibi bir dizi değerleri anladığını ve hatta sürdürülebilir gelişmenin bazı temel kuralları ile aşina olduklarını göstermiştir. Bu bulgular literatürdeki görüşleri onaylamaktadır.

Ebeveyn anketleri ebeveynlerin çocuklara aktarılması gereken değerler hakkında ne düşündüklerini : hangi değerleri en önemli buldukları, anaokulunda çocuklarına hangi

değerler verilmesi gerektiği, okul öncesi döneminin değerler eğitimi için uygun bir dönem olup olmadığı ve /veya çocukların değerleri kabul edip etmeyeceği, okul öncesi çağındaki çocuklara değerleri aktarmada hangi yöntemler en iyidir, ve velilerin ahlaki eğitim ile ilgili anaokuluyla işbirliği yapıp yapamayacağı,- ailenin ve anaokulunun değerlerinin benzer olup olmadığı gibi konuları araştırmayı amaçlamıştır. Ebeveynlerin, okul öncesi çağdaki bir çocuğun etik değerler eğitimini idrak ettiğini ve değerleri anladığına inandığını ortaya çıkardık. Ebeveynler şu değerleri önemli bulmaktadır: sorumluluk, nezaket ve saygı, neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlama, doğruluk ve özgüven. Ebeveynler anaokullarından şu değerleri çocuklarına aktarmasını istemektedir: nezaket ve saygı, başkalarına yardım, işbirliği, sorumluluk, dostluk, neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlama, ve çocuğun hayal gücünü geliştirmek. Çocuklara değerleri aktarmada birkaç etkili yöntemin üzerinde durmuşlardır, en etkili olanı yetişkinlerin rol model olması ve çocuklarla farklı durumları içeren günlük konuşmalardır. Ebeveynlerin çocuğun eğitiminde yardımcı olmak ve işbirliği yapmak ve değerler ve eğitim hakkındaki ayrılıkları çözmek için anaokulu öğretmenleri ile kişisel tartışmalar yapmaya ihtiyacı vardır. Ebeveynlerin çoğunluğu anaokulu tarafından verilen değerleri desteklemektedir.

Anketler **anaokulu öğretmenlerinin** değerleri ile ilgili bir bakış edinmek amacıyla tasarlanmıştır. Oldukça kapsamlı idi ve 14 soru içermekteydi. İlk soru grubu anaokulu öğretmenlerinin hayatındaki değerlerden bahseder: Hangisi en önemlidir ve o değerlerini geliştirmeye yatırım yapmaya ne kadar hazırdır. İkinci soru grubu, okul öncesi çocuklarına aktarılması gereken değerler ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini ilgilendirmektedir: Eğitim çalışmaları sırasında öğretmenler öğrencilere değerleri ne ölçüde aktarır, eğer bu planlıysa, o hangi değerleri çocuklara aktarmak ister ve bunu hangi yolla yapar.

Üçüncü soru grubu öğretmenlerin velilerle işbirliğiyle ilgilidir: Öğretmen ve velilerin değerleri eşit midir, öğretmenler velilerle değerleri tartışıyor mu ve değerlerle ilgili farklı görüşleri velilerle nasıl koordine edior?

Dördüncü soru grubu anaokulunun değerlerine değinir. Anaokulları anaokulu öğretmenlerinin kişisel gelişimine katkıda bulunuyor mu, hangi şekilde bulunuyor , değerler ayrıca yazılı mıdır?

Okul öncesi öğretmenlerinin değerleri önemli bulduğunu ve bu değerleri geliştirmek istediklerini keşfettik. Öğretmenler şu değerleri önemli bulmaktadır: saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk, ve din. Öğretmenler eğitim çalışmalarına değerleri de dahil etmekte fakat bunlar genellikle planlı değildir. Öğretmenler çocuklara şu değerleri aktarmaları gerektiğini düşünmektedir: saygı, dürüstlük, sevgi, sorumluluk ve minnettarlık. Öğretmenler değerleri

akratmanın en iyi yönteminin rol model olmak olduğunu düşünmektedir. Bu yöntem ebeveynler tarafından da dile getirilmiştir. Öğretmenler genellikle velilerle değerler hakkında konuşurlar. Eğer farklı görüşlere sahip iseler, ebeveynlerle konuşarak bu durumu çözmeye çalışırlar. Bu yöntem ebeveynler tarafından da en etkili yöntem olarak kabul edilmektedir. Anaokullarının 54%'ü yazılı değerleri vardır ve 76%'sı öğretmenlerinin kişisel gelişimine önem vermektedir

Araştırma Çalışmasında Etiğe Saygı

Çocuklarla, okul öncesi öğretmenler ve veliler ile görüşmeler sırasında öğretmen ve velileri araştırmanın amaçları hakkında ve araştırma yöntemleri konusunda bilgilendirdik. Okul öncesi öğretmenleri baskı olmadan cevap verdiler ve işbirliğinden çekilme hakları bulunmaktaydı. Anaokullarındaki ebeveynler yazılı olarak ve veli toplantıları sırasında çalışma hakkında bilgilendirildi. Ebeveynlerin çocuklarının röportajlarda işbirliği yapmasını reddetme imkanları vardı. Ayrıca çocuklarının video eğitimi için kamera kaydının yapılmasını reddetme hakları vardı. Ebeveynler çocuklarının video kaydının yapılmasına izin vermiştir

KAYNAKÇA

Abant İzzet Baysal University (2016) *Ders Öğretim Planı*. Dostopno na http://bologna.ibu.edu.tr/CourseDetail.aspx?lang=tr-TR&opID=336&pmID=3893&mid=183140&DersID=1589&dersKodu=109004462006 [19. 5. 2016].

Acevedo, G.A., Ellison, C.G.,Yilmaz, M. (2013) Religion and Child-rearing Values in Turkey, *Journal of Family Issues*, vol. 20 (10), pp. 1-29.

Afat, N. (2013) Cocuklarda Ustun Zekânin Yordayici Olarak Ebeveyn Tutumlari, *Hasan Ali Yucel Egitim Fakultesi Dergisi,* vol. 20 (2013-1), pp. 155-168.

Alpoge, G. (2011) *Okul oncesinde değer eğitimi*, İstanbul, Bilgi Yayınevi.

Angelin vrtec (2004) *Program Montessori vrtca*. Dostopno na: http://ursulinke.rkc.si/javno/gradiva/program%20montessori%20vrtca%20-%20angelin%20vrtec.pdf [29. 8. 2015].

Anupama, K.C. (2010) *Early childhood education and care partnership in Finland*, Harvard, University Press.

Arslan, E. (2010) Analysis of communication skill and interpersonal problem solving in preschool trainees – suggests education in problem solving, *Social behavior and personality,* vol. 38 (4), pp. 523-530.

Aydin, M.Z., Akyol Gurler, S. (2012) *Okulda Degerler Egitimi,* Ankara, Nobel Publication.

Brock, A. (2012) Building a model of early years professionalism from practitioners' perspectives, *Journal of Early Childhood Research*, vol. 11 (1), pp. 27-44.

Broström, S. (2012) Children's participation in research, *International Journal of Early Years Education*, vol. 20 (3), pp. 257-269.

Camodeca, M., Taraschi, E. (2015) Like Father, Like Son? The Link Between Parents'

Moral Disengagement and Children's Externalizing Behaviors, *Merrill-Palmer Quarterly*, vol. 61 (1), pp. 173–191.

Cavalletti, S. (2008) *Moralno oblikovanje v Otrokove verske zmožnost: Opis izkušnje s tri- do šestletnimi otroki,* Ljubljana, Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo, pp. 140–146.

Craig, M. (2009) *A study of the role of mıddle school administrators in the successful implemantation of character education programs* (Doctoral dissertation) Available ProQuest Dissertations Theses database.

De Leon, M. P. E. (2012) Methods and Practices of Urban Filipino Parents in Promoting Mabuting Asal among Preschool Children, *Social science diliman*, vol. 8 (2), pp. 41-66.

Devjak, T. (2005) *Poglavja iz teorije vzgoje za naravoslovce in vzgojitelje ter vzgojiteljice predšolskih otrok,* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Dinc, B. (2011) *Okuloncesi Donemde Degerler Egitiminin Yeri ve Onemi.* (Editor: Arzu Arikan), Okuloncesi Donemde Degerler Egitimi, Eskisehir, Anadolu Universitesi Web-Ofset Tesisi, pp. 149-164.

Dokuz eylül university (2016). Dostopno na www.deu.edu.tr; http://www.deu.edu.tr/ders-katalog/2015-2016/eng/boluum_1095_eng.html. [19. 5. 2016].

Dumčienė, A., Šukienė, D.(2014) From cooperation of parents and educators towards empowering partnership, *Education physical training sport*, vol. 3 (94), pp. 16–24.

Erzincan University (2016) *Information Package*. Dostopno na http://derspaketleri.erzincan.edu.tr/getDersInfo.aspx?program=303&year=2014&mufredatId=175244&dersId=23478 [19. 5. 2016].

Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., Prior M. R., Kehoe1, C. (2010) Tuning in to Kids: improving emotion socialization practices in parents of preschool children – findings from a community trial, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, vol. 51 (12), pp. 1342–1350.

Harcourt, D., Mazzoni, V. (2012) Standpoints on quality: Listening to children in Verona, *Australasian Journal of Early Childhood, vol. 37 (2), pp. 19-26.*

Hokeleki, H. (2011) *Ailede, Okulda ve Toplumda Degerler Psikolojisi ve Egitimi,* Istanbul, Timas Publication.

Hoffman, M. L. (2000) *Empathy and Moral Development: Implications for Caring and Justice,* Cambridge U.K., Cambridge University Press.

Hreinsdottir, A.M., Davidsdottir, S. (2012) Deliberative Democratic Evaluation in Preschools, *Scandinavian Journal of Educational Research*, vol. 56 (5), pp. 519–537.

Jarc, M. (2014) Najpomembnejša so prva leta, *Vzgoja*, vol. XVI/4, 64, pp. 14–15.

Johansson, E., Cobb-Moore, C., Lunn-Brownlee, J., Ailwood, J., Walker, S., Boulton-Lewis, G. (2014) Children's perspectives on values and rules in Australian early education, *Australasian Journal of Early Childhood,* vol.39 (2), pp. 12-20.

Kierfeld, F., Ise, E., Hanisch, C., Görtz-Dorten, A., Döpfner, M. (2013) Effectiveness of telephone-assisted parent-administered behavioural family intervention for preschool children with externalizing problem behaviour: a randomized controlled trial, *Eur Child Adolesc Psychiatry*, vol. 22, pp. 553–56.

Kohlberg, L. (1978) The Moral atmosphere of the school in Scharf, P. (ed.) *Reading in moral education*, Minneapolis, Winston Press.

Kopnina, H. (2013) An Exploratory Case Study of Dutch Children's Attitudes Toward Consumption: Implications for Environmental Education, *The Journal of Environmental Education,* vol. 44 (2), pp. 128-144.

Kovačič-Peršin, P. (2013) *Vzgoja za svetovni etos v šoli v Svetovni etos: globalno in lokalno,* Grosuplje, Partner graf.

Kroflič, R. (1997) *Avtoriteta v vzgoji,* Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče.

Kroflič, R. (1997) *Med poslušnostjo in odgovornostjo: procesno-razvojni model moralne vzgoje,* Ljubljana: Vija.

Kurikulum za vrtce (1999) Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf [29. 8. 2015].

Malti, T., Eisenberg, N., Kim, H., Buchmann, M. (2013) Developmental Trajectories of Sympathy, Moral Emotion Attributions, and Moral Reasoning: The Role of Parental Support, *Social Development*, vol 22 (4), pp. 773–793.

Marentič Požarnik, B. (2000) *Psihologija učenja in pouka,* Ljubljana, DZS.

Marmara University (2016) *Lifelong Learning Programme*. Dostopno na http://llp.marmara.edu.tr/course.aspx?zs=1&mod=1&kultur=en-US&program=14&did=54861&mid=53490&pmid=3089&mufredatTurId=932001&organizasyonId=16 [19. 5. 2016].

Mart University (2016) *Course information*. Dostopno na http://ebs.comu.edu.tr/Ders_Bilgileri.aspx?dno=283692&bno=1033&bot=1549 [19. 5. 2016].

Mayıs University (2016) *Ders Öğretim Planı.* Dostopno na http://ebs.omu.edu.tr/ebs/ders.php?dil=tr&zs=1&mod=1&program=2651&did=123406&mid=288185&pmid=4049 [19. 5. 2016].

Mersin University (2016) *Ders Bilgileri*. Dostopno na http://oibs.mersin.edu.tr/bologna/?id=/course&program=96&sinif=4&sb_id=153116 [19. 5. 2016].

Montessori, M. (2011) Povezovanje v družbene skupine v *Srkajoči um,* Ljubljana, Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje, versko dejavnost in kulturo, 249–258.

Montessori, M. (2011) Družbeni razvoj v *Srkajoči um*, Ljubljana, Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje, versko dejavnost in kulturo, pp. 239–248.

Montessori Inštitut (2013) *Program vrtca Montessori.* Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/Program_montessori.pdf [29. 8. 2015].

Nesliturk, S. (2014) Effects of mother attitude on the values of children of 6 years old, *International Journal of Academic Research Part B*; vol. 6 (3), pp. 95-100.

Nowak□Fabrykowski, K. (2010) Moving from ethical awareness to deeper understanding and practice: kindergarten teachers' experience with developing caring dispositions in children, *Early Child Development and Care*, vol. 180 (4), pp. 441-452.

Ojala, M., Talts, L. (2007) Preschool Achievement in Finland and Estonia: Cross-cultural comparison between the cities of Helsinki and Tallinn, *Scandinavian Journal of Educational Research,* vol. 51 (2) pp. 205–221.

Öztürk, S. (2010) The Opinions of Preschool Teachers about Ethical Principles, *Educational Sciences: Theory & Practice,* vol. 10 (1), pp. 393-418.

Pesken Akca, R. (2012) *Ana- Babalarin Cocuk Yetistirmede Asiri Koruyucu Olmalari.* Akademik Bakis Dergisi.

Peterson, C.C., Siegal, M. (2002) Mindreading and moral awareness in popular and rejected preschoolers, *British Journal of Developmental Psychology,* vol. 20, pp. 205–224.

Priporočila o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta osnovne šole (2008), *Educa*, vol. 17 (5/6), pp. 71-91.

Roopnarine, J. L., Krishnakumar, A., Metindogan, A. in Evans, M. (2006) Links Between Parenting Styles, Parent-Child Academic Interaction, Parent-School Interaction, and Early Academic Skills and Social Behaviors in Young Children of English-Speaking Caribbean Immigrants, *Early Childhood Research Quarterly*, vol. 21, pp. 238–252.

Şad, S. N., & Gürbüztürk, O. (2013) Primary school students' parents' level of involvement into their children's education, *Educational Sciences: Theory & Practice*, vol. 13 (2), pp. 1006–1011.

Sandberg, A., Vuorinen, T. (2008) Preschool–home cooperation in change, *International Journal of Early Years Education,* vol. 16 (2), pp. 151–161.

Sengun, M. (2013) Anne-baba Tutumuna Gore Lise Ogrencilerinin Ahlâki Olgunluk Duzeyleri, *Hitit Universitesi Ilahiyat Fakultesi Dergisi,* vol. 12 (23), pp. 203-215.

Schultz, B., Coombs Richardson, R., Barber, C.R., Wilcox, D. (2011) A Preschool Pilot Study of Connecting with Others: Lessons for Teaching Social and Emotional Competence, *Early*
Early Childhood Educ J , vol. 39, pp. 143–148.

Sinop University (2016) *Bilgipaketi.* Dostopno na http://bilgipaketi.sinop.edu.tr/formlar/egitim/okul/oop415_19_2_tr-TR.html [19. 5. 2016].

Sıtkı Koçman University (2016) *Course Catalogue*. Dostopno na http://ects.mu.edu.tr/tr/program/106 [19. 5. 2016].

Šter, J. (1994) *Kaj je moralno?* Ljubljana, Davean d.o.o.

Thompson, M. (2011) Developing moral values in children: observations from a preschool, *Ife PsychologIA*, vol. 19 (2), pp. 394-411.

Tirri, K., Husu, J. (2000) Uncovering a relational epistemology of ethical dilemmas in early childhood education. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, New Orleans, LA, April 24-28, 2000.

Tomasello, M., Vaish, A. (2012) Origins of Human Cooperation and Morality, *Annual Review of Psychology,* vol. 64, pp. 231-255.

Tulviste, T. (2013) Socialization values of mothers and fathers: does the child's age matter? *Trames*, vol. 17 (67/62), pp. 129-140.

Turnšek, N., Rožič A. (2010) Images of children in Europe – a comparative survey of characteristics desired in children. *Journal of contemporary educational studies, vol. 2, pp. 202-223.*

Turški predšolski načrt za otroke (2006) Dostopno na http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf [25. 6. 2016].

Uludağ University (2016) *Ders Ögretim Plani*. Dostopno na http://onerimerkezi.uludag.edu.tr/Bologna/dereceler/dt/33/dl/tr/b/3/p/32/drs/503080 [19. 5. 2016].

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta (2010) *Predšolska vzgoja*. Dostopno na https://www.pef.uni-lj.si/246.html [19. 5. 2016].

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta (2014) *Predšolska vzgoja*. Dostopno na http://www.pef.um.si/205/predsolska+vzgoja [19. 5. 2016].

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta (2011) *Predšolska vzgoja*. Dostopno na http://www.pef.upr.si/izobrazevanje/dodiplomski_studij_1%20_stopnje/predsolska_vzgoja_(vs)/do_2015-2016/2011011416091382/#sthash.EZ2ax8GZ.dpuf [19. 5. 2016].

Vukasović, A. (1993) *Etika, moral, osobnost: moralni odgoj u teoriji i praksi odgajanja,* Zagreb, Školska knjiga.

Wainman, B., Johnsson, E., Boulton-Lewis, G., Walker, S., Brownlee, J., Cobb, C., Whiteford, C. (2012) Young children's beliefs about including others in their play: Social and moral reasoning about inclusion and exclusion, *Australasian Journal of Early Childhood*, vol. 37 (3), pp. 137-146.

White, F. A., & Matawie, K. M. (2004) Parental morality and family processes as predictors of adolescent morality, *Journal of Child and Family Studies, vol. 13*, 219–233.

Wyatt, J. M., & Carlo, G. (2002) *What will my parents think? Relations among adolescents' expected parental reactions, prosocial moral reasoning, and prosocial and antisocial behaviors,* Lincoln: University of Nebraska, Faculty Publications, Department of Psychology, Paper 3.

Zellman, G.L., Perlman, M., Karam, R. (2014) How Moroccan mothers and fathers view child development and their role in their children's education, *International Journal of Early Years Education, v*ol. 22 (2), pp. 197–209.

Yıldız Technical University (2016) *Ders İçerikleri*. Dostopno na

http://www.iol.yildiz.edu.tr/okuloncesi/egitim/4/Ders-%C4%B0%C3%A7erikleri/47 [19. 5. 2016].

Žorž, B. (2012) Celostnost v vzgoji vrednot v: *Vzgoja za vrednote*, Koper, Ognjišče, pp. 30–36.

EKLER

Ek A: Çocuklar İle Röportaj Soruları

Çocukların kendisine ilişkin sorular

1. İki çocuk oyuncak arabayı kullanmak için tartışıyor? Sen olsan bu problemi nasıl çözerdin? **2**. Başkalarının kendini iyi hissetmesi için ne yapabilirsin?
3. Hangi güzel sözleri biliyorsun? Bunları nasıl kullanacağını biliyor musun?
4. Sence arkadaşların seni seviyor mu? Neden?

Anaokulu ilişkileri hakkında sorular

5.Anaokulun da neyi seversin? Neyi sevdiğini açıklayabilir misin? (ilişkiler hakkında nesneler hakkında değil)
6. Doğru ve yanlış olan durumlar hakkında öğretmeninle ve ailenle konuşur musun? Ne hakkında konuşursun?
7. Senin anaokulunun kuralları var mı? Neden kuralları var? 3 tanesini söyleyiniz

Çevre ilişkileri hakkında sorular

8. İnsanlar doğaya zarar verirler mi? Cevabı evet ise nasıl zarar verirler?
9. İnsanlar doğaya önem verirler mi? Doğaya nasıl önem verileceğini biliyor musun?
10. Dünya da ki bazı çocuklar her gün yemek yiyemiyor? Onlara yardım etmek için nelerden vazgeçebilirsin ne yapabilirsin?
11. Oyuncağını bağışlar mısın (hediye edebilir misin? Birine verir misin? Hiç bunu yaptın mı (hiç oyuncağını bağışladın mı)?

Ek B: Ebeveyn Anketleri

1. Çocuklarınızı yetiştirirken hangi erdemlere vurgu yaparsınız? 5 erdemi daire içine alınız ve 1'den 5'e sıralayınız (1 en önemli)

Doğru nedir?
Yanlış nedir?
İyi nedir? Kötü nedir?
Nezaket ve saygı
İtaat
Başkalarıyla ilgilenmek
Başkalarına yardım
Cömertlik
Sorumluluk
İşbirliği
Dostluk
Doğruluk
Bağımsızlık
Sıkı çalışma
Özgüven
Kararlılık
Akıllılık
Hayal gücünü geliştirme
Hırslı olmak
Sağlıklı Yaşam tarzı
Spor
Dindarlık
Tutumlu olmak
Dış görünüş

2. Aşağıdaki erdemlerden hangisini çocuğunuzun anaokulunda öğrenmesini bekliyorsunuz?(Öğrenmesini beklediğiniz erdemleri işaretleyiniz.)

Doğru nedir?
Yanlış nedir?
İyi nedir? Kötü nedir?
Nezaket ve saygı
İtaat
Başkalarıyla ilgilenmek
Başkalarına yardım
Cömertlik
Sorumluluk
İşbirliği
Dostluk
Doğruluk
Bağımsızlık
Sıkı çalışma
Özgüven
Kararlılık
Akıllılık
Hayal gücünü geliştirme
Hırslı olmak
Sağlıklı Yaşam tarzı
Spor
Dindarlık
Tutumlu olmak
Dış görünüş

3.Sizce çocuğunuz ona erdemleri öğretirken sizi anlıyor mu?

Evet
Kısmen
Hayır

4. Ahlaki değerleri çocuğunuza öğretmenin en iyi yolu sizce nedir? (Lütfen daire içine alın veya altını çizin.)

Hikâyeler;
Belirli bir davranış kalıbının neden doğru olduğunu açıklamak;

Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;
Bir rol model olma yoluyla;
Diğer (lütfen belirtiniz)

5. Çocuğunuzun ahlaki değerlerini geliştirme konusunda anaokulu ile hangi şekillerde işbirliği yaparsınız? Lütfen yazınız.

6.Sizin erdemleriniz ile anaokulunun erdemlerinin benzer olduğunu düşünüyor musunuz?

Tamamen
Neredeyse tamamen
Orta derecede
Çok değil
Hayır

7.Bu farklılıkları nasıl koordine edersiniz?

Ek C: Okul Öncesi Öğretmenleri Anketleri

1. Aşağıda ki erdemlerden sizin için en önemli olan 5 tanesinin altını çiziniz ve sizin için önem sırasına göre sıralayınız. 1'den 5'e kadar (1 en önemli olan)

Dürüstlük
Cesaret,
Adalet,
Saygı,
Güven,
İnanç /
din,
Sorumluluk,
Sadakat,
Hoşgörü,
Karşılıklı
anlayış,
Dostluk,
Şefkat,
Bilgelik,
Bilgi,
Sağduyu,
Doğruluk,
Dikkat,
Sevgi,
Dayanışma,
Sabır,
Şükran,
Yardım
bağışlama,
Kısıtlama,
Dikkatlilik,
Barış,
Şefkat,
Yaratıcılık,
İletişim.

2. Erdemlerinizi artırmak için adım atmaya ne kadar isteklisiniz?

Hiç
Biraz
Orta
Çok
Pek
Çok

3. Sizin için önemli olan erdemleri çocuklara sizce ne ölçüde yansıtıyorsunuz?

Pek
Çok
Çok
Orta
Biraz
Hiç

4. Bu ne ölçüde planlanmaktadır?

Pek
Çok
Çok
Orta
Biraz
Hiç

5. Okul öncesi eğitimde hangi erdemleri çocuklara vermek istiyorsunuz? 5 tanesini yazınız.

6. Sizin ahlaki bir değeri öğretme konusunda en başarılı yönteminiz nedir? (Lütfen daire içine alın veya altını çizin.)
Hikayeler;
Belirli bir davranış kalıbının neden doğru olduğunu açıklamak;
Çocuklarla kendileri veya başkaları hakkında farklı durumları içeren günlük görüşmeler;
Bir rol model olma yoluyla;
Diğer (lütfen belirtiniz)
7. Sizce, sizin ve ebeveynlerin erdemleri ne ölçüde örtüşüyor?
Pek
Çok
Çok
Orta
Biraz
Hiç
8. Erdemler hakkında sohbet etmeyi veli görüşmelerinize ne ölçüde dahil edersiniz?
Pek
Çok
Çok
Orta
Biraz
Hiç
9. Çocuklara belirli bir erdemi kazandırdığınız en başarılı örneğiniz nedir? (Ayrıntılı olarak açıklayınız)

10. Velilerin erdemler hakkında ki farklı görüşlerini nasıl koordine edersiniz?

11. Sizce; sizin okulunuz çalışanlarının kişisel gelişimine önem veriyor mu?

12. Eğer cevabınız Evet ise; Kurumunuz çalışanlarının kişisel gelişimine ne ölçüde önem veriyor? Birkaç kelime ile tarif edin.

13. Okulunuzda öğretmeye çalıştığınız tüm erdemler müfredat dahilinde midir?

14. Okulda birlikte çalıştığınız ekibiniz ile (okulöncesi öğretmeni ve asistan) aynı erdemler için çabaladığınızı düşünüyor musunuz?

Ek D

Ljubljana Üniversitesi, Montesori Enstitüsü ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Okul Öncesi Eğitim Programları.

1 Unıverza V Marıboru, Vısokošolskı Program Predšolska Vzgoja

http://www.pef.um.si/205/predsolska+vzgoja

Visokošolski strokovni študijski program 1. stopnje Predšolska vzgoja

Pridobljen strokovni naziv: **diplomirana vzgojiteljica/diplomirani vzgojitelj predšolskih otrok,** študij traja 3 leta oziroma 6 semestrov in se zaključi z diplomo. V času študija študenti pridobijo 180 ECTS.

Študijski program predvideva praktično usposabljanje v vseh treh letnikih. Obseg praktičnega usposabljanja znaša 660 ur oziroma 22 ECTS.

V okviru dodiplomskega študijskega programa Predšolska vzgoja bodo študentke in študenti pridobili naslednje splošne kompetence:

- sposobnost analize in sinteze ter predvidevanja rešitev ter posledic,
- sposobnost uporabe znanj v praksi,
- razvoj kritične in samokritične presoje,
- spretnosti komuniciranja in delovanja v timu,
- iniciativnost v procesu vseživljenjskega učenja,
- senzibilnost za okolje, kulturno in narodno identiteto,
- načrtovanje in izvajanje dejavnosti,
- razumevanje posameznika, njegovih vrednot in vrednostnih sistemov.

Tabela 1: Število in poimenska navedba učnih enot

Štev.	**Učni predmeti**	**ECTS**
	1. SEMESTER	
1	Osnove metodologije pedagoškega raziskovanja	4
2	Teorija vzgoje	3
3	Predšolska pedagogika	7

4	Motorika otroka	5
5	Razvojna psihologija	6
6	Vokalno-instrumentalni praktikum I	3
7	Praktično usposabljanje 1	2
		Sk. 30
	2. SEMESTER	
8	Didaktika	3
9	Slovenski jezik	5
10	Začetno naravoslovje	7
11	Vokalno- instrumentalni praktikum II	5
12	Pedagoška psihologija	3
13	Mladinska književnost	5
14	Praktično usposabljanje 2	2
		Sk. 30
3. SEMESTER		
15	Didaktika gibalno športne vzgoje	7
16	Didaktika spoznavanja naravnega okolja	7
17	Didaktika glasbene vzgoje	7
18	Didaktika plesne vzgoje	7
19	Praktično usposabljanje 3	2
		Sk. 30
4. SEMESTER		
20	Specialna pedagogika	5
21	Motorični praktikum	3
22	Didaktika uvajanja v družbeno okolje	7
23	Didaktika jezikovne vzgoje	7

24	Elementarni likovno pedagoški praktikum	3
25	Praktično usposabljanje 4	1
26	Praktično usposabljanje 5	4
		Sk. 30
5. SEMESTER		
27	Lutkovno-gledališka vzgoja	7

28	Didaktika tehnične vzgoje	4
29	Didaktika likovnih dejavnosti	7
30	Izbirni predmet - predmet iz sklopa I	4
31	Izbirni predmet - predmet iz sklopa II	4
32	Izbirni predmet - predmet iz sklopa III	3
33	Praktično usposabljanje 6	1
		Sk. 30
6. SEMESTER		
34	Didaktika matematike	5
35	Sociologija družine in predšolskega otroka	3
36	Izbirni predmet - predmet iz sklopa II	4
37	Izbirni predmet - predmet iz sklopa III	3
38	Praktično usposabljanje 7	1
39	Praktično usposabljanje 8	7
40	Diplomsko delo	7
		Sk. 30
IZBIRNI PREDMETNI SKLOP I (notranje izbirni predmeti - predmeti stroke)		
1	Uporabni psihohološki prijemi v predšolskem izobraževanju	4
2	Metodologija kvalitativnega in kvantitativnega pedagoškega raziskovanja	4
3	Otroška igra in navezanost	4
4	Otroci s posebnimi potrebami in gibalna terapija	4
5	Vzgojni koncepti v teoriji in praksi	4
6	Senzomotorika	4
7	Slovenska govorna besedila	4
8	Knjižna vzgoja	4

9	Dejavniki uspešnega poučevanja	4
10	Moralna vzgoja in etika	4
	IZBIRNI PREDMETNI SKLOP II (notranje izbirni predmeti **-** predmetne didaktike**)**	
1	Jezikovne dejavnosti v vrtcu	4
2	Šport v doživljajski vzgoji	4
3	Plesna dramatizacija v vrtcu	4
4	Likovno izražanje in proctor	4
5	Glasbene dejavnosti v vrtcu	4
6	Igra in raziskovanje v naravnem okolju	4
7	Vloga odraslega pri otrokovem uvajanju v družbeno okolje	4
	IZBIRNI PREDMETNI SKLOP III (zunanji izbirni predmeti**)**	
1	Poučevanje angleščine na predšolski stopnji	3
2	Učenje matematike skozi igro	3
3	Pedagoška komunikacija in partnerstvo med vrtcem, šolo in družino	3
4	Timsko delo v vrtcu in v šoli	3
5	Priprava in izvedba lutkovnega projekta – predstave	3
6	Govorne in jezikovne motnje pri otrocih	3
7	Interpretacija mladinskih književnih besedil	3
8	Instrumentalna igra – Orffova glasbila	3
9	Motorično nadarjeni otroci	3
10	Likovne dejavnosti v muzeju in galeriji	3

Izbirni predmeti izbirnih sklopov št. I (notranje izbirni predmeti – predmeti stroke) in III (zunanji izbirni predmeti) se bodo izvajali, če se bo prijavilo najmanj 15 študentov, izbirni predmeti izbirnega sklopa II (notranje izbirni predmeti – predmetne didaktike) se bodo izvajali, če se bo prijavilo najmanj 10 študentov. V primeru manjšega števila študentov od predlaganega, se bodo pri vseh izbirnih sklopih izbirni predmeti izvajali v obliki konzultacij.

2 Univerza v Ljubljani, Predšolska vzgoja

https://www.pef.uni-lj.si/246.html

Temeljni cilj programa je usposobiti študentke in študente za kakovostno vzgojno delo z mlajšimi otroki - predšolskimi in otroki v prvem razredu devetletne osnovne šole (Zakon o osnovni šoli, 1996) ter za sodelovanje z njihovimi starši, sodelavci in drugimi strokovnjaki.

Študenti predšolske vzgoje se v procesu izobraževanja seznanijo z različnimi pojmovanji otroštva in vzgoje ter pridobijo osnovna teoretična in praktična znanja iz posameznih področij dejavnosti v vrtcu (Kurikulum za vrtce, 1999). Diplomanti programa morajo znati komunicirati z otroki in odraslimi ter biti sposobni načrtovati, izvajati in kritično analizirati vzgojno delo. Izbirni predmeti programa spodbujajo študente, da se bolj poglobljeno usposobijo za tista področja dela v vrtcih, za katera imajo poseben interes in sposobnosti. Pomemben cilj študija je pridobitev temeljnih in široko transfernih znanj, ki bodo diplomantom omogočala, da si v procesu vseživljenjskega učenja sami iščejo vire in načine za pridobitev specifičnih znanj in veščin, ki jih potrebujejo pri delu.

Podatki o študijskem programu

Ime:	PREDŠOLSKA VZGOJA
Vrsta:	prvostopenjski visokošolski strokovni študijski program
Trajanje:	3 leta
Število ECTS:	180

A - OBVEZNI SPLOŠNI PREDMETI

1. Inkluzivna vzgoja in izobraževanje
2. Izbrana poglavja iz filozofije
3. Motorika predšolskega otroka

4. Pedagoška metodologija
5. Predšolska pedagogika
6. Pedagoška psihologija
7. Razvojna psihologija
8. Slovenski jezik
9. Sociologija vzgoje
10. Šolska pedagogika z didaktiko
11. Teorija vzgoje

B - OBVEZNI STROKOVNI PREDMETI

- Družboslovne študije
- Glasba
- Glasba v zgodnjem otroštvu
- Gibanje - Terenske vaje
- Jezik in književnost
- Likovna vzgoja
- Lutke, drama, mediji
- Medpredmetne povezave – projekti
- Otrok v družbi
- Plesno izražanje
- Začetno naravoslovje - biologija
- Začetno naravoslovje - fizika
- Začetno naravoslovje - kemija
- Tehnična vzgoja
- Zgodnje učenje matematike

C - STROKOVNI IZBIRNI PREDMETI

1. Angleški jezik I. - strategije za učenje tujega jezika
2. Gibanje – metoda igre
3. Družinska pismenost
4. Igra in naravoslovje
5. Komunikacija z glasbo
6. Likovna ustvarjalnost
7. Lutkarstvo
8. Matematični izzivi v vrtcu

9. Matematika skozi angleščino
10. Medijska vzgoja
11. Medosebna komunikacija
12. Mladinska književnost
13. Narava v vrtcu, vrtec v naravi
14. Otroci v kraljestvu živali
15. Otrok z izkušnjo nasilja
16. Pedagoški govor v vrtcu
17. Plavanje
18. Planinstvo
19. Plesno gledališče
20. Raziskovanje na področju vzgoje in izobraževanja
21. Specialna pedagogika
22. Ustvarjalne tehnične delavnice
23. Vrtec – demokratična skupnost

D - SPLOŠNI IZBIRNI PREDMETI

1. Angleški jezik II. - jezikovne zmožnosti
2. Atletske vsebine in igre z loparji v osnovni šoli
3. Gibanje - metoda igre za vsa življenjska obdobja
4. Gimnastične vsebine v osnovni šoli
5. Igre z žogo v osnovni šoli
6. Narava v vrtcu, vrtec v naravi
7. Oder PeF
8. Pedagoški govor v vrtcu
9. Pevski zbor III
10. Planinstvo
11. Razvoj, učenje in poučevanje v zgodnjem otroštvu
12. Splošna športna vzgoja
13. Ustvarjalne tehnične delavnice

E- PRAKSA

1. Praksa v oddelku do 3. leta
2. Praksa v 1. razredu osnovne šole
3. Praksa v oddelku od 3. do 6. leta

F - DIPLOMSKI PROJEKT

1. Diplomski projekt

3 Montessori izobraževanje za vzgojitelja otrok
v starosti od rojstva do treh let
(http://www.montessori-institut.si/dejavnostiizobrazevanjadaljsa.html)

Izobraževanje organizira montessori inštitut v sodelovanju s Seton Montessori institute iz Chicaga ZDA ter zunanjimi predavatelji in slovenskimi predavatelji.

Trajanje: eno leto in pol
Število ur: 440 ur predavanj, 230 ur izdelava študijskih nalog

Pogoji za vpis v študijski program:

- osebni pogovor pred vpisom
- informativno srečanje
- izdelava portfolia,
- paraprofesionalno izobraževanje v pedagogiki montessori
- pridobljena višja ali visokošolska izobrazba (v primeru končane srednje šole je potrebno opraviti določeno število ur dodatnega izobraževanja za osebno rast)

Predmeti oz. predavanja:

- Pedagogika montessori
- Otrokov razvoj
- Oblikovanje in priprava okolja
- Opazovanja
- Upravljanje
- Vodenje programa in skupine
- Otrok v družini in skupnosti
- Osebna rast in razvoj

Obveznosti študenta:

- Obvezna prisotnost na predavanjih in vajah
- Študij literature
- Časovni trakovi: prenatalen, motorični (fina in groba motorika), kognitiven, jezikovni (receptivni, ekspresivni), socialni (izražanje čustev, interakcija s seboj, okolico in z drugimi), prehrambeni
- Izdelava materialov montessori

- Seminarska naloga o simbiozi in teorijah razvoja
- Izdelava priročnikov: otrokov razvoj, vodenje vrtca z montessori vzgojnim programom, Okolje in dejavnosti, Opazovanja
- Analiza okolja
- Praksa (200 ur in vodenje opazovalnih listov)
- Obiski drugih vrtcev
- Opazovanje otrok v štirih različnih starostnih obdobij (0-36 mesecev)
- Projekt
- Samoevalvacija

Pridobljeni naziv po končanem študiju:
Montessori pedagog za otroke v starosti od rojstva do 3 let

Montessori izobraževanje študentu omogoči mnogo informacij in pomaga razviti spretnosti, ki jih pedagog potrebuje za svojo pripravo pri delu z otroki v zelo zgodnjem obdobju življenja. Naloge, ki jih dobi na izobraževanju pomagajo poglobiti znanje o montessori vzgoji, o potrebah otrok ter utrditi sposobnosti opazovanja, oblikovanja okolja in vodenja skupine otrok.

Študijski program se izvaja kot možnost dodatnega izobraževanja za vzgojitelje ali starše. Med načini in oblikami študija so vključena predavanja, vaje, seminarske naloge, projektne naloge, timsko delo, praksa, opazovanja, izdelovanje materialov.

Predavanja, ki temeljijo na poudarku etičnih vrednot

- Susan Tracy: The Family Relationships (3,5 ure)
- Susan Tracy: Role fi the adult and staying calm as a teacher (2 uri)
- Susan Tracy: Freedom and limits: Children and discipline (3,5 ure)
- Ulrich Steenberg: »Njihovo oko mora biti šolano …« in »Odrasel mora biti ponižen in se učiti od otroka, kako postati velik.« Samopodoba in naloge pedagoga montessori (3,5)
- Ulrich Steenberg: »«Kaj je svoboda?« Svoboda – odgovornost – avtonomija kot cilji in pot pedagogike montessori (2 uri)
- Ulrich Steenberg: »O življenju se lahko učimo tiho.« S pomočjo iger in vaj tišine priti do smisla (1,5 ure)
- Anna Perry: Profesionalnost in nenehna osebna rast ter izobraževanje (3,5 ure)
- Melita Kordeš Demšar: Duhovni razvoj otroka (0,5 ure)

- Carolina Gomez del Valle: Montessori filozofija: opazovanja (3,5 ure)
- Carolina Gomez del Valle: Montessori filozofija: odrasli (3,5 ure)
- Ester Fabiani: Svoboda in disciplina (3,5 ure)
- Rosemary Quaranta: Montessori philosophy and pedagogy (3,5 ure)
- Rosemary Quaranta: Being a teacher in a montessori classroom (3,5 ure)
- Melita Kordeš Demšar, Neža Le Roux, Loreto Maria Wille: Komponente skupine otrok prvega starostnega obdobja (8 ur)

Montessori izobraževanje za vzgojitelja otrok
v starosti od 2,5 do 6 let
(http://www.montessori-institut.si/dejavnostiizobrazevanjadaljsa.html)

Izobraževanje organizira montessori inštitut v sodelovanju s Seton Montessori institute iz Chicaga ZDA ter zunanjimi predavatelji in slovenskimi predavatelji. Izobraževanje poteka deloma v slovenskem in angleškem jeziku. Za dokončanje študija morajo imeti študenti opravljene vse predpisane obveznosti. Za mednarodno priznano izobraževanje se je potrebno dodatno udeležiti prakse v Seton School Chicago. Praksa traja 3 tedne.

Trajanje: eno leto in pol
Število ur: 420 ur predavanj, 230 ur izdelava študijskih nalog

Pogoji za vpis v študijski program:

- osebni pogovor pred vpisom
- informativno srečanje
- izdelava portfolia,
- paraprofesionalno izobraževanje v pedagogiki montessori
- pridobljena višja ali visokošolska izobrazba (v primeru končane srednje šole je potrebno opraviti določeno število ur dodatnega izobraževanja za osebno rast)

Predmeti oz. predavanja:

- Pedagogika in filozofija montessori
- Opazovanja (teorija, hospitacije in demostracijski razred)
- Otrokov razvoj
- Področje vsakdanjega življenja
- Področje zaznavanja

— Področje jezika
— Področje družboslovnih in naravoslovnih znanosti
— Področje matematike
— Umetnost in šport
— Vodenje oddelka
— Odnos med starši in vzgojiteljem
— Upravljanje vrtca

Obveznosti študenta:

- Obvezna prisotnost na predavanjih in vajah (90%)
- Študij literature
- Izdelava materialov montessori
- Časovni trak pedagogov
- Seminarska naloga o simbiozi in teorijah razvoja
- Izdelava priročnikov: vsakdanje življenje, zaznavanje, matematika, jezik, znanost, umetnost, šport, uprava
- Analiza okolja
- Praksa (200 ur in vodenje opazovalnih listov)
- Obiski drugih vrtcev
- Študija otroka
- Opazovanje otrok v štirih različnih starostnih obdobij (0-36 mesecev)
- Samoevalvacija

Montessori izobraževanje študentu omogoči mnogo informacij in pomaga razviti spretnosti, ki jih pedagog potrebuje za svojo pripravo pri delu z otroki v zgodnjem obdobju življenja. Naloge, ki jih dobi na izobraževanju, pomagajo poglobiti znanje o montessori vzgoji, o potrebah otrok ter utrditi sposobnosti opazovanja, oblikovanja okolja in vodenja skupine otrok.

Študijski program se izvaja kot možnost dodatnega izobraževanja za vzgojitelje ali starše. Med načini in oblikami študija so vključena predavanja, vaje, seminarske naloge, projektne naloge, timsko delo, praksa, opazovanja, izdelovanje materialov.

Predavanja, ki temeljijo na poudarku etičnih vrednot

— Loreto Maria Wille: Značilnosti okolja montessori (svoboda, struktura in red, lepota, razvoj skupnosti) (8 ur)

— Jennifer Nolan: Kaj pomeni biti montessori (1 ura)
— Jennifer Nolan: Skrb zase, skrb za sočloveka, skrb za okolje, vljudnost in spoštovanje, tišina (24 ur)
— Susan Tracy: Filozofija Montessori (svoboda, moralni čut, naravni zakoni čustvenega in duhovnega življenja) (16 ur)
— Susan Tracy: Socialni in čustveni razvoj otroka (8 ur)
— Susan Tracy: Disciplina (4 ure)
— Melita Kordeš Demšar: Vzgoja za mir (4 ure)
— Melita Kordeš Demšar: Duhovni razvoj otroka (4 ure)

4 DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ/ TÜRKİYE

Web sitesi: www.deu.edu.tr

Eğitim programının adı: Okul Öncesi Öğretmenliği

Eğitim programının sitesi: http://www.deu.edu.tr/ders-katalog/2015-2016/eng/bolum_1095_eng.html

ECTS kredi: 240 kredi.

Başvuru Koşulları: Bir ülke çapında Öğrenci Seçme Sınavı ile Lise diploması, yerleştirme ..

Eğitim Süresi: 4 Yıl

(Zorunlu ve seçmeli) tüm derslerin isimleri:

Ders Yapısı ve Kredileri

Akademik plan 52 zorunlu ve 15 seçmeli dersten oluşmaktadır. Müfredatta seçmeli derslerin zorunlu derslere oranı 180/60 ECTS kredidir.

D:Ders U:Uygulama L:Laboratuvar
B:Bahar Dönemi G:Güz Dönemi H:Her İki Dönem

1 .Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	ATA 1001	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I	ZORUNLU	2	0	0	2
G	2	BİL 1001	BİLGİSAYAR I	ZORUNLU	2	2	0	4
G	3	EGİ 1025	EĞİTİM BİLİMİNE GİRİŞ	ZORUNLU	3	0	0	4
G	4	OKÖ 1001	OKUL ÖNCESİ EĞİTİME GİRİŞ	ZORUNLU	3	0	0	5
G	5	OKÖ 1003	İNSAN ANATOMİSİ VE FİZYOLOJİSİ	ZORUNLU	3	0	0	5
G	6	OKÖ 1005	PSİKOLOJİ	ZORUNLU	2	0	0	5
G	7	TRÖ 1011	TÜRKÇE I : YAZILI ANLATIM	ZORUNLU	2	0	0	2
G	8	YDA 1003	YABANCI DİL I (ALMANCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
G	9	YDF 1003	YABANCI DİL I (FRANSIZCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
G	10	YDİ 1003	YABANCI DİL I (İNGİLİZCE)	ZORUNLU	3	0	0	3
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	-6
TOPLAM:								30

2. Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
B	1	ATA 1002	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II	ZORUNLU	2	0	0	2
B	2	BİL 1002	BİLGİSAYAR II	ZORUNLU	2	2	0	4

B	3	EGİ 1004 OKÖ	EĞİTİM FELSEFESİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	4	1002 RPD	ANNE-ÇOCUK SAĞLIĞI VE İLKYARDIM	ZORUNLU	3	0	0	12
B	5	1016 TRÖ	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ	ZORUNLU	3	0	0	4
B	6	1012 YDA	TÜRKÇE II:SÖZLÜ ANLATIM	ZORUNLU	2	0	0	2
B	7	1002 YDF	YABANCI DİL II (ALMANCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
B	8	1002	YABANCI DİL II (FRANSIZCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
B	9	YDİ 1002	YABANCI DİL II (İNGİLİZCE)	ZORUNLU	3	0	0	3
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	-6
TOPLAM:								30

3 .Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS

G	1	EPÖ 2007	TÜRK EĞİTİM TARİHİ	ZORUNLU	2	0	0	3
G	2	EPÖ 2013	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ	ZORUNLU	3	0	0	4
G	3	OKÖ 2001	ANNE-ÇOCUK BESLENMESİ	ZORUNLU	2	0	0	5
G	4	OKÖ 2003	ERKEN ÇOCUKLUK DONEMINDE GELİŞİM I	ZORUNLU	3	0	0	5
G	5	OKÖ 2005	YARATICILIK VE GELİŞTİRİLMESİ	ZORUNLU	2	2	0	6
G	6	OKÖ 2007	ÇOCUKTA OYUN GELİŞİMİ	ZORUNLU	2	0	0	3
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	4
TOPLAM:								30

3 .Dönem: Seçmeli Dersler

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	OKÖ 2011	SEÇMELI I (ÇOCUGU TANIMA TEKNİKLERİ)	SEÇMELİ	3	0	0	4
G	2	OKÖ 2013	SEÇMELİ I (OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE PROG.GELİŞTİRME)	SEÇMELİ	3	0	0	4

4. Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
B	1	EPÖ 2034	EĞİTİM SOSYOLOJİSİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	2	OKÖ 2002	ERKEN ÇOCUKLUK DONEMINDE GELİŞİM II	ZORUNLU	3	0	0	4
B	3	OKÖ 2004	ÇOCUK EDEBİYATI	ZORUNLU	2	0	0	4
B	4	OKÖ 2006	MATEMATİK EĞİTİMİ	ZORUNLU	3	0	0	4
B	5	OKÖ 2008	ÇOCUK RUH SAĞLIĞI	ZORUNLU	3	0	0	4
B	6	OKÖ 2010	DRAMA	ZORUNLU	2	2	0	5
B	7	OKÖ 2012	ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI	ZORUNLU	2	2	0	6
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	0
TOPLAM:								30

5 .Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	EYD 3003	SINIF YÖNETİMİ	ZORUNLU	2	0	0	3
G	2	OKÖ 3001	BEDEN EĞİTİMİ VE OYUN ÖĞRETİMİ	ZORUNLU	2	2	0	3
G	3	OKÖ 3003	MÜZİK EĞİTİMİ I	ZORUNLU	1	2	0	3
G	4	OKÖ 3005	FEN EĞİTİMİ	ZORUNLU	2	2	0	3
G	5	OKÖ 3007	GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ	ZORUNLU	2	2	0	3
G	6	OKÖ 3009	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I	ZORUNLU	2	2	0	5

G	7	OKÖ 3011	OKUL DENEYİMİ	ZORUNLU	1	4	0	7
G	8	OKÖ 3013	BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ	ZORUNLU	2	0	0	3
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	0
TOPLAM:								30

6. Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
B	1	EPÖ 3010	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	ZORUNLU	3	0	0	4
B	2	İST 3012	İSTATİSTİK	ZORUNLU	2	0	0	3
B	3	OKÖ 3002	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ II	ZORUNLU	2	2	0	5
B	4	OKÖ 3004	MÜZİK EĞİTİMİ II	ZORUNLU	2	2	0	3
B	5	OKÖ 3006	MATERYAL GELİŞTİRME	ZORUNLU	2	2	0	5
B	6	OKÖ 3008	ETKİLİ İLETYİŞİM	ZORUNLU	3	0	0	3
B	7	OKO 3012	TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI	ZORUNLU	1	2	0	4
B	8	OEB 3002	ÖZEL EĞİTİM	ZORUNLU	2	0	0	3
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	0

TOPLAM:								30

7 .Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	OKO 4001	ANNE-BABA EĞİTİMİ	ZORUNLU	2	0	0	4
G	2	OKO 4003	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI I	ZORUNLU	2	6	0	10
G	3	OKO 4005	ARAŞTIRMA PROJESİ I	ZORUNLU	1	2	0	5
G	4	RPD 4013	REHBERLİK	ZORUNLU	3	0	0	4
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	7
TOPLAM:								30

7 .Dönem: Seçmeli Dersler

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	OKO 4007	SEÇ.II (DUNYADA VE TURKIYEDE OK.ÖNC.EĞT.PROG.)	SEÇMELİ	2	0	0	3
G	2	OKO 4009	SEÇ.II (ÖZL.GEREKSINIMLI ÇOC.ILK ÖĞRT. HAZIRLANMASI)	SEÇMELİ	2	0	0	3
G	3	OKO 4011	SEÇ.II (ÇOCUK GELIŞIMI DEĞERLENDİRME VE ÖLÇME TEKNİKLERİ)	SEÇMELİ	2	0	0	3
G	4	OKO 4013	SEÇ.II (ÇOCUKLAR IÇIN SANAT FAALİYETLERİ)	SEÇMELİ	2	0	0	3
G	5	SGK 4001	GK SEÇ.(DÜŞÜNCE VE UYGARLIK TARİHİ)	SEÇMELİ	3	0	0	4
G	6	SGK 4005	GK SEÇ.(ÇOCUK HUKUKU)	SEÇMELİ	3	0	0	4

8. Dönem:

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
B	1	EYD 4002	TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE OKUL YÖNETİMİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	2	OKÖ 4002	İLÖĞRETİME HAZIRLIK VE İLKÖ.PROG.	ZORUNLU	2	0	0	4
B	3	OKÖ 4004	ARAŞTIRMA PROJESİ II	ZORUNLU	1	2	0	6
B	4	OKÖ 4008	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI II	ZORUNLU	2	6	0	10
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	7
TOPLAM:								30

8. Dönem: Seçmeli Dersler

Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
B	1	OKÖ 4010	SEÇ.III (CİNSEL SAĞLIK BİLGİSİ)	SEÇMELİ	3	0	0	4
B	2	OKÖ 4012	SEÇ.III (OK.ÖNC.EĞT.MÜZİK ETKİNLİKLERİ)	SEÇMELİ	3	0	0	4
B	3	OKÖ	SEÇ.III (OK.ÖNC.EĞT.YARATICI DRAMA	SEÇMELİ	3	0	0	4

		4014	ETKİNLİKLERİ)					
		OKÖ	SEÇ.IV (OK.ÖNC. DÖNEMDE SOSYAL					
B	4	4016	BECERİ EĞT.)	SEÇMELİ	2	0	0	3
		OKÖ						
B	5	4018	SEÇIV(EĞİTİM ETİĞİ)	SEÇMELİ	2	0	0	3
		OKÖ						
B	6	4020	SEÇ.IV(RİSK ALTINDAKİ ÇOCUKLAR)	SEÇMELİ	2	0	0	3
		OKÖ	SEÇ.IV (OKULÖNCESİNDE YABANCI DİL					
B	7	4022	ÖĞRETİMİ)	SEÇMELİ	2	0	0	3

Ek F: Ahlak Eğitimi ve Etik Dersi (Eğitim Programı)

OPIS PREDMETA / DERS AÇIKLAMASI	
Predmet:	**Moralna vzgoja in etika**
Subject Title:	**Ahlak Eğitimi ve Etik**

Študijski program **Çalışma Programı**	**Študijska smer** **Çalışma Alanı**	**Letnik** **Yıl**	**Semester** **Yarıyıl**
Predšolska vzgoja Okul Öncesi Eğitim		3	Zimski Sonabahar

Univerzitetna koda predmeta / Üniversite Ders Kodu:

Predavanja **Dersler**	**Seminar** **Seminer**	**Sem. vaje** **Özel Ders**	**Lab. vaje** **Lab. çalışması**	**Teren. vaje** **Alan Çalışması**	**Samost. delo** **Bireysel Çalışma**	**ECTS** **(Kredi)**
15	15		15		75	**4**

Nosilec predmeta / Öğretim Görevlisi:	Boris Vezjak

Jeziki /	**Predavanja / Ders:**	slovenski/Slovence
Diller:	**Vaje / Özel Ders:**	slovenski/Slovence

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:	**Ön şartlar:**
Ni pogojev.	Yok

Vsebina:	**İçerik: Müfredat Taslağı**
Predmet Moralna vzgoja in etika se ukvarja z različnimi moralnimi implikacijami v teoriji vzgoje in njeni praksi. Sokrat je trdil, da cilj vzgoje ni v doseganju razuma, temveč tudi v doseganju Dobrega. Struktura in vsebina predmeta je posvečena naslednjih sklopom: (a) moralni značaj poučevanja: različna	Ahlaki eğitim ve etik ders eğitim teori ve pratiğin için çeşitli ahlaki etkileri göz önünde bulundurur. Socrates, eğitimin amacı, zeki olmak ama aynı zamanda iyi olmak için değil sadece iddia etti. Yapısı ve dersin içeriği aşağıdaki konulara adamıştır: (a) öğretim ahlaki

pojmovanja pouka kot dejavnosti imajo različne implikacije za moralno vzgojo tako na delovnem mestu učitelja kot za vzgojo otrok; (b) moralna teorija: različni pristopi velikih moralnih filozofov, ko gre za vprašanja objektivnost in moralnih norm lotevali; (c) sodobne moralne teorije sledijo poglavitnim potezam aktualne moralne in družbene razprave, s posebnim poudarkom na emotivizmu, utilitarizmu, deontologiji, etiki vrline, liberalizmu in komunitarizmu; (d) vzgoja za vrednote: kaj so vrednote, ali so objektivne ali subjektivne, katere vrednote so pomembne za vzgojo; (e) moralnost in moralna vzgoja: kaj so moralne vrednote? So učitelji v vrtcu moralni vzgojitelji? Če so, kakšna je dobra oblika moralne vzgoje? Poudarek bo na predstavitvi vzgoje za vrline in etike vrline; (f) kaj so posledice normativne narave vzgoje, ko obravnavamo vprašanje reda in discipline v vrtcu in v širše v družbi: vprašanje avtoritete in odgovornosti. Predstavljeni so različni pristopi glede na avtoritaren, paternalističen, liberalen, libertaren in druge pristope, zadevajoč disciplino in svobodo.	karakter: bir faaliyet olarak öğretim farklı kavramlar gibi görünüyor. öğretmenin mesleki rolü ve çocukların ahlaki eğitiminde hem de manevi eğitim için farklı etkileri, sahip olmak;(b)Etik teorisi: büyük moral filozoflar diversly aksi ahlakının nesnellik sorunu veya uğraşmak teşebbüs; (c) Çağdaş ahlak teorileri ana hatlarını izlemek için girişimi emotivism, faydacılık, deontoloji, erdem etiği, liberalizm ve toplulukçuluk gibi kavramlara özel referans ile güncel ahlaki ve toplumsal tartışmanın; (d) değerler eğitimi: hangi değerler vardır ve onlar objektif veya subjektif nelerdir? Değerlerin ne tür eğitim öneme sahiptir ?(e) ahlak ve ahlaki eğitim: ahlak nelerdir? Anaokulu ahlaki eğitimciler öğretmen misiniz? Eğer öyleyse, nedir ahlak eğitiminin doğru biçimi? Stres karakter eğitimi ve erdem etiği verilir; (f) yetki ve sorumluluk ile ilgili anaokulu düzen ve disiplin soru ve geniş toplum, eğitim normatif karakteri etkileri nelerdir? Otoriter, paternalist, liberal, özgürlükçü ve disiplin ve özgürlüğün diğer kavramları ile ilgili olarak çeşitli yaklaşımlar sunulacaktır.

Temeljni študijski viri / Ders Kitapları:

- R. Kroflič, Med poslušnostjo in odgovornostjo: procesno-razvojni model moralne vzgoje, Vija, Ljubljana 1999.
- F. Klampfer, Etiški pojmovnik za mlade, Aristej, Šentilj 2003.
- Z. Medveš, Z. Kodelja (ur.), Vzgoja v javni šoli, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1991.
- Aristotel, Nikomahova etika, Slovenska Matica, Ljubljana 1994.

- W. J. Bennett, Moralne vrednote za mlade : zgodbe, ki pomagajo oblikovati lastni svet vrednot, Učila, Tržič 2004.

Cilji:	**Hedefler:**
Poglavitni cilj je v vpeljavi študentov v samostojno obravnavo in razumevanje ključnih moralnovzgojnih tem in pojmov. Študente se navaja na avtonomno delo ob interpretaciji moralnih vprašanj, prepoznavanje moralnih rešitev, kot tudi na analitično branje relevantnih besedil.	Temel amacı, öğrencilere ahlak eğitiminde temel temalar ve kavramları kavradığını sağlamaktır. Öğrenciler ahlaki konular yorumlanması ve ahlaki çözümler yanı sıra ilgili metinlerin analitik okuma tanıma üzerine bağımsız çalışma alışkın olacak.
Predvideni študijski rezultati:	**Beklenen Öğrenme Sonuçları:**
Znanje in razumevanje: Študent pridobi znanja iz osnovnih vzgojnih vprašanj znotraj področja moralne vzgoje, pa tudi ključnih moralnih in etičnih pojmov. Študent pridobi kompetence za samostojno razmišljanje o teh problemih in prenašanje znanja ali poučevanje.	Bilgi ve Anlama: Öğrenci ahlaki eğitim alanında hem de anahtar ahlaki ya da etik kavramları içinde temel eğitim sorunları hakkında bilgi kazanır. Öğrenci, bu konular hakkında bireysel düşünce ve bilgi aktarımı veya öğretim başkaları için yaptığı yeterliliklerini geliştirir. Aktarılabilir / Anahtar Beceriler ve diğer özellikler: Ahlaki eğitim veya değerler ve felsefi arka planda bazı önemli konuları tartışmak için yeteneği. Ahlaki değerlere ve eğitim konusunda dikkatli yorumların ve görüşlerin çeşitli karşılaştırma için yeteneği. Alandaki terminolojiyi ve kavramları kullanmak ve kavrayabilme. Çocukların ahlaki eğitimi için bilgi ve yetenek

Prenesljive/ključne spretnosti in drugi atributi: Sposobnost razpravljanja o poglavitnih temah iz področja moralne vzgoje ali vrednot in njenih filozofskih podlagah. Sposobnost skrbne interpretacije in primerjave različnih stališč glede moralnih vrednot in vzgoje. Sposobnost uporabljati in razumeti terminologijo in koncepte v navedenem področju. Sposobnost moralnega poučevanja otrok.	

Metode poučevanja in učenja:	**Öğrenme ve Öğretme Metodları:**
Poudarek ni le za formalni izvedbi predavanj, temveč tudi na interaktivnih poučevalnih strategijah, kot so skupinske razprave in individualno delo doma. Študente se vzpodbuja, da na teh debatah raziskujejo probleme in nadgrajujejo svoje razumevanje.	Odak sadece resmi dersler değil, aynı zamanda grup oturumları, tartışma ve bireysel ev çalışması gibi interaktif öğretim stratejileri üzerindedir. Öğrencilerde problem keşif, tartışma ve anlayış geliştirilmesi için bu oturumların kullanması teşvik edilecektir.understanding

Načini ocenjevanja:	Delež (v %) / Ağırlık (in %)	**Ağırlık:**
Pisni zpit	**100%**	Yazılı sınav:

2 Učenje za različnost in socialno pravičnost, Univerza na Primorskem

Število ECTS kreditnih točk: 6

Vrsta predmeta: Izbirni

Cilji:

- Študent/ka razume družbeno pogojenost ohranjanja socialne neenakosti in izključevanja
- Študent/ka razume delovanje principov moči pri oblikovanju in ohranjanju družbene neenakosti
- Študent/ka razvija sposobnost kritičnega prepoznavanja diskriminatornih stališč, sporočil in vedenj

Splošne kompetence:

- Sposobnost za sintetično, analitično, ustvarjalno mišljenje ter reševanje problemov.
- Interdisciplinarno povezovanje vsebin.
- Razumevanje individualnih vrednot in vrednotnih sistemov, občutljivost za profesionalno-etična vprašanja.
- Prepoznavanje in upoštevanje individualnih potreb in drugih razlik med otroki (v osebnostnih lastnostih, sposobnostih, zmožnostih, kognitivnih stilih, družinskem oz. socialno-kulturnem okolju ...) pri vzgojnem delu.
- Poznavanje in razumevanje socialnih sistemov (posebej procesov v vzgoji in izobraževanju).

Predmetnospecifične kompetence:

- Študent/ka razvija sposobnost prepoznavanja diskriminatornih stališč, sporočil in vedenj v družbi
- Študent/ka razvija sposobnost prepoznavanja diskriminatornih stališč, sporočil in vedenj v vzgojno izobraževalnem procesu
- Študent/ka spoznava mehanizme in pristope za zagotavljanje socialno inkluzivnega okolja
- Študent/ka razume transformacijo nivojev delovanja za zagotavljanje aktivne socialne inkluzije

Opis vsebine:

- Cilji in načela oblikovanja multikulturnega in socialno pravičnega kurikula
- Razvoj demokratičnih principov in spodbujanje kulturnega pluralizma
- Definiranje multikulturnega in multijezikovnega izobraževanja, v kontekstu na otroka osredinjene vzgoje in izobraževanja

- Vodila in strategije razvojno, individualno in kulturno primernega spremljanja otrokovega razvoja in učenja
- Družbena pogojenost raznolikosti in enakosti (spol, rasa, socialno ekonomski status, veroizpoved)
- Raznolikost in socialno izključevanje
- Kontekstualizacija in problematiziranje vprašanja družbene moči v povezavi s problemom socialnega izključevanja
- Nivoji delovanja in angažiranja v kontekstu multikulturne vzgoje in izobraževanja
- Prepoznavanje vloge in delovanja subjektivnih teorij učiteja/ vzgojitelja
- Prepoznavanje mehanizmov delovanja prikritega kurikula v kontekstu socialnega izključevanja, vključevanja
- Kritično prepoznavanje diskriminatornih stališč, sporočil, vedenj, delovanj- stereotipov in predsodkov pri sebi in v širši družbi
- Kritično prepoznavanje diskriminatornih stališč, sporočil, vedenj, delovanj- stereotipov in predsodkov kontekstu vzgojno izobraževalnega procesa
- Načela in principi spodbudne interakcije vzgojitelja/ učitelja z otroki ob razumevanju in spoštovanju njihovega socialnega, kulturnega, jezikovnega in religioznega porekla
- Načela in principi uspešne komunikacije z učenci, razvoja pozitivne skupinske klime ter dobrih odnosov z učenci in med njimi samimi
- Socialne veščine, postopki in načela svetovalnega pogovora in dela z otroki
- Načela in principi razvojno, individualno in kulturno primernega učnega okolja- odsev raznolikosti, kritične refleksije, iniciativnosti, angažiranosti, zagovorništva
- Strategije za soočanje z neprimernim vedenjem, agresivnostjo in konflikti
- Vzpostavljanje etičnih okvirov profesionalnega delovanja in upoštevanje le- teh